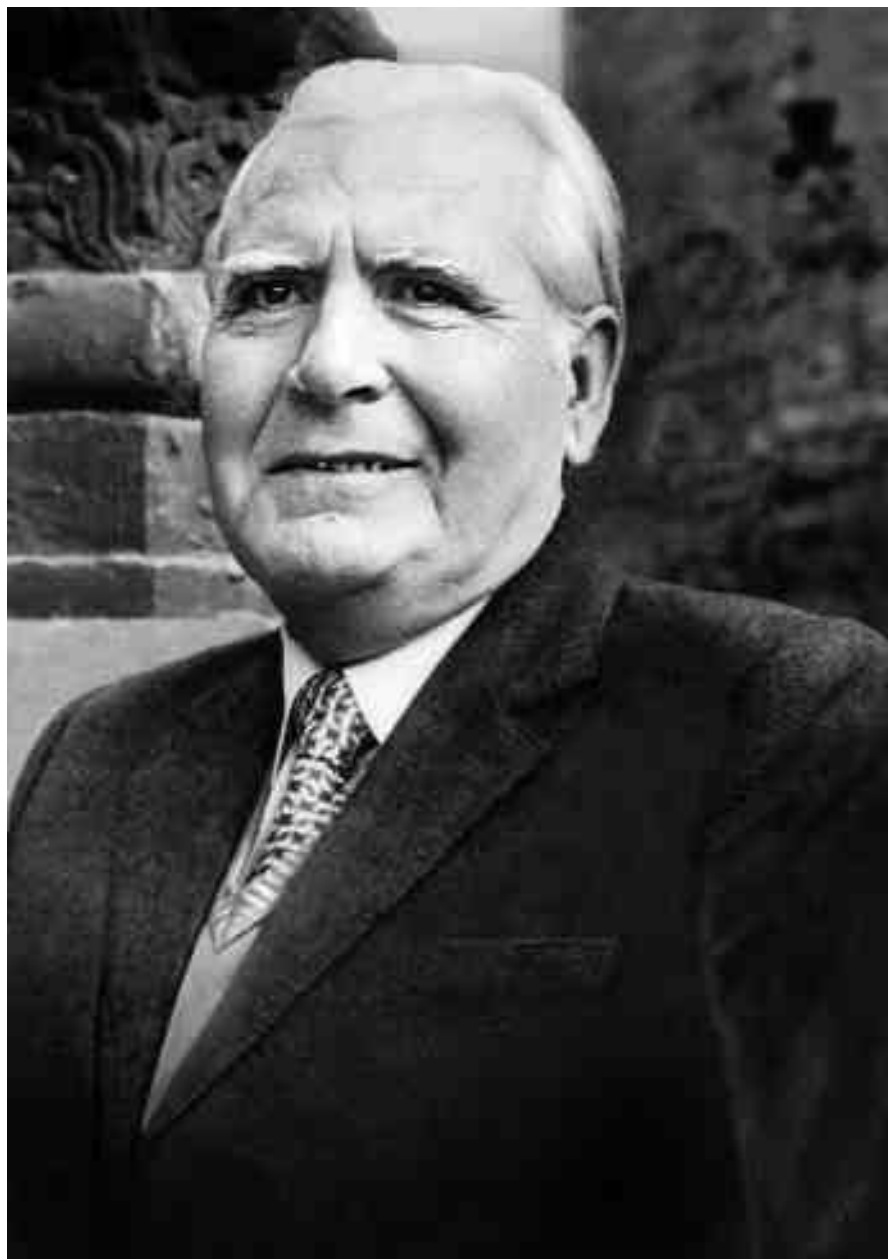

Gərək şair dövranla
Bir dinə, bir çağlaya.
Gərək şair xalqıyla
Bir gülə, bir ağlaya.
Gərək şair şeirində
Yana da, yandıra da.
Gərək şair şeirində
Dona da, dondura da.
İlhamının bulağı
Qaynadıqca qaynaya.
Dürləşən ləpələri
Oynadıqca oynaya.
Gərək söz dünyasını
Şair ənginləşdirə.
Vətənin tarixini
Şair zənginləşdirə.

"AZƏRBAYCAN"
NƏŞRİYYATI

BAKİ - 2017

Azərbaycanın görkəmli şairi Əli Tudənin “Söz ömrü” adlanan bu kitabı çapı latın qrafikası ilə nəzərdə tutulmuş 20 cildliyinin 11-ci cildidir. “Sənət aləmi”ndə zirvələr fəth etmiş sənətkar, “Ömür yolum” rubrikasında keçdiyi acılı-şirinli həyat yoluna nəzər salır, “Şairin düşüncələri”nin hüdudsuz sərhədlər aşıya belə, “Qarabağ ağrısı”nı unuda bilmir, dərddən qovrula-qovrula bu qədim və dilbər Azərbaycan torpağına, xalqımızın igid oğullarına, qızlarına, ziyalılarına, doğmalarına “İthaf”lar edir, “Sənət yarpaqları” bölməsində sənət, həyat haqda baxışlarını, fikirlərini bölüşür, “Könül sirdaşına”da həyat yoldaşına silsilə şeirlər bəxş edir, “Poemalar”ında öz taleyi ilə bağlı bir çox məqamları qələmə alır.

Əli Tudə

S21(17) Söz ömrü. XI cild. – Bakı, “Azərbaycan” nəşriyyatı, 2017. – 352 s.

S 4804000000-021(2017) Sifarişlə
M 670(07)-2017

ƏLİ TUDƏ

Əslən Ərdəbilin Çanaxbulaq kəndindən olan atası Qulu və anası Şahbəyim Şimali Azərbaycana köçmüş və Əli 1924-cü il yanvarın 31-də Bakıda anadan olmuşdur. Atası Qulu neft mədəninə fəhləlik etmiş, sonra isə buruq ustası vəzifəsinədək yüksəlmişdir. Əli 1 yaşında olarkən atası, 5 yaşında isə anası dünyasını dəyişmişdir. O, nənəsi Qəribin himayəsində böyümüşdür. 150 saylı orta məktəbdə oxumuşdur. Bu dövrdə Bakı Pionerlər Sarayının nəzdində Osman Sarıvəllinin rəhbərlik etdiyi ədəbiyyat dərəcəsinin fəal üzvü olmuşdur. Artıq 13 yaşında ikən Əlinin ilk şeirləri Heydər Rzazadə imzası ilə "Kommunist", "Yeni yol" qəzetlərində çap olunub, radioda səslənib. 1938-ci ildə həmin ədəbiyyat dərəcəsinin nəşr etdiyi almanaxda da şeirləri dərc edilib. 1938-ci il repressiya dövründə 7-ci sinifdə oxuyarkən o, Cənubi Azərbaycan mənşəli olduğundan nənəsi ilə birlikdə İrana sürgün edilir. Təhsili yarımçıq qalır. İranda təsərrüfat işləri və fəhləliklə məşğul olaraq ağır həyat tərzi keçirir. Lakin şəxsi mütaliəsi, ədəbiyyata güclü meyli onda yazıb-yaratmaq həvəsini söndürmür. 50 ildən artıq bir müddət ərzində bircə gün belə olsun qələmini yerə qoymayan Əli Tudə dərəli-təpəli bir həyat və yaradıcılıq yolu keçmişdir. 1940-cı illərdə Cənubi Azərbaycanda

başlanan azadlıq hərəkatına qoşulub silahı və qələmi ilə mübarizə aparır. Milli ruhlu şeirləri ilə xalqı istiqlala çağırır. 1944-cü ildə "Vətən yolunda" qəzetində Əli Tudə imzası ilə şeirləri çap olunur. 1944–1946-cı illərdə Ərdəbildə çıxan "Ziddi-faşist", "Cövdət" qəzetlərində, ədəbi almanaxlarda, Təbrizdə çıxan "Vətən yolunda", "Azərbaycan" qəzetlərində, "Şəfəq", "Azərbaycan" məcmuələrində, "Şairlər məclisi" almanaxlarında şeirləri müntəzəm çap olunmuşdur. O, "Hizbitudeyi-İran" partiyasının üzvü olur (1944). Bir ildən sonra, 1945-ci il sentyabrın 3-də Təbrizdə yaranan Azərbaycan Demokrat Fırqəsi sıralarına qoşulur. İran xalq partiyası Ərdəbil vilayət komitəsində təbliğatçı (1944–1945), Milli hökumət yarandıqdan sonra Təbrizdə Maarif Nazirliyində tədris şöbəsinin müdiri (1945–1946) işləyir. "Ana dili" kitabının tərtibi və çap olunmasında xüsusi rol oynayır. Sonra isə İran tarixində ilk dəfə olaraq Təbrizdə Milli filarmoniya yaradır, onun ilk və son müdiri olur. Mahal-mahal, kəndbəkənd gəzərək istedadları bu böyük mədəniyyət ocağına cəlb edir. Əli Tudə Cənubi Azərbaycan Demokratik ədəbiyyatının yaradıcılarından biridir. İctimai-siyasi fəaliyyəti ilə bərabər şair öz qələminin qüdrətindən inqilabın nailiyyətlərinin qorunub saxlanması üçün ustalıqla istifadə edir. Yaradıcılığını, yüksək əqidəsini, mütərəqqi fikirlərini mübarizə yollarında məşələ çevirən Əliyə Təbrizin "Şairlər məclisi"ndə müdriklər tərəfindən Tudə, yəni Xalq təxəllüsü verilir. Milli hökumət onu ali mükafat "21 Azər" medalıyla təltif edir. O vaxt şairin cəmi 22 yaşı var idi və ilk şeirlər kitabı da çap ərəfəsində idi.

Lakin tale burda da öz qəddar hökmünü verdi. Bu xoş günlər, azadlıq və səadət uzun çəkmədi. Min bir əzabla, qanlar bahasına qurulmuş Milli hökuməti İran dövləti beşikdəcə boğdu. Şairin üsyankar ruhlu şeirlər kitabı mətbəədəcə yandırıldı. Tutulduğu anda məhkəməsiz-filansız qətlə yetirilməsi barədə şahın fərmanı verildi. Şair mübarizəni davam etdirmək və qayıtmaq məqsədilə öz məsləkdaşları ilə bir daha Vətəndən Vətənə mühacirət etmək məcburiyyətində qaldı. 1946-cı il dekabrın 12-də sərhəddə yazdığı "Mən nə gətirdim" şeiri Cənubi Azərbaycan mühacir ədəbiyyatının ilk nümunəsi oldu. O taydan gələn qardaş-bacılarımızın manifestinə, həyat məramına dönməyən bu şeir tez bir zamanda dillər əzbərinə çevrildi.

Milli demokratik hökumət irtica qüvvələri tərəfindən boğulduqdan sonra Bakıya mühacirət zamanı "Ədəbiyyat qəzeti" redaksiyasında ədəbi işçi vəzifəsində işləyir. Ona ali təhsil almaq imkanı yaranır. BDU-nun filologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirir (1947–1952). 1958-ci ildən Azərbaycan və SSRİ Yazıçılar İttifaqının üzvü. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında redaktor, Ali Partiya Məktəbində müdavim, "Azərbaycan" qəzetində (Azərbaycan demokratik fırqəsinin orqanı) ədəbi-şöbə müdiri olur (1952–1962). Sonra bütün həyatını bədii yaradıcılığa həsr edir. Ümumittifaq tədbirlərində, Moskvada Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənəti ongünlüyündə, Tbilisidə SSRİ Yazıçılar İttifaqının plenumunda və s. iştirak etmişdir. "21 Azər" (1946), "Əməkdə fərqlənməyə görə" (1959) medalları ilə mükafatlandırılmışdır. Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri

Fərmanı ilə təltif olunmuşdur (1984). Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin İdarə Heyətinin üzvü seçilmişdir (1960-cı ildən). Əmək veteranı (1986), Əməkdar incəsənət xadimi (1987). 50 poemanın, 40-a yaxın kitabın müəllifidir. Əsərləri özbək, qırğız, hind, ukrayna, rus, ingilis və s. dillərə tərcümə olunmuşdur. Əli Tudə ömrü boyu siyasi mühacir olaraq qaldı. Sovet pasportu daşımadı. Bir çox yüksək titul və mükafatlardan məhrum oldu.

1996-cı il fevralın 26-da Bakıda vəfat etmişdir. Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

ƏLİ TUDƏ

HEÇ VAXT VƏTƏNSİZ YAŞAMAMIŞDIR

Bilmirəm, unudulmaz şairimiz Əli Tudə haqqında yazmağa haqqım, hüququm çatırmı? Ancaq mən nə vaxtsa öz mənəvi borcumu ödəməliyəm, heç olmasa, şairin xatirəsi önündə baş əyib deyim ki, Sizə Allah rəhmət eləsin Əli müəllim, bu torpağın başını ucaltdınız.

O, ədəbiyyata lap gənc yaşlarından gəlsə də, poetik yaradıcılığı səngərlərdə püxtələşmişdi. Cənubi Azərbaycanın istiqlalı yolunda sözün həqiqi mənasında qələm və silahla vuruşmuşdu.

**Nə qədər döyüş var, mübarizə var,
Bayrağım vətəndir, silahım qələm.**

Dəfərlə həyatını məsləki uğrunda təhlükəyə atan gənc və mübariz şair axırda gizli əllərin xəyanəti nəticəsində Arazın o tayındakı vətənindən, Arazın bu tayındakı vətəninə mühacirət etmək məcburiyyətində qaldı. Xalqının azadlığı uğrunda həyatını belə qurban verməyə hazır olan şair öz vətənində siyasi mühacir kimi yaşadı. Ömrünün axırına kimi ona Cənubi Azərbaycana, Təbrizə, Ərdəbilə, Savalan ətəyindəki doğma Çanaxbulaq kəndinə getməyə icazə vermədilər. Nə o tərəf İran,

nə bu tərəf Sovet. Əli Tudə ikisinə də təhlükəydi. İki imperiya bir şairdən qorxdı. Alovlu səsinə kar qulaqlar eşitmədi. Bəlkə də eşitdi. Gələnlərin qayıdışından, Səttarxanların, Xiyabanilərin, Pişəvərilərin yada düşəcəyindən qorxdular. Millətin qan yaddaşının oyanacağından qorxdular. Əli Tudə isə içində qovrulurdu. Bunu da görmürdülər. Yox, görürdülər, göz yumurdular.

Əli Tudə dünyasını dəyişdi. Şəhid şairin tabutu üstündə Azərbaycan himni çalınmadı. Yaylın atəşi açılmadı. İlahi, nə vaxtacan biz layiqli insanlarımızı layiqincə qiymətləndirməyi bacarmayacağıq?!

**Mən öz qardaşıma mehman gələndə
Bir qələm, bir dəftər, bir can gətirdim.
Dağların döşünü toplar dələndə
Bir ləkə düşməyən vicdan gətirdim.**

Bu şeir Naxçıvanda 12 dekabr 1946-cı ildə, mühacirliyin birinci gecəsi, dəftərsiz-qələmsiz şairin hafizəsində yaranmışdı. Bu şeir mühacirətdə yazılan Cənubi Azərbaycan poeziyasının manifestinə döndü.

Əli Tudə türk şairi Nazim Hikmətin, Çili şairi Pablo Nerudanın, tatar Musa Cəlilin, macar Şandor Petefinin keçdiyi mübarizə yolunu hünərlə keçdi və onların birbaşa varisi oldu. Qanında və ruhunda Səttarxanın, Xiyabaninin, Pişəvərinin İstiqlal qanı və ruhu yaşayırdı.

Tale elə gətirmişdi ki, bu ustad şairlə 30 il qonşu oldum. Mən bu insanın mənəvi paklığına heyran idim. Düzlük sevən, ədalətli, mərd adam idi. Könlü-gözü tox adam idi. Bəlkə deyərlər ki, Əli nisgilli idi. Yox! Əli həm də döyüşkən idi. Əli mübariz idi!

Əli müəllim Savalandan, Təbrizdən danışardı. Xalq hərəkətindən danışardı. Əli Tudə Təbrizdə Milli Filarmoniya yaradıb. Ondan danışardı. Sonradan mən xahiş etdim ki, Əli müəllim, danışdığınız hadisələri nəsrə qələmə alın. Sənədli bir əsər yazın. Sizin gördüyünüzü heç kim görməyib. Siz yazmasanız kim yazacaq? İtibatar. Yazdı. Allah ona rəhmət eləsin. Əsər tamamlanan sonra razılıq etdi ki, bu əsəri sən yazdırdın. İndi çox şadam ki, Əli Tudənin “Öz gözlərimlə” adlı sənədli-xatirə kitabı mənim məsamın üstündədir. “Məni bu kitabı yazmağa həvəsləndirən...” sözlərilə başlayan avtoqrafının altında 26. 02. 1987-ci il tarixi yazılmışdır.

Əli müəllimin bu kitabı Cənubi Azərbaycanda gedən azadlıq mübarizəsinin və bir illik Milli hökumətin salnaməsidir. Onun sənədli nəsrə poetik yaradıcılığını tamamlayır.

O, ustad idi. 30 ildə yazdığım əsərlərin demək olar ki, hamısını ilk dəfə Əli müəllimə oxumuşam. Sevinərdi, məsləhət verərdi, qayğı ilə yanaşardı. Onu ailəsindən sonra mən itirdim.

Əli Tudə şəxsiyyət kimi məğrur adam idi. Səadət dilənçisi deyildi. Şöhrət dalınca qaçmırdı. Qapılar döymürdü. Heç kəsə baş əymirdi. Bəlkə elə buna görə idi ki, haqqında mətbuatda az yazıldı, yaradıcılığı təbliğ olunmadı, layiqincə qiymətləndirilmədi. İkicildliyi çıxmadı, fəxri titullar, orden-medallar almadı. Ancaq Əli Tudə onlardan çox yüksəkdə dayanırdı.

İnanıram ki, Əli Tudə zaman keçdikcə Azərbaycanın hər iki sahilində öz həqiqi qiymətini alacaq. O, bütöv Azərbaycanın və dünya azərbaycanlılarının yaddaşında

Azadlıq carçısı kimi qalacaq. Onun Cənubi Azərbaycana, Təbrizə, Ərdəbilə, Savalan ətəyindəki doğma Çanaxbu-
laq kəndinə yenidən qayıtmasını daha heç bir kəs yasaq
edə bilməyəcək.

Əli Tudə heç vaxt vətənsiz yaşamamışdır.

Şairin oğlu atasının vəfatından bir az qabaq Təbrizdən
Bakıya torpaq gətirmişdi. Əli müəllim uğrunda
döyüşdüyü bu torpağın həsrətindəydi. Ölüm xəbərini
eşidən günü, onun xatirəsinə yazdığım bir şeir belə
başlayır:

**Torpağı torpağa qarışdır, oğlum,
Dustağı dustaqla barişdır, oğlum.
O gedə bilmədi, gözündə qaldı,
Taleyi səslədi onu döyüşə.
İlahi! Sərhəddi torpaq adladı,
Torpaq özü gəldi bu son görüşə.**

**Səngərdə doğuldu torpaqda yatan,
Gözünə torpaq tök, yeri xoş olsun.
Torpağın üstündə Mühacir atan,
Torpağın altında Vətəndaş olsun.**

*Nəriman Həsənzadə,
şair*

Bakı, 4 sentyabr – 1997.

QƏLƏMİN NƏ TƏQSİRİ

Hər arzunu duyursa,
Qələmin nə təqsiri?
Daş üstə daş qoyursa,
Qələmin nə təqsiri?

Diş qıçayanda xətər,
Neçə kənd, neçə şəhər,
Kömək umursa əgər,
Qələmin nə təqsiri?

Sığınsa zəhmətə,
Güvənsə millətə,
Tüpürsə rüşvətə,
Qələmin nə təqsiri?

Tamah didirsə şəxsi,
“Ənam” güdürsə şəxsi,
Məhkum edirsə şəxsi,
Qələmin nə təqsiri?

Qərəzsiz söz yazırsa,
Hər şeyi düz yazırsa,
Hakimdən tez yazırsa,
Qələmin nə təqsiri?

Kiməsə sataşmırsa,
Qızıla yanaşmırsa,
Gözləri qamaşmırsa,
Qələmin nə təqsiri?

Haqqı tapdayan kəsi,
Həm həlimi, həm nəsi,
Rüsvay edirsə səsi,
Qələmin nə təqsiri?

Sözünü dil sevirsə,
Ətrini gül sevirsə,
Gücünü sel sevirsə,
Qələmin nə təqsiri?

Məhəbbət carçısısa,
Sədaqət carçısısa,
Qüdsiyyət carçısısa,
Qələmin nə təqsiri?

Nə susur, nə əyilir,
Nə yeyir, nə yeyilir,
Bəs nə üçün döyülür,
Qələmin nə təqsiri?

Yolu daim çətinə,
Donu şal yox, sətinsə,
Məsləkində mətinsə,
Qələmin nə təqsiri?

1992.

ŞEİR TƏƏSSÜBÜ

Bu millət laylanı da
Şeirlə yaradıbdır.
Yatan körpələrdə də
Fərasət oyadıbdır.

Bu millət ağını da
Şeirlə yoğurubdur.
Ürəkdə mərhəmət yox,
Dəyanət doğurubdur.
Bu millət qafiyəylə
Yazıb tapmacanı da.
Ötəri yox, dərindən
Yozub tapmacanı da.
Bu millət məsəli də
Müdrək şeirlə deyib.
Çörək tapılmayanda
Qüssə yox, şeir yeyib.
Bu millət bilməsə də
Nə deməkdir ehtiyac,
Nemət sayılan şeirə
Möhtacdır yenə, möhtac!
Ataların hər sözü
Bir məktəbdir insana.
Sıqlətli mənasıyla
Dəyər neçə dastana...
Atalar deyib gərək
Sözdə də tutar olsun.
Deməyib malın mal yox,
Bazarın bazar olsun.
Yox! Bu sözü dəllallar
Uydurubdur özündən.
Qalın pərdə asıbdır
Naşılının gözündən.
İndi sanki sənət də
Məlum yolundan çaşıb.
Misi qızıl yerinə
Satanlar həddən aşıb.

Dünyada şeir sərvət,
Şair ömrü girovdur.
Mövzu yol, məzmun səfər,
Fikir od, söz alovdur.
Ancaq çox-çox şeirdə
Nə sənət var, nə hikmət,
Nə sevinc var, nə kədər,
Nə qeyrət var, nə cürət,
Nə qüdrət var, nə heyrət,
Nə yağış var, nə külək,
Nə ətir var, nə naxış,
Nə ürək var, nə dilək.
Dilək olmayan yerdə,
Əlbəttə, heç nə olmaz.
Kim bilmir ki, üzüyün
Üstündə parlar almaz.
Kim bilmir ki, ilhamdan
Yoğrulmasa bir sətir,
Uzun sənət yolunda
Nə od saçır, nə ətir.
Ancaq nə olsun, sənət
Gözəl şeirə möhtacdır.
Hələ də dadsız-duzsuz
Şeirin işi rəvacdır.
Yox! Şeir dünyasının
Möhtəşəm özülü var.
Sənət bahadırləri,
Nizami, Füzuli var.
Gərək sönük misralar
Düzəldənlər usansın.
Şeir günəşlərinin
Qüdrətindən utansın!

Söz ağızdan çıxanda,
Hikmət sözdən düşməsin.
Amandır! Göz zirvədir.
Şeir gözdən düşməsin!
Şair yazır-yaradır,
Yuxu getmir gözünə.
Şair doğulan gündən
Düşmən olur özünə.
Günəşsiz yoxuşlarda
Üşüyən misraları,
Arabir də dayanıb
Tövşüyən misraları
Odlu duyğularına
Bükməyən, şair deyil.
Şeirin təəssübünü
Çəkməyən, şair deyil!

1991.

ŞAİR, ŞEİR, EHTİYAC

Sanma şeir itirib
Əvvəlki şöhrətini.
Yox! Yalnız ala bilmir
Öz sabiq qiymətini.

Təbliğ etməsəydilər
Nizaminin özünü,
Kimlər minnətdarlıqla
Oxuyardı sözünü?

Sanma keçmişdə şair
Ac-yalavac yaşardı.
Bolluqda da nəyəsə,
Yazıq möhtac yaşardı.

Yox! Adil hökmdarlar
Şairi alqışlardı.
Bir gözəl qəzəlinə
Bir kəndi bağışlardı.

Şair də yoxsulluğu
Biryolluq unudardı.
Ehtiyac dənizinin
Özünü qurudardı.

Bəs indi? Şeirin pulu
Təbə sevinc qatmayır.
Şairin bir öynəlik
Yeməyinə çatmayır.

Şair dürr xəzinəsi
Gəzdirsə də beynində,
Köhnəlmiş paltarını
Dolandırır əynində.

Şair ölür... İnsanlar
Dizlərinə vururlar.
Pul töküb qəbri üstə
Bir məqbərə qururlar.

İşə bax! Daş məqbərə
Məhəbbətə bürünür.
Şairin mənzilindən
Daha zəngin görünür.

Bir külfət mənzillə yox,
Məqbərəylə öyünür.
Yanğı dolu ürəklər
Təsəlliylə döyünür.

Deyirlər o məqbərə
Möhtəşəm əzəmətdir.
Mötəbər ülvyyətdir,
Müqəddəs qüdsiyyətdir.

Doğrudur, o məqbərə
Nadir, baha, gözəldir.
Ehtiyacsız yaşamaq
Ondan daha gözəldir!

1992.

AY QƏLƏM

Kim deyir al-əlvan çiçəklər kimi
Xoşbəxtlik dünyada növ-növ olmayır?
Ancaq parçalanmış ürəklər kimi
Xoşbəxtlik heç zaman bütöv olmayır.

Arzumdan bir vüsal umdum, ay qələm,
Osa umduğumu qıymadı mənə.
Bəli! Mən arzumdan görmədim kərəm,
Dünyada sən qaldın qayğıma yenə.

Əlvan inci dolu dənizlər təki
– Şeir yazım! – deyə çağlasa ürək,
Ata bir, ana bir əkizlər təki
Şeirlə hikmət də yaransın gərək!

İstedad, məharət, ilham cahanda
Sənətə bir adi sevgi kimidir.
Ancaq yenilməyən ülvî insanda
Dözüm, məğrur dözümlü vergi kimidir.

Sən də bir dözümlü köləyə dönüb
Qarşımda əyildin... Rəzi qaldım mən.
Ürəyimdən qopan şöləyə dönüb
Yazdın xəyalımdan keçənləri sən.

Sən Vətən yolunda, sən xalq yolunda
Yazdın... Nə yoruldu, nə azdım dedin.
Gecə də, gündüz də masa dalında
Yazdın... Ancaq “niyə az yazdım” dedin.

1994.

ÜRƏK NƏĞMƏSİ

Demə yora bilməz səfərlər mənə,
Səni səndən yaxşı duyan ürəkdir.
Gah mənzil başına çatdırıb səni,
Gah da yarı yolda qoyan ürəkdir.

Sən döyüşə girmə yarağın yoxsa,
Məramın yazılmış bayrağın yoxsa,
Girdiyin döyüşdə dayağın yoxsa,
Ürəyinə söykən, həyan ürəkdir!

Düşsən də nisgilin ümmanlarına,
İnan mərd ürəyin imkanlarına.
Döyüşdə zamanın tufanlarına
Vüqarla döş gərən qayan ürəkdir!

O görə bilməsə qəhərdən səni,
Soruşar günəşli səhərdən səni,
Dar gündə qurtarıb xətdən səni,
Öz şirin canına qıyan ürəkdir!

Küsən məhəbbətdir! Dindirən ürək!
Yanan şikayətdir! Söndürən ürək...
Nə səndən üzünü döndərən ürək,
Nə də ki, həyatdan doyan ürəkdir!

Gözü alışsa da nəcib sevginin,
Başında tufanlar əsib sevginin,
Dünyada özünü qərrib sevginin
Əbədi vətəni sayan ürəkdir!

1988.

BİLMƏRƏM

Dedin ki, “sıradan çıxmışam” guya,
Sənə soyuqqanlı baxa bilmərəm.
Zəhər töksən belə içdiyim suya,
İlan əməlindən qorxa bilmərəm.

– Sus! – deyə üstümə qalxsə da düşmə,
Köpürə-köpürə axsa da düşmə,
Gözümə gülləni çaxsa da düşmə,
Odlu kirpiyimi sıxa bilmərəm.

Sandın ki çağırar məzar məni də,
Masadan qoparar azar məni də,
Vətən siyahidən pozar məni də,
Sənin “səviyyə” qalxa bilmərəm.

Sən nədən? Qarışıq yuxular kimi,
Tez-tez dəyişirsən sorğular kimi.
Mən neçə qılıqlı duyğular kimi
Gündə bir ürəyə axa bilmərəm.

Səni mənim qədər tanıyan hanı,
Sırtıq işlərini sanayan hanı,
Sonra dönə-dönə qınayan hanı,
Mən şahid duyğumu boğa bilmərəm.

Kimə dost deyirsən, yalan deyirsən,
Mənə sevgilimdir qalan, deyirsən.
Ləpəyə sahillər alan deyirsən,
Mənsə hər dalğanı dalğa bilmərəm.

Bəsdir hər gələnə bir süfrə saldın,
Yüz şeir oxusan da nigaran qaldın.
Tərif qonaqdan sən satın aldın,
Mən naçar qonağı arxa bilmərəm.

Dağ boyda şairlər susdular toyda,
Sən həşir də saldın, şeirinlə hay da.
Sanma ki gözəldir səndə bu qayda,
Demə ki başına qaxa bilmərəm.

“Böyüyə” qaynayıb-qarışan sənsən,
Yıxılsa dalınca danışan sənsən.
Gözə dürtülməyə çalışan sənsən,
Özümü mən gözə soxa bilmərəm.

Bir adı sevmirsən adından başqa,
Şeirindəki suyun dadından başqa.
Boynuna kinimin odundan başqa
Tikan çələngi də taxa bilmərəm.

Bulaqdan təmizəm, qayadan ağır,
Ürəyim gözümdən həyata baxır.
Birin başına görsəm gül yağır,
Mən böhtan qarası yaxa bilmərəm.

Səfərdə yarandı “Mən nə gətirdim”,
Təbrizdən Bakıya salam yetirdim...
Kimsədən nə fikir, nə not götürdüm,
Dastanam! Yad sözə sığa bilmərəm.

Ya xəstə yaşayım, ya da ki sağlam,
İxtiyarım yoxdur yazmağı atam.
Döyüş meydanında dincəlməz adam,
Yazaram, sıradan çıxma bilmərəm.

1976.

HAYIF

Min dərs oxusa da insan dünyada,
Böyük dərs həyatın dərsi olubdur.
Tək şagirdin deyil, bəlkə mənada
Müdrək ustanın da bəsi olubdur.

Dünyada dost dostu, sirdaş sirdaş
Nəğməyə döndərib könlündə yazmış.
O bilməmiş ancaq doğma qardaşı
Yaxşı tanımaqçın bir ömür azmış.

Dostluq süfrəsinə and içir bəşər,
Müqəddəs sayılır duz-çörək sözü.
Andı etibarlı deyilsə əgər,
O duz da, çörək də adidir düzü!

Hardasa dil tapıb yadla inan ki,
Yola da gedərəm cığallıqla mən.
Üzümə gülsə də özü, güman ki,
Barışa bilmərəm paxıllıqla mən.

Sənsə gözəl şeir yarışlarında
Bir yol görməsən də cığallığımı,
Həsədlərlə dolu baxışlarında
Gözügörsəni çəkdi paxıllığımı.

Təəssüf edirəm təmiz diləklə
Səninlə olduğum müddətlərə mən.
Təəssüf edirəm açıq ürəklə
Sənə göstərdiyim hörmətlərə mən.

Söylə, qarşılıqlı olmasa hörmət,
Yarımçıq qalmazmı hörmətin camı?
Sən isə özünü düşündün, fəqət,
Dedin mənə hörmət bəsləsin hamı.

Təbliğ yaman şeydir, dünyada yaman,
Özü car çəkdiyi matahı dadmır.
Fəqət “ucaltdığı ünvana” inan,
Dünyada “ən yüksək zirvə” də çatmır.

Olsun! Yaxşı şeirə təbliğ nə gərək,
Aqillər yaxşıya inanır fəqət.
Varaqlar içində açılan çiçək
Ətrilə pərəstiş qazanır fəqət.

Təbliğ! O məzmunun üzüdür ancaq,
Zamanın əliylə silinəcəkdir!
Məzmun sönükdürmə, yoxsa ki parlaq,
Yalnız alovundan bilinəcəkdir!

Həqiqət qızıldır! Qara torpağa
Kim basdıra bilər, kim həqiqəti?
O dönər şöləli qızıl çırağa,
Nə rəngi dəyişər, nə hərarəti.

Eh, özüm səndən də baş ola-ola,
Yolunda baş qoyan qayğıma hayıf!
Duyğusuz ürəyin daş ola-ola,
İpək adlandıran duyğuma hayıf!

Bir məqsəd uğrunda biz qələm çaldıq,
Alqış mənim oldu, hörmətsə sənin.
Sənət dünyasında zirvələr aldıq,
Hünər mənim oldu, şöhrətsə sənin.

Ancaq darılmıram şöhrətdə düzü,
İlhamım ümidli gündədir hələ.
Münsiflər heyəti illərin sözü
Arxada deyildir, öndədir hələ.

Təəssüf edirəm indi hər yanda
Cismən ayrılacaq da ülfətimizdə,
Bir yerdə olacaq yenə də sonda,
Əksimiz, fikrimiz, sənətimiz də...

1982.

BİLMƏDİN Kİ...

Ona-buna əmlək quzu kəsə-kəsə,
Ona-buna nadir töhfə verə-verə,
Onun-bunun qayğısından küsə-küsə,
Onun-bunun qılığına girə-girə,
Yerli-yersiz köməylə nadanların,
Sən yetişdin neçə-neçə istəyinə.
Duymadın ki, dost dediyin insanların
Arzusu nə, diləyi nə, istəyi nə?
Çalışdın ki, hamıdan baş sən olasan,
Neçə-neçə baş əyilsin qabağında.
Kədərlənən çağında da şən olasan,
Təbəssümlər parıldasın dodağında.
Harda, haçan kimə xitab edəndə də,
Müsaibin öz yerini düşündün sən.
Haçan, harda xeyrə-şərə gedəndə də,
Öz xeyrini, öz şərini düşündün sən.
Bilmədin ki, bir gül ilə bahar olmaz,
Hamı görər sənin xudbin əməlini.
Ləyaqətlə ucalmayan qala qalmaz,
Yer altdakı çaylar yıxar təməlini...

1977.

HAQQ

Cahan bir bazardır... Kimisi daş-qaş,
Kimisi mirvari, mən söz satıram.
Nə qorxu duyuram, nə də ki tələş,
Axı nə satıram, mən düz satıram.

Kim ki daş-qaş satır, matahı ancaq
Ehtirasla dolu göz qamaşdırır.
Bilmir ömrə çıraq, məsləkə mayaq
Ürəyin gözünü söz qamaşdırır.

O soyuq daş-qaşın dilsiz haləsi
Uzağı bir neçə barmağa düşür.
Səsin qanadında sözün şöləsi
Yurdundan nə qədər uzağa düşür!

Sərraf satacağı daş-qaşı özü
Pulla qazanmışdır, anla, cahanda.
Mənsə satacağım əvəzsiz sözü
Canla qazanmışam, canla, cahanda.

Daş-qaşla bəzənib-düzənən ömür
Varlı görünsə də miskindir yenə.
Ulduz-ulduz sözlə bəzənən ömür
Yoxsul yaşasa da, zəngindir yenə.

Sərrafın qazancı cahanda ancaq
Soyuq parıltılı var-dövlət olur.
Mənim haqqım isə hər yanda ancaq
Ülfətdən yoğrulmuş məhəbbət olur

1982

ŞAİRLƏR

Təmənnə xətrinə nə kisə çəkər,
Nə də bədəndən qıl yolar şairlər.
Minnət süfrə açsa nə boyun bükər,
Nə də nimçə dibi yalar şairlər.

Otaqda çilçıraq Ayla yarışan
Bir kəhkəşan olar... Osa pərişan...
Xeyr! Ürəyində nəsə danışan
Arzuyla baş-başa qalar şairlər.

Möminlər unutmaz öz namazını,
Zülmətdə də arar göz namazını,
Bir gündə neçə yol söz namazını
Varaqlar üstündə qılar şairlər.

Məclis sadələşər minnətsiz olsa,
Qədəh sanballaşar şərablə dolsa,
Evdə bir əsəri yarımçıq qalsa,
Yolda da xəyala dalar şairlər.

Su sudur, haçansa büllurlaşsa da,
Qız qızıdır, hardasa məğrurlaşsa da,
Qaydadır, döyüşdə cəsurlaşsa da,
Sənətdə kamala dalar şairlər.

Bir gözəli sevsə öz ürəyində,
Yanar, günəşləşər söz ürəyində.
Azalmasın deyə köz ürəyində,
Üst-üstə ocaqlar qalar şairlər.

Damla donar gülün çətrinə dəysə,
Göz açılar şeirin sətrinə dəysə,
Bir mehriban dostun xətrinə dəysə,
Könlünü min sözlə alar şairlər.

Dəniz də notlaşar nəğmə dinləsə,
Göydən leysan yağar ürək çənləsə,
Yanında yangılı bir ney inləsə,
Səsini içinə salar şairlər.

Nə əda xoşlayar, nə də ki nöqsan,
Şeiri qızılğüldür, özüsə tikan.
Qüdsi ünsiyyətə qəsdlə hər zaman
Uzanan əlləri dalar şairlər.

Kimisə gözləsə saçı çallar tək,
Həsəti dil açar odlu xallar tək...
Birləşmək istəyən ayrı yollar tək
Misranı misraya calar şairlər.

Dünyada bir ağır xəbərin özü,
Yandıra-yandıra yaşardar gözü.
Ağarar, bozarar, göyərər üzü,
Neçə-neçə rəngə çalar şairlər.

Qaya heykəl olmaz çapılmayanda,
Kündə çörək olmaz yapılmayanda,
Müqtədir bir rəhbər tapılmayanda
Millətə bayraqdar olar şairlər.

Zaman silkinəndə qovaqlar kimi,
Günlər qopub-düşər yarpaqlar kimi,
Yazıb qaladığı varaqqlar kimi
Masa arxasında solar şairlər.

Tufan gah kişnəyib, gah ulayanda,
Neçə qaya yırıb, bağ talayanda,
Yollarda sədd çəkib daş qalayanda,
Özü öz ömrünü talar şairlər.

İnsan müsafirdir əzəldən bəri,
Daim yol gedər o! Qayıtmaz geri.
Hardasa yorulsa, qüvvətli şeiri
Qolundan tutmasa, nolar şairlər?

1988.

İTİRMƏ

Şairim! İtirsən ömrün yazını,
Sənət baharını itirmə ancaq!
İtirsən yangıyla dolu sazını,
Misra qatarını itirmə ancaq!

Sən məktub alsan da neçə gözəldən,
Saçı, qara saçı gecə gözəldən,
Odlu dodaqları qönçə gözəldən,
Sadiq dildarını itirmə ancaq!

Nə qədər arzun var, ürəkdə saxla,
Andını başından yüksəkdə saxla!
Yaylaqda əlinlə şimşək də saxla,
Aran çinarını itirmə ancaq!

Yayın бүrküsünə düşsən bir də sən,
Yuyun Xan Arazda, Dəli Kürdə sən,
Əyilib dəfinə gəzsən yerdə sən,
Zirvə vüqarını itirmə ancaq!

Sənətin təzə-tər dəfinəsi ol,
Həqiqətlə dolu əfsanəsi ol,
Əlvən cavahirat xəzinəsi ol,
Qızıl açarını itirmə ancaq!

Səyyah ol! Dünyanı göz başdan-başa,
Dərə keçə-keçə, dağ aş-aşa,
Nadir gözəlliklər tap qoşa-qoşa,
Doğma diyarını itirmə ancaq!

1991.

SÖZ ÖMRÜ

Mən dalğalı zəmiyəm,
Gözə dəyməz sahilim.
Fikir yüklü sözumdür
Dənlə dolu sünbülüm.
Dilin nemətidir söz,
Dilin zinətidir söz,
Dilin qüdrətidir söz,
Dilin şöhrətidir söz.
Söz də qoca dünyaya
Gəlir bir mehman kimi,
Hüsnü hikmətləşəndə
Sevilir insan kimi.

Zəngin söz dünyasında
Nədir ulular sözü?
Həm həyatda, həm də ki,
Sənətdə haqqın özü!
Söz sirli bir aləmi
Açıqca göz önündə,
İnsan məmnuniyyətlə
Baş əyir söz önündə.
Mən sözün hikmətini
Ayağa salmamışam.
Altına girmişəmsə,
Altında qalmamışam.
Sözün altına girmək
Şərəfdir, dəyanətdir.
Sözün altında qalmaq
Tənədir, qəbahətdir.
Həyatda qələmimdən
Yaxın dostum olmadı.
Nə dedimsə, sözümü
Qələm yerə salmadı.
Başını uca tutub
Doğma torpaqlar üstə,
Uğurla addımladı
Bəyaz varaqclar üstə.
Mən həyatda vüqarla
Keçirsəm də yaşıma,
Qələmimin önündə
Əydim məğrur başımı.

Kim bilmir ki, dünyada
Gəldi-gedərdi insan.
Söz isə ağızlarda
Yaşayır zaman-zaman.
Ancaq qəribədir ki,
Qocalsa da ölməyir.
Yeganə mirasdır ki,
Yaşı sana gəlməyir.
Mən də başdan-ayağa
Sözlə dolu ürəyəm.
Doğma dilli Vətənə
Əbədilik gərəyəm.
Dost! Sözlərdən yaranır
Ən əngin ədəbiyyat,
Ən dərin ədəbiyyat,
Ən zəngin ədəbiyyat.
Dost! Göyə şahid yerdir,
Yerə də şahid göydür.
Ədəbiyyat tarixdir,
Tarix isə hər şeydir...

1994.

ƏMƏLİM – ARZUM

Sənin atəşindən doğdum dilim, mən,
Günəş təzələndi tərəvətindən...
Uğrunda doğransam dilim-dilim, mən,
Yenə də keçməyəm əzəmətindən.

Desələr ki, varam, baxanlar duyar,
Susanda özümdə olmayıram mən.
Desələr ki, yoxam, kim doğru sayar,
Hər dinən sözümdə olmayıram mən.

Mənim kəməncəm də, mənim sazım da,
Duyan qələməmdir gözlü dünyada.
Mənim əməlim də, mənim arzum da,
Yazan qələməmdir sözlü dünyada!

1991.

İNDƏN BELƏ

Sanma gənclik şüarımı
Pozacağam indən belə.
Yaşlaşdıqca vüqarımı
Qısacağam indən belə.

Yorğun-argın bir ilhamla,
Vidalaşıb arzu-kamla,
Söz çeşməmdən damla-damla
Sızacağam indən belə.

Söz sənətdə maya kimi,
Gurladısa dərya kimi,
Mən qartalsız qaya kimi
Susacağam indən belə.

Tovdan düşsə iti göz də,
Büllur yaşlar donsa üzdə,
Çən gəlməmiş dağda-düzdə
Azacağam indən belə.

Yox! Yox! İnan sözlərimə,
Hələ təzə izlərimə,
Ulduzları gözlərimə
Basacağam indən belə.

Daş asılsa biləyimdən,
Yazacağam diləyimdən,
Gəncliyimi ürəyimdən
Asacağam indən belə.

Kim vurulsa gözəlliyə,
Bağı dönməz xəzəlliyə!
Mən sonlunu əzəlliyə
Yozacağam indən belə.

Yazla qışın gülüşində,
Odu sönsə günəşin də,
Hisslərimin atəşində
Qızacağam indən belə.

Dolansa da qərinələr,
Yerdə yatır xəzinələr...
Söz dünyamda dəfinələr
Qazacağam indən belə.

Ürək şaddır kam alıbsa,
Zirvələrə yol salıbsa,
Yazmadığım nə qalıbsa,
Yazacağam indən belə.

1984.

ÇEŞMƏ

Ürəyim çağlayan çeşmədir... Müdam
Billur suyu şeir, nəğmə, dastandır.
Çeşmənin üstündə beynim hər axşam
Ulduz-ulduz yanan bir kəhkəşandır.

Sanma ki, o tale deyilən xəsis,
Mənə ilham dolu nəfəs veribdir.
Atamı-anamı aparən xəbis,
Mənə bu çeşməni əvəz veribdir.

Yox! Yox! Bu çeşməni göz incimlə mən,
Öz yetim dünyamda özüm yaratdım.
Çeşməmdən yığdığım söz incimlə mən,
İncili sənətdə düzüm yaratdım.

1984.

YAXŞI Kİ...

Şeirim! Demirəm ki, sənənin bayrağın
Mənim sənətimin növrəği olsun.
Yox! Yox! Deyirəm ki, ana torpağın
Dərin yarasının qaysağı olsun!

Nə özüm ərköyün böyüdüm, düzü,
Nə sizi ərköyün öyrətdim, şeirim!
Gülüşlə dolanda gülün də gözü,
Mən boş təsəlliyə həsrətdim, şeirim!

Nə lələ vuruldum, nə də ki dürrə,
Ecazkar sənətin heyranı oldum.
Canından bir şeyçin keçəndə hərə,
Mən istedadımın qurbanı oldum.

Ümmanda cürətlə dərinə ensən,
Qiyətli incilər dəyər gözüne.
Boğulmaqdan qorxma! Qəhvəsa* dönsən,
Uğurla çıxarsan suyun üzünə.

Kim deyir paxıllıq ixtiyar kimi
Haçansa ömrünü başa vuracaq?
İndidən gözləmə intizar kimi,
İnsanlıq durduqca o da duracaq.

Vəzifə sahibi öz şöhrətini
Zəif əsərilə qaldıra bilməz.
Nüfuzuna büküb söz şöhrətini
Sənət tarixinə saldıra bilməz.

Mayası yoxlanmaq xətrinə düzü,
Mis gah hamarlanır, gah da oyulur.
Əsillik naminə qızılın özü
Gah xəlbirdən keçir, gah da yuyulur.

Yaxşı ki, dünyada yoxlamalar var,
Yoxsa seçilməzdi süniylə əsil.
Nə haray çəkərdi həyatda, nə car,
Dəyişə-dəyişə itərdi nəsil.

1984.

*Suyun içini axtaran üzgüçü.

KÖNLÜM DEYİR Kİ...

Deyirsən ki, köhnə il
Çəkdi öz karvanını,
Tarixin sinəsinə
Yazdı öz ünvanını.
Əmək dastanlarında
Hər imza bir naxışdır,
Sən neylədin bir ildə?
Könlünü bir danışdır.
Könlüm deyir ki, mən də
Nə susub, nə yatmışam.
Yox! Gündüz də, gecə də
Yazmışam, yaratmışam.
Neçə şeir, poema,
Xatirə bitirmişəm.
Ancaq canlı ömrümdən
Bir parça itirmişəm.
Elə parça ki, özü
Bütöv dünyaya dəyər.
Axı ömürdən şirin
Bir nemət varmı məgər?

1988.

İŞ-GÜC

Sanma dünya, ləzzəti
Dünyadan alanındır.
Yox! Dünya da dünyanın
Dərdinə qalanındır!
Bir zaman köhnə dostlar
Deyərdi hörmət üçün:
Dost! Təzə nə var, nə yox?
Necədir işin-gücün?

Mən də cavab verərdim
Dostlarıma qürurla:
Gücə nə var? Hər işi
Yola salır uğurla...
Yenə də köhnə dostlar
Soruşur şəfqət üçün:
Dost! Təzə nə var, nə yox?
Necədir işin-gücün?
Mən də cavab verirəm:
Yol üstündə zamandır,
İşə nə var? Bir az güc
Gözləyirəm haçandır.
Axı çox da həyatda
Mən öz ağam olmuşam.
Arzum dənə dolmamış
Özüm vağam olmuşam.
Sən demə xülyayla yox,
Mən güclə yazanmışam.
Az-çox uğurum varsa,
Gücümle qazanmışam.

1990.

ÇAYLAR

Mənim arzum bayrağım,
Sənətim silahımdır.
Mənim qeyrətim andım,
Vidənim allahımdır.
Sanma bu dünyada mən
Almaz taclı dağmışam.
Yox! Mən səadətimi
İldırımından sağmışam.

Dişimlə, dırnağımla
Qayadan qoparmışam!
Baxt mənə bozaranda,
Mən baxta qabarmışam!
Sanma ovuclarımda
Səfləşən damarlardır.
Yox! Zümrüd köynək geyən
Nəğməli axarlardır.
Bəli! Ovuclarıma
Yaşıl çaylar yığmışam.
Özüm sahillərində
Tamaşaya çıxmışam.
İstərəm billur sular
Çağlaya ürəyimdə.
Göyərək pardaxlana
Sonuncu diləyim də...

1990.

SEVGİLİMƏ DEDİM Kİ...

Sevgilimə dedim ki, yaman darıxıram mən,
Ayağıma gəlsə də cahan, darıxıram mən...
Dedi ki, get sahilə, havanı dəyiş bir az,
Dənizdə dilə gəlir neçə-neçə mavi saz...
Dinlə! Təranələri ürəyinə yığilsın,
Xəyalının buludu əlçim-əlçim dağılsın...
Dedim ki, ağ yelkənli bir qayığın içində,
Ya mehrin, ya ülfətin, ya qılığın içində
Məmnun-məmnun gedərdim dənizin qoynuna da,
Kim baxmaz dalğaların incili boynuna da?
Dalğalar ki, bir dəvə karvanını andırır,
Sanki billur gözündə yaşıl işıq yandırır...

Mənim darıxmağımsa sovuşan deyil, gülüm,
Ulduz karvanına da yovuşan deyil, gülüm.
Ürəyim hər şeyçin yox, tək Vətənçin darıxır,
Üzümə vurmasa da, için-için darıxır...
Yol axtarır qabağı tutulan gur bulaq tək,
Məni də darıxdırır bir narahat uşaq tək...
Bilmirəm ürəyimi necə ovudum, necə?
O boyda Vətənim necə unudum, necə?

1994.

TƏNƏ

Mən özüm o taylıyam,
Sevgilim bu taylıdır.
Biz birləşmişik... Ancaq
Vətən Araz çaylıdır.
Sanma ki o arada
Cansız sərhəd deməkdir.
Yox! Yox! Araz özü də
Həsərət dolu ürəkdir.
O yalçın qayaların
Arasında çırpınır.
Gözümüzün ağında,
Qarasında çırpınır...
Mən bir yerdə gördükçə
Özümü sevgilimlə,
Sanıram iki sahil
Birləşir mənzilimdə.
Vahid Azərbaycanım
Yerləşir mənzilimdə.
Doğrusu istəyirəm
Sevincimdən bağıram.
Göydə ulduzları da
Birləşməyə çağıram.

Birdən Arazın səsi
 Gəlir qulaqlarıma.
 Hicranın buz nəfəsi
 Dəyir yanaqlarıma.
 Deyirəm vüsal harda
 Girələyir başını?
 Məgər görmür gözlərin
 Araz boyda yaşını?
 Gəlsin, qarğa ömürlü
 Ayrılığa qənim tək.
 Bu tay, o tay birləşsin
 Sevgilimlə mənim tək...

1988.

SƏMİMİ ETİRAF

Gülüm! İndi günəş də
 Pardaxlansa yolumda,
 Tufanlı bir dastandır
 Tərcümeyi-halım da...
 Dərd mənə, mənə dərdə
 Yük olmuşuq dünyada.
 Tək yaşa yox, boya da
 Bir dolmuşuq dünyada.
 Dərdli nəğmə desə də,
 Çağlamışdır ürəyim.
 Bəli! Sanma arabir
 Ağlamışdır ürəyim.
 Yox! Ürək çeşmələşsə,
 İlham qaynayıb-daşar.
 Rahatlığın özü də
 Narahatlıqda yaşar...

Kim bir damla yaş tapmış
 Ürəyimin gözündə?
 O ki dərdlə dərmanı
 Birləşdirmiş özündə!
 Xoşbəxt olmaq istəyən
 Hünərsiz bir insan da,
 Gərək xoşbəxt olmağa
 Çalışsın hər dövrandə.
 Sən mehriban sevginin
 Bağrından qopmasaydın,
 Bütün şirinliyinlə
 Ömrümə hopmasaydın,
 Bəlkə ömrüm bu qədər
 Şirin olmazdı, gülüm!
 Sevgi nəğmələrini
 Şirin çalmazdı, gülüm!
 Sən tənədən-dırnağa
 Qeyrət abidəsisən.
 Müşkülləri mat qoyan
 Dözüm iradəsisən.
 Əllərinə baxıram,
 Qabrlar düyün-düyün...
 Quş xəyalım illəri
 Dolaşır yeyin-yeyin...
 O əllər daim mənim
 Xidmətimdə dayanıb.
 Bəli! Qabarlara yox,
 Şəfqətlərə boyanıb.
 O qabrlar mənimçin
 Sədaqət medalıdır,
 Qüdsiyyət medalıdır,
 Nəzakət medalıdır...

Nə olsun o qabarlar
Ulduz deyil dünyada.
Şöhrət qazanmaqda ki
Yalqız deyil dünyada.
Mənim öz beynimdədir
O qabarların tayı.
Mən yazıb-yaratdıqca
Daha da artır sayı.
Qələm varaqlar üstə
Haçan tufan qoparır,
Beynimdəki qabarlar
Qabardıqca qabarır...
Təbrizin şeiriyyətlə
Dolu sinəsi kimi,
Ülviyyətin zirvəyə
Düşən binəsi kimi...

1990.

MACƏRALAR

Həyatın özü qədər
Uludur macərələr.
Eh... Maraqla, heyətlə
Doludur macərələr.
Əl çəkmədi mənim də
Yaxamdan macərələr.
Ha qaçdımsa, hayladı
Arxamdan macərələr.
Məslək, sənət, cəbhə, dost,
Sevgi macərələri...
Dedilər sən şairsən,
Sev ki macərələri,
Hərəsində maraqlı
Bir təmasın adı var.

Macərəsiz bir ömrün
Nə duzu, nə dadı var.
Yox! Gərək macərə da
Sırtıq qonaq olmaya.
Suları arta-arta
Bir “qırx bulaq” olmaya.
Macərə axınında
Əriməyə arzu da,
Ürəyi yandırmaya
Macəranın duzu da.
Anadan yaraşqlı
Doğulsam da doğrusu,
Nə qəlb ovçusu oldum,
Nə də namus oğrusu.
Üstəlik öz hüsnümün
Ziyanına düşdüm mən.
Neçə qız sevgisinin
Tufanına düşdüm mən.
Sanma məni izləyən
Yalnız neçə baxışdı.
Dalımca sevgi dolu
Məktublar da axışdı.
Sanma məni qızların
Gözəlliyi tovladı.
Mehriban qılıq dolu
Təmasları ovladı.
Bəli! Qaldırmasa da
Göyə məhəbbət məni,
Neçə qızın dalınca
Çəkdi mərhəmət məni.

Bitməyən macəralar
Duymadı diləyimi.
Duzlamağa çalışdı
Şitləşmiş ürəyimi.
Mən neçə macərəylə
Döyüşdüm əlbəyaxa.
Sabahın gözlərinə
Diqqətlə baxa-baxa...
Alovlu nəfəsimlə
Əritdimsə daş duzu,
Saçımda ağarışdı
Macəraların tozu.

1988.

SƏN DEDİN Kİ...

Sən dedin ki, dalğalı şəvə saçın yerinə
Başında seyrəkləşən bəyaz bir duman qalıb.
Ancaq heyrət edirəm ağ üzünün sirrinə,
Səni cavan saxlayıb, özü də cavan qalıb.

Üzünü sürtməyibsən ehtiyacın üzündən
Kimsənin qapısının dəmir ayaqlarına.
Minnətdarlıq bulağı damcılayıb gözündən
Dərin şırımlar sala hamar yanaqlarına.

Qardaş! Sanma ərköyün bir uşaq olmuşam mən,
Ya dəcəl, ya davakar, ya şıltaq olmuşam mən.
Budaqda suya möhtac bir yarpaq olmuşam mən,
Fəqət düşüb torpağa, özümü sürtməmişəm!

Kim deyir ki, zirvələr zirvəsi Savalanda,
Təbəssümlü ulduzlar məclisində qalanda,
Buludlar arasından günəşə yol salanda,
Qranit qayalara dizimi sürtməmişəm?

Kim deyir ki, yoxuşda şimşək buz sındıranda,
Sinəsi şəfəq dolu bulaq diş donduranda,
Alnımın duzlu təri gözümü yandıranda,
Əyilib şirin suya gözümü sürtməmişəm?

Kim deyir ki, gümüş çay dönəndə ağ sazlara,
Mən sahildə gözaltı baxmamışam qızlara,
Fəqət qayalardakı salxım – salxım buzlara
Yanar ürəyimdəki közümü sürtməmişəm?

Kim deyir ki, can yanıb özünü öysün deyə,
Günəş heyrət içində gözünü döysün deyə,
Yox! Uzaq hədəfə də söz bütöv dəysin deyə,
Dincliyimi kəssəm də, sözümü sürtməmişəm!

Kim deyir ki, ölkə var bu məğrur ölkə kimi,
Tək olsam da döyüşə getmişəm cərgə kimi.
Düşmənlər izləsə də məni bir kölgə kimi,
Keçdiyim yollardakı izimi sürtməmişəm!

Neçə-neçə “dost”umdan xəyanət də sezmişəm,
Neçə-neçə arzumdan əlimi də üzmüşəm.
Fəqət yenə yaşamış, fəqət yenə dözmüşəm,
Özümü əritsəm də, dözümlü sürtməmişəm.

Həmişə düşünmüşəm sənətin xatirinə,
Şairin gücü nədir, şeirin nadiri nə?
Şöhrətimə abidə ucaltmaq xatirinə
Abrımı yonmamışam, irzimi sürtməmişəm! 1994.

DANLANA-DANLANA

Haqq aradı nahaqda da
Gözüm danlana-danlana.
Dedim haqqı fəraqda da
Düzüm danlana-danlana.

Düşdümsə də min zillətə,
Arxalandım bir sənətə.
Dedim gərək hər töhmətə
Dözüm danlana-danlana.

Yandım həsrət içində də,
Coşdum qeyrət içində də,
Qaldım külfət içində də,
Özüm danlana-danlana.

Sanma işim çətinləşdi,
İpək könlüm sətinləşdi,
Yox! Daha da mətinləşdi
Üzüm danlana-danlana.

Bəli! Adil hakim sözdü,
O neçə baş, neçə gözdü.
Tənqidlərə dodaq büzdü
Sözüm danlana-danlana.

Mən nə idim? Yanan şölə!
Közə döndüm... Cürət ilə
Bildiyini dedi elə
Gözüm danlana-danlana.

1994.

HALAL ƏMƏYİM

Səni bu dünyaya dəyişməyəm mən,
Deməyəm bir an da azal, əməyim!
Sənət aləmində sən yaratdın, sən,
Mənə nəğmələrdən cəlal, əməyim!

Yuxusuz keçsə də ömrünün çoxu,
Nə dinclik bilirsən, nə də ki, yuxu.
Nəsibin deyildir fəqət nə qorxu,
Nə təşviş, nə də ki, zaval, əməyim!

Bəzən həddən artıq yorsan da məni,
Öz fil xortumunla sorsan da məni,
Yerə, quru yerə vursan da məni,
Səndən ayrılmaram, halal əməyim!

Sən odda-alovda yanan deyilsən,
Sən qarda-şaxtada donan deyilsən,
Sən ildırım da sınan deyilsən,
Nəzilib olsan da hilal, əməyim!

Mən səni sevirəm Nizami kimi,
Təbiətin mənə ənamı kimi...
Qayna sənətkarın ilhamı kimi,
Nə yorul, nə də ki, qocal, əməyim!

Şöhrətim də sənsən, medalım da sən,
Tərifim də sənsən, cəlalım da sən,
Dağlarım da sənsən, qartalım da sən,
Zirvədən zirvəyə ucal, əməyim!

Günəşin ürəkdir, göyün kamaldır!
Nə yesən, nə içsən sənə halaldır...
Səni gənc saxlayan yalnız amaldır,
Var olsun müqəddəs amal, əməyim!

1970.

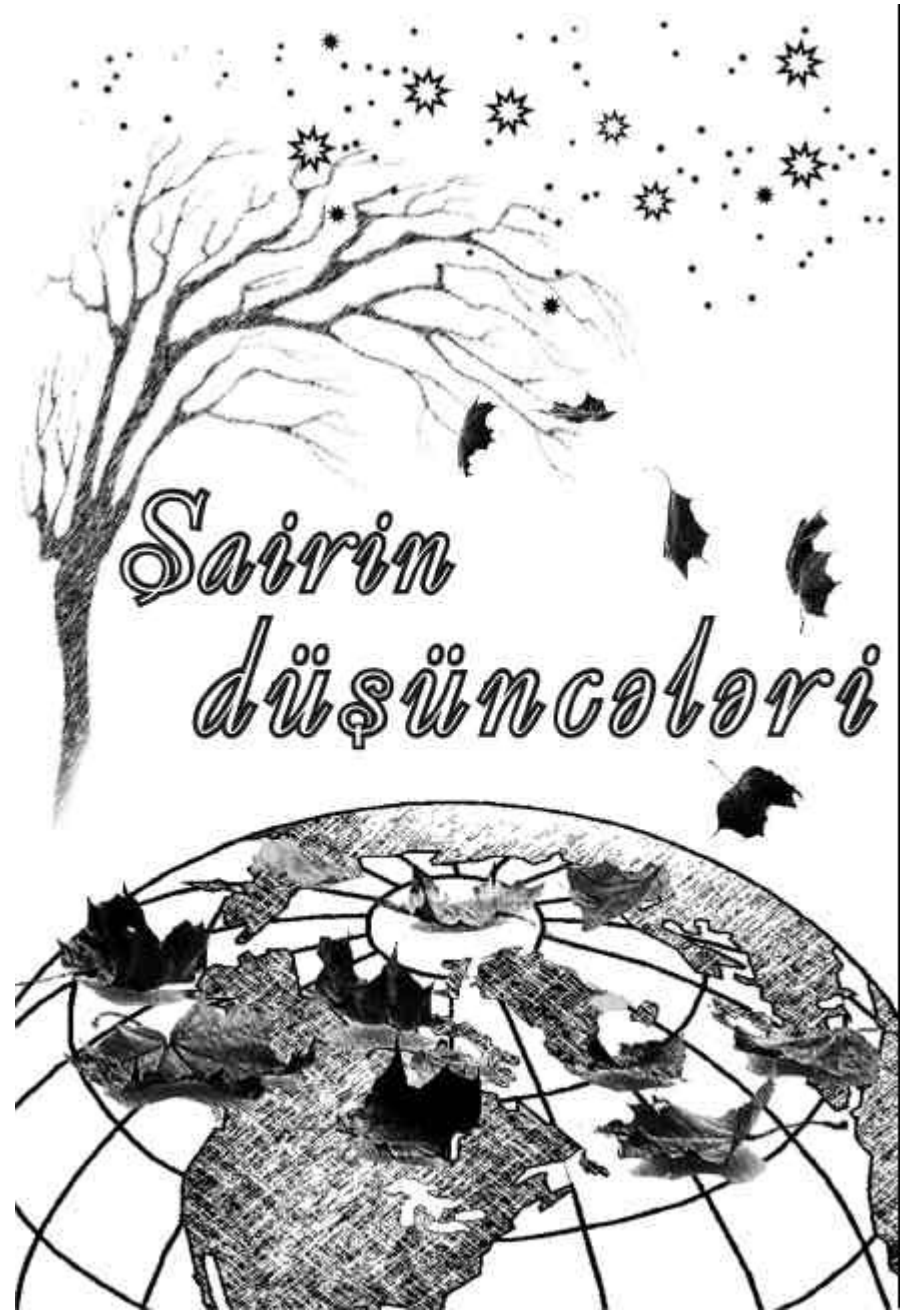
MINNƏTDARAM

Göz dikmirəm kimsənin dəbdəki paltarına,
Yalnız sadə geyimli əynimə minnətdaram.
Dostlar bulaq deyəndə şeirim axarına,
Çiçək-çiçək açılan əynimə minnətdaram.

Xoşbəxtdir ürəyində odlu ilham daşıyan,
Daha gözəl sabaha dərin inam daşıyan.
Zamanın siqlətini səhər-axşam daşıyan
Qranitdən yoğrulmuş çiyimə minnətdaram.

Bəli! Qranitləşdim Vətən havasında mən,
Döyüşdüm həyat ilə ölüm davasında mən.
Bir nişan qoyuramsa sənət dünyasında mən,
Ürəyimə borcluyam, beynimə minnətdaram!

1989.

ŞAHMAT

Bu boyda yer kürəsi
Şahmat taxtası olub.
Ölkələr gah atlısı,
Gah piyadası olub!
Yığılıb ətrafına
Soyğunçu hökmdarlar!
Başlayıb oynamağa
Oyunçu hökmdarlar.
Uduzan hökmdarın
Ulduzu sönük olub.
Udan hökmdarınsa
Günəşi böyük olub.
Bu şahmat taxtasına
Uşaq çağından matam.
Daşla dolu gözlərdə
Həm bayram var, həm matəm.
Yox! Xalqlar razılaşmır
Taxtadakı düzümlə.
Oyuna başlayanda
İradəylə, düzümlə,
Təzə-təzə yol açır
Fiqurların səfinə,
Oyunun gedişini
Yönəldir öz nəfinə.

1989.

AÇIQLIQ

Nə qəm, kimisi müdrik,
Kimisi də naşıdır.
Həyat başdan-ayağa
Elə məhək daşıdır.

Baş açır yerlərin də,
Göylərin də sirrindən,
Özü yaxşı-yamanı
Ayırır bir-birindən.
Sən çarpaşlıq yollarda
Dolaşanda hər kəslə,
Ya məhəbbət, ya nifrət
Bəsləsən, açıq bəslə!
Sanma ki duyğuların
Açıqlığı sərtlikdir.
Yox! Kişilər içində
Açıqlıq da mərdlikdir.
Bəli! O yaltaqlığa,
Qorxaqlığa sərhəddir.
Açıqlığı sevməyən
Mərd deyildir, namərddir.
Bil ki, açıqlıq yalnız
Siyasətdə olmayır.
Axı hər siyasətdə
Həqiqət də olmayır.
Nə olsun siyasətin
Hər sözü sənədlilikdir.
Bir üzü mərdlikdirsə,
Bir üzü namərdlikdir.

1989.

BƏNZƏYİŞ

Siyasət də dalğadır,
Gah qabarar, gah yatar.
Sirlərlə dolu səsi
Gah ucalar, gah batar.

Özü suya dönsə də,
Yananda torpaq içər.
Əhdin yox, iradənin
İmtahanından keçər.
O tərəddüdlə deyil,
Qətiyyətlə çağlayar.
Kimsənin yox, özünün
Gücünə bel bağlayar.
İradəli siyasət
Qızıl qumlar fəth edər.
İradəsiz siyasət
Qayıdıb geri gedər...

1989.

GÖY ÇƏMƏNDƏ YIĞINCAQ

Yenə tufan dənizi
Təlatümə gətirib.
Bu xəbəri həycanla
Bir-birinə yetirib,
Ağ saçlı dalğalar da
Şahə qalxıb qatarla.
Yox! Sanki ağsaqqallar
Şəstlə, ərklə, vüqarla
Məsləhətə yığışıb
Göy çəmənin üstündə.
Necə qələbə çalsın
O, düşmənin üstündə.
Bəli! Ağsaqqalların
Məsləhəti qərardır!
Ağsaqqalsız yığıncaq
Məclis deyil, bazardır.

1989.

QIZIM GİLEYLƏNİR

Nəğməkar bülbüllər toranlıqda da
Əlvən nəğmələrdən çələng hörürlər.
Ağıllı adamlar qaranlıqda da
Hər şeyi necə var, elə görürlər.

Həyanı laylalı dodaq olsa da,
Narahat fidandan gözümlə su içmir.
Sabahı günəşdən parlaq olsa da,
Qarışıq zamandan gözümlə su içmir.

Qızım gileylənir bayram qabağı
Emin qucağımda yaman ağlayır.
Deyirəm qınama qızım, uşağı,
İndi başdan-başa cahan ağlayır...

1992.

DÜZ BAXSIN

Çörəyin hikmətini
Kim duymayırdünyada?
Ancaq – Çörək! – deməklə
Ac doymayırdünyada.
Gərək çörək istəyən
Zəhmət çəkə, tər tökə!
Bilə, bir dağ aşırar
Qəhətlikdə bir tikə!

Qorxuyla doğulsa da
İnsan, çıxıran insan,
Qorxuyla doğulmayı
Tək bir uğur da, inan!
Bəli! Harda qorxu var,
O yerdə uğur yoxdur.
Hardan mütilik baxır,
O yerdə qürur yoxdur.
Dibindən qoparıbsa
Neçə-neçə dağ əgər,
Haqsızlığın kökünü
Kəsə bilməyib bəşər.
Haqsızlıq daim olmuş,
Yenə də olacaqdır.
Haqqın açıq alında
Qırıqlar salacaqdır.
Gərək haqq nə yorulsun,
Nə çəkinsin, nə sussun!
Haqsızlığı kölgə yox,
O izləsin, o pussun.
Qırıqların altından
Düz baxsın haqsızlığa,
Gözlərindən yaş deyil,
Od yağınsın haqsızlığa.
Döyüşdə möhkəm atsın
Torpağa ayağını,
Dünyanın başı üstən
Assın öz bayrağını...

1991.

LƏYAQƏT

*Çörəyi ver çörəkçiyə,
birini də üstəlik.
Atalar sözü.*

Biz Vətənin yolunda
Canımızdan keçirik.
Ancaq süfrə başında
Çörəyə and içirik.
Çox da min-min dəyərlı
Şeyimiz var dünyada,
De, çörəkdən müqəddəs
Nəyimiz var dünyada?
Bəzən əzizindən də
İnciyib küsür insan.
Çörəkdənsə üzünü
Çevirməyir heç zaman.
Bəli! Çörək insana
Doğmadan da doğmadır.
Axı ən qadir nemət
Dağ aşırın loxmadır.
Neçə-neçə süfrəyə
Baş əyibdir atalar.
Çörəkdən söz düşəndə
Nə deyibdir atalar?
Kimin çörəyi varsa,
Onun ürəyi də var.
Kimin ürəyi varsa,
Onun diləyi də var.

Çörək dəyanətilə
Dünən, bu gün, sabahdır.
Çörəyi pis bişirmək
Zay etmək yox, günahdır!
Çörəyi çörəkçiyə
Əmanət veriniz siz.
Birini də üstəlik
Məsləhət görünüz siz.
Çörəkçi bu dünyada
Nə nəqqaşdır, nə rəssam.
Bəs onu nə yaşadır?
Peşə həvəsli ilham!
Adi odda bişirmir
Çörəkçi çörəyini.
Yox! O çörəyə qatır
Alovlu ürəyini.
Elə çörək bişirir,
Gül ətriylə dolsun o.
Milyonların içdiyi
Anda layiq olsun o!

1992.

DOĞUŞLAR

Deyirlər həycan dolu
Nigaranlıqdır doğuş.
Deyirlər dözümlü dolu
Qəhrəmanlıqdır doğuş.
Doğuşların əvvəli
İztirab, zillət olur.
Doğuşların axırı
İftixar, şöhrət olur.

Hayıf ki, doğuşlarda
Fəlakət də törənir.
Kiminsə odlu ahı
Yerdən göyə dirənir.
Bəs necə? Su səhəngi
Suda da sına bilər.
Doğuşun sinəsinə
Ölüm də qona bilər.
Tarixin dodağında
Bu da bir həqiqətdir.
Dünyada salamatlıq
Ən böyük səadətdir.
Şair də bir anadır,
Əsər doğur dünyada.
Bəzən qüsur qazanır,
Bəzən uğur dünyada.
Həyatda uzaq başı
On uşaq doğur ana.
Şairin doğduqları
Sənətdə gəlmir sana.
Bu uğurda tükənməz
Əzablardan keçir o.
Adi yollardan deyil,
Kitablardan keçir o.
Ana olmaq qadına
Hər saat iftixardır.
Şair anası olmaq
İkqiət iftixardır.

O zirvəyə döndükcə
Övladının sözündə,
Daha da nəhəngləşir
Millətinin gözündə.
Sanki kəhkəşanlaşır
Sənətin çiyində o.
Zaman-zaman yaşayır
Tarixin beynində o...

1988.

BƏLKƏ...

Gecə sanki istidən
Bişib sarı ulduzlar.
Sonra körükləndikcə
Şişib sarı ulduzlar.
Başım üstə kəhkəşan
Nəhəng hanadır, nədir?
Üfüqdən üfüqəcən
Yenə uzanıb gedir.
Hələ də kəsilməmiş
Əlvən xalça sayağı.
Ulduzlar naxışdır,
Ağ buludlar saçığı...
Bəlkə babalarımız
Röyanın qucağında,
Bu xalçada uçubdur
Səadət sorağında?
Ancaq sonra hədəyə
Gedibdir əziyyəti,
Torpağın qucağında
Tapıbdır səadəti...

1988.

O GƏNCLİK Kİ...

Demə ömür cəfalı,
Həyatsa səfalıdır.
Gənclik vəfasız... Ancaq
Qocalıq vəfalıdır.
Yox! Dünyada o gənclik
Vəfasızdır, dönükdür,
Arzuları bəhərsiz,
Əməlləri sönükdür.
O gənclik ki, oduyla
Günəş-günəş parlayır,
Budaq-budaq göyərir,
Dalğa-dalğa gurlayır,
İnsana həmişəlik
Vəfalı qalacaqdır.
Bu nəslədən o nəslə
Bir timsal olacaqdır!
Sükutlu qocalığı
Göyə qaldırmaq özü,
Günəşləşən gəncliyi
Gözdən salmaqdır düzü.
Unutma, bünövrədir
Ucalığı yaşadan,
Gənclik xatirəsidir
Qocalığı yaşadan.

1986.

“YEDDİ QARDAŞ” ULDUZ

Ömrümdə görsəm də min-min tamaşa,
Qibtə etməmişəm öz aləmində.
Ancaq göydə yanan “Yeddi qardaş”a,
Həsəd aparmışam söz aləmində.

“Yeddi qardaş” ulduz haçan axsa da,
Elə yerindədir, elə yerində.
“Yeddi qardaş” ulduz zaman axsa da,
Hələ yerindədir, hələ yerində...

Nifaq keçirsə də aralarından,
Nəfəsi toxunmur “Yeddi qardaş”a.
Hayıf, şairlərin sıralarından
Nəğmələr oxunmur “Yeddi qardaş”a.

Adi ulduz deyil o “Yeddi qardaş”,
Birlik çələngidir göyün üzündə.
Üfüqdən qalxanda Ay yavaş-yavaş,
Qızıl qürur görür ulduz gözündə...

Mənim gözümdəsə o yeddi həmdəm,
Çevrilir vəhdətin yeddi gözünə.
Yanır... İşığında yuyunsun aləm,
Yeddi nöqtə qoysun nifaq sözünə.

Demirəm fəvqündə ulduzlar axan,
Dünyada həmişə diri olaydım!
Deyirəm, nifaqa heyrətlə baxan
O “Yeddi qardaş”dan biri olaydım!

1988.

İSTİ YAY

Ömür dostuma dedim,
Yaman istidir bu yay.
Sanki göydən od tökür
Gündüz günəş, gecə ay.
Ömür dostum qayğıyla
– Yay həməən yaydır – dedi.
Günəş həməən günəşdir,
Ay həməən aydır dedi.
Biz isə dəyişirik,
Dəyişən fəsillər tək.
Dən dolu sünbüllərə
Çevrilən xəsillər tək.
Kim deyir ki mehriban
Qocalıq müdrik olur.
Yox! Yox! Mən deyərdim ki,
O üzü dönük olur.
Nə arzuyla, nə də ki,
Əməllə hesablaşır.
Özü yazdıqlarıyla,
Özü də kitablaşır.
Yalançı təbəssümlə
Nəyimiz varsa, alır.
Yenə getmir. Gözləri
Sabahımızda qalır.
Yayda bulaq başında
İstidən töysüyürük.
Qışda ocaq başında
Soyuqdan üşüyürük...

Səni təzadlı hallar
Heyrətə salsa hərgah,
Dözümünü qınama,
Bil ki yaşdadır günah.
Biz harada olsaq da
Özünü göstərir yaş.
Üzünə zülmət çöksə,
Gözünü göstərir yaş.
Sən demə başqa yangı
Dilimi qurudurmuş.
İnsanların özləri
İqlimi qurudurmuş.
Raketlər aşızənə
Döndərəndə səmanı,
Uzaq ulduzların da
Kəsilməmiş amanı.
Gündən-günə artdıqca
Havanın hərarəti,
Saralırmiş, solurmuş
Dünyanın tərəvəti.
Hələ şimal qütbündə
Buzlar da əriyirmiş.
Şahə qalxan dalğalar
Ümmana yeriymiş.
Su mərtəbə-mərtəbə
Yuxarıya qalxırmış.
Sanki adi dalğa yox,
Ümmanda dağ axırmış.

Bəli! Nankor insanlar
Neçə-neçə sınaqla,
Hələ ucu-bucağı
Görünməyən maraqla,
Dəlik-deşik eləmiş
Bu dünyanın çətrini.
Nə suyun, nə havanın
Bilməmişdir qədrini.
Yer-göy yanır... Hardasa
Leysan yağır, çağlayır.
Sanki leysan iqlimin
Taleynə ağlayır.
O ağlaya-ağlaya
Aparır kəndləri də,
Doğma xəritələrdən
Qoparır kəndləri də.
Neçə-neçə faciə
Törəndikcə iqlimdə,
Səhhətini itirir
Əsəbi də, həlim də...

1986.

DƏMİR

Vaxt vardı şimşək səsləri
Döyüşlərə girərdim.
Dik sinəmi şığıyan
Güllələrə gərərdim.
Nə həyəcan keçirər,
Nə qorxuya düşərdim.
Şaxtalarda donardım,
Alovlarda bişərdim.

İndi niyə yaxamı
İynələrə verirəm?
Həycanlı nəfəsimi
Qorxa-qorxa dərirəm?
Niyə od nəfəsiylə
Məşəl yandıran insan,
Öz qadir yumruğuyla
Dəmir sındıran insan,
Arzu dolu sinəsi
Təlatümlü günləri,
Nəğmə dolu dodağı
Təbəssümlü günləri,
Təzədən qaytarmaqçın
Səssiz keçən ömürdən,
Kövrəkləmiş ümidlə
Nicat umur dəmirdən?

1993.

AĞAC DA AĞLAYIR

Harda, haçan ağacın
Titrəyir budaqları,
Torpağın sinəsinə
Tökülür yarpaqları.
Sanki ağac ağlayır,
Sənə ümidlə baxır...
Gözlərindən ya yaşıl,
Ya sarı yaşlar axır.
Sanki ayrı budaqlar
Bir-birinin eynidir.
O ağlayan ağacın
Titrəyən dik çiynidir.

Həm insan, həm də torpaq
Həssassa da hər şeyə,
Ancaq bilmirlər ağac
Niyə ağlayır, niyə?
Yox! Gərək öyrənilsin
Ağacın da xiffəti.
Həm yaşıl, həm də sarı
Göz yaşının illəti.

1987.

VİCDANLAR QƏBİRİSTANDA

Səhərlər təbəssümlə
Günəş doğdu, doğmadı,
Üfüqdən üfüqəcən
Şəfəq yağdı, yağmadı,
Vəcdanlar günahının
Altında kölgələnir.
Uyumuş qəbiristanda
Oyanıb silkələnir.
Hansı yolla tapsa da
Ömrün səadətini,
Axırda qəbiristanda
Görür aqibətini.
Bəli! Vəcdanlar orda
Düşünür sabahını.
Suyla deyil, tövbəylə
Yuyur öz günahını.
Yox! Uyumuş vəcdanlar
Gərək daha yatmasın.
Köhnə-təzə günahı
Bir-birinə qatmasın!

Ədalət günəşinin
İşığına boyansın!
Uyumuş qəbristana
Getməmişdən oyansın!

1988.

KÖÇ

Qaraçılar köçür... Deyə bu halı,
Azad qaraçıya nöqsan tutdular.
Yox! Bütün insanlar keçir o yolu,
Naşılar bu sözü nahaq uddular.

Mən söyləməsəm də, yerlə göy qədər
Fərq var bu səfərdə, bu köçdə ancaq.
Qaraçılar gəzir... Hər kənd, hər şəhər,
Dosta gah qol açır, gah da ki, qucaq.

Bəli! Qaraçılar səyyahlar kimi
Təzə gözəlliklər yığır gözüne.
Bir-birindən doğan sabahlar kimi
Əlvan şəfəqləri sağır gözüne.

Bəs insanlar necə? Köçünü çatır,
Sonra yola düşür gedər-gəlməzə.
Yerin üstündə yox, altında yatır,
Ya ölənə dönür, ya da ölməzə.

Kaş mən də qaraçı ünsiyyətilə
Dünyanı gəzəydim başdan-ayağa.
Ürəyim dinəndə şeiriyyətiylə,
Sinəm də dönəydi bəyaz varağa.

İnsanam! Mən rəhmət daşıyan təki
Bir gün yollansam da gedər-gəlməzə,
Daim ürəklərdə yaşayan təki
Ölməzə dönəydim, yalnız ölməzə.

1984.

ÖLÜM... İLHAM... HAQQINDA

Ölüm mənə dolaşır,
Daima addım-addım...
Bəzən mənə yanaşır,
Sanki tanışdır adım.
Yanaşır, rişxəndlə o
Üzümə gülə-gülə...
İlhamımın odunda
Yanaraq dönür külə!
Sevgilim! Qorxma sən də,
O məni izləsə də,
Kölgə olub hər tində
Yolumu gözləsə də,
Başım tutqun bir səhər
Ağ yastıqdan qalxmasa,
Axan gözlərim əgər
Gözlərinə baxmasa,
Gəlsə də neçə loğman
Çatsa da ağ qaşını,
Ümitsizliklə bir an
Tərpətsə də başını,
İnanma! Sən inanma
Ölümə gülə-gülə.
O dəyib ilhamıma
Alışar, dönər külə!

Birdən qoca dünyada
Soyusa od ilhamım,
Səhər vaxtı olsa da,
Gələcək son axşamım.
Məni yalnız o zaman
Ölmüş sanar dostlarım!
Dolandıqca bu dövrən,
Hərdən anar dostlarım.
Mən ölmərəm, yox, məni
Bu həyata bağlayan,
Vaxtsız ölümün yeni
Hücumundan saxlayan,
Nə varım, nə dövlətim,
Nə də ehtişamımdır.
Bir təmiz məhəbbətim,
Bir də od ilhamımdır.

1986.

ARZU UĞRUNDA

Neçə sədd çəkilibdir,
Neçə sədd uçulubdur.
Neçə yol bağlanıbdır,
Neçə yol açılıbdır.
Ancaq qədim cahanda
Əbədi bir yol da var.
Təpiklər altında da
Daş saçında donan qar,
Nə əriyir, nə gedir,
Nə dağılır, nə itir.
Yox! Ağ çiçəyə dönüb
Qarın üstündə bitir.

O yol ölüm yoludur.
Doğum evi cahanda
Bağlaya bilməmişdir
O yolu bir insan da.
Sən arzusun uğrunda
Cürətlə qalx ayağa.
Başını uca tutub
Sinəni ver qabağa.
Döyüş! Hiddətlə dolu
Baxışlarında təmkin.
Ölüm səni pusarsa
Nə gizlən, nə də çəkin!
İrəli yürüsən də
Hərdən dönüb dala bax,
Ölümün ürəyinə
Qorxu sala-sala bax.
Şərəfli ölüm ki var,
Nə əzab, nə zillətdir.
Yox! Ölümün adından
Qorxmaq özü dəhşətdir.
Sanma hünər şəhidlik
Zirvəsinə qalxmaqdır.
Yox! Ətəkdə düşməni
Yandırmaqdır, yaxmaqdır.
Bəli! Yadda saxla ki,
Məqam da bir qismətdir.
Şəhidlik bir xatirə,
Qaliblik bir şöhrətdir.

1987.

UCALIQ

Ucalıq timsalıdır
Ülviyyətdə də dağlar,
Əzəmətdə də dağlar,
Təravətdə də dağlar,
Qüdsiyyətdə də dağlar,
Bərəkətdə də dağlar,
Ünsiyyətdə də dağlar,
Səxavətdə də dağlar,
Dəyanətdə də dağlar,
Məşəqqətdə də dağlar,
Qətiyyətdə də dağlar,
Cəsarətdə də dağlar,
Mərhəmətdə də dağlar,
Ləyaqətdə də dağlar,
Kəramətdə də dağlar,
Şeiriyyətdə də dağlar.
Dağların harasını
Sökürsünüz, sökünüz.
Harasını harasa
Tökürsünüz, tökünüz.
Ancaq ucalığına
Toxunmayın, amandır!
Dağları dağlar edən
Ucalıqdır haçandır.
Ucalığa dəyməyin!
Axı dünya yazıqdır.
Alçaqlıq ucalıqdan
Dönə-dönə artıqdır.

Ucalıqsız bir dünya
Nədir? Yıxılmış muraz.
Yox! Ayaqlar altında
Naxışı itmiş palaz.
Ona görə də göydən
Yerə düşməsin deyə,
Bəli! Zirvənin üstə
Dərə düşməsin deyə,
İndi alçaqlıqlarla
Üz-üzədir ucalıq.
Möcüzələr içində
Möcüzədir ucalıq.

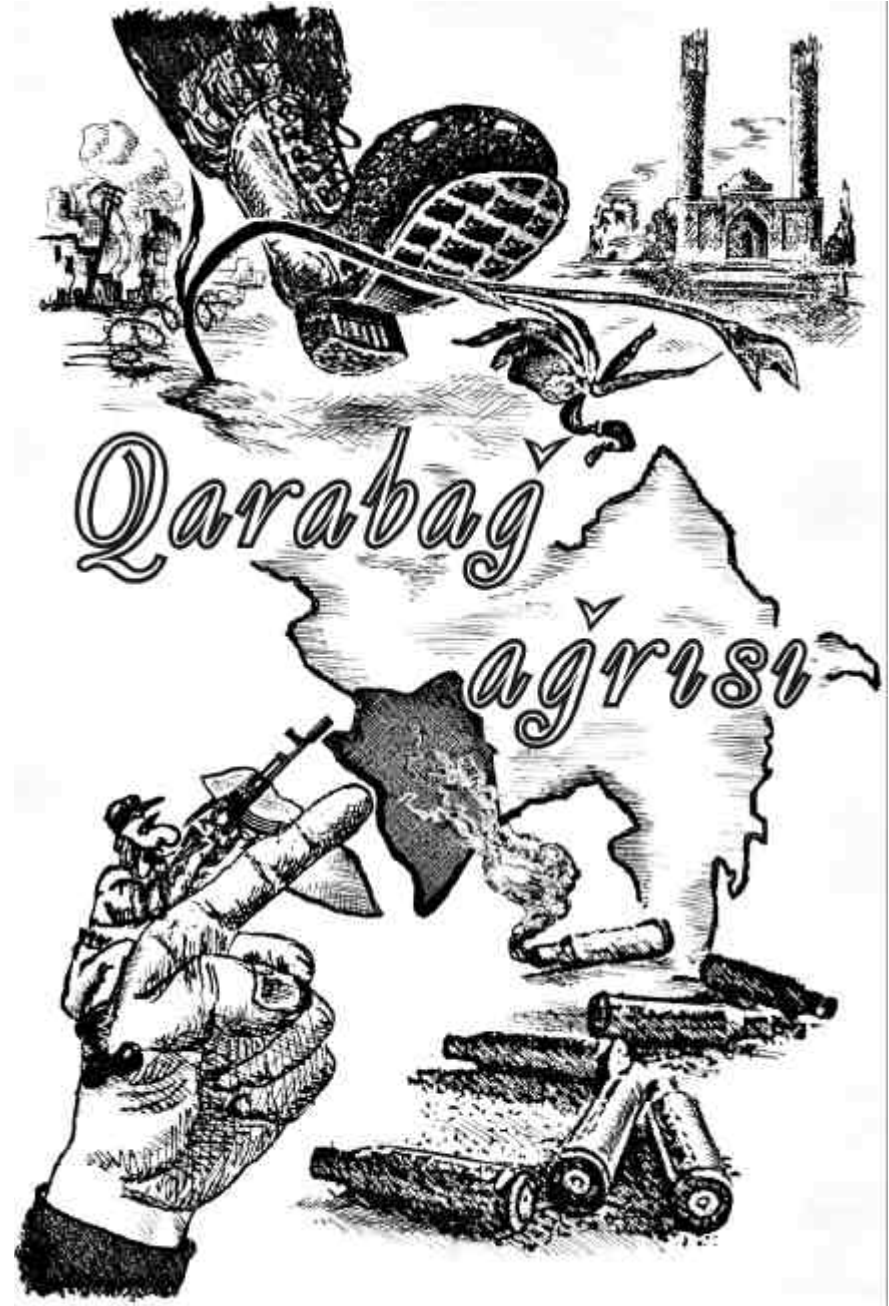
1989.

DAHİLƏR

Dahilər zəngindirlər
İnci dolu ümman tək.
Ancaq neçə nemətdən
Yadırgayan insan tək,
Nə geyimə baxırlar,
Nə yeməyə baxırlar,
Nə qürura baxırlar,
Nə bəzəyə baxırlar.
Nə məqama baxırlar,
Nə sərvətə baxırlar,
Nə nüfuza baxırlar,
Nə şöhrətə baxırlar.
Dünyada dünya üçün
Yaşayırlar dahilər.
Dünyada fikir yükü
Daşıyırlar dahilər.

Qazancları nə olur?
İnsanların fərəhi!
Fərəhlər şərəfinə
Qaldırırlar qədəhi...
Gah dövrəsi yığnaqlı
Nəhəng ocaq olurlar,
Gah təkliyə çəkilən
Şiltaq uşaq olurlar.
Dahilər insanlığın
Böyüklük heykəlləri!
Həm sadəlik, həm də ki,
Müdrilik heykəlləri!
Bəzən doğmalaşırlar
Xalqla xalq arasında.
Bəzən körpüləşirlər
Haqla haqq arasında.
Dahilər döşlərini
Açmasalar varaq tək,
Qocalar da biliksiz
Yaşayarlar uşaq tək.
Dünyaya gələn dahi
Dünyadan getmir daha.
Fəsil-fəsil oxunur,
Dastanı bitmir daha.
Xalqın böyüklüyünü
Sayında görmək olmaz.
Bəzən bir meşədən də
Bir çiçək dərmək olmaz.
Xalq var, bütöv yaşayır,
Xalq var, bölük-bölükdür.
Xalq yalnız yetirdiyi
Dahilərlə böyükdür...

1989.

QARABAĞ DÜŞÜNCƏLƏRİ

Nənəm qüdsi nemətin
Önündə baş əyərdi.
Erməninin bezindən
Söz düşəndə deyərdi:
O toyda da, yasda da
Mənfəət arayandır.
Nə diriyə, nə dəki,
Ölüyə yarıyandır.
Nənəm görmədi heyhat
Erməni cəlladları,
Xəyallarında daşnaq
Niyyətli fəsadları,
Qonşunun torpağında
Təzə pay arayacaq.
Hər bir yaramazlığa
Can-başla yarıyacaq.
Kimsə unutmasın ki,
Mehriban ünsiyyətdə –
Qarşılıqlı olmalı
Diqqət də, məhəbbət də!
Yoxsa solub gedərlər
Açılmamış qönçə tək.
Hardasa kəsirlər
Yarımçıq bir küçə tək.
Torpaq unudularsa
Həsərlə yola baxar.
Nəzarətsiz hüsnünə
Başqası sahib çıxar.

Qarabağ laqeydlik
Qurbanı olmadımı?
Neçə-neçə faciə
Dastanı olmadımı?
Deyirlər vəhşi çoxdur
Ormanların içində.
Yox! Vəhşi daha çoxdur
İnsanların içində.
İndi başdan-ayağa
Yaraqlı ermənilər,
Havadarlı, arxalı,
Dayaqlı ermənilər,
Daşları səngərlərə
Çevrilən Qarabağın,
Arxasızlıq üzündən
Kövrələn Qarabağın,
Möhtəşəm sinəsini
Dəlik-deşik eləyir.
Bəli! Suyunu içib,
Üstünə od ələyir.
Xocalı faciəsi
Yaddan nə təhər çıxar?
O faciəyə Xatın
Özü heyərlə baxar...
Xocalı Azərbaycan
Xirosiması oldu.
Yasında tarix özü
Bəyaz saçını yoldu...
Yaraqsız qocaların
Ağ saqqalı o axşam,
Topların tüstüsüylə
Qara boyandı tamam.

Sərv boylu analar
Yanıb kösövə döndü.
Ay parçası körpələr
Nizə ucunda söndü.
Mərd igidlər döyüşdü
Son gülləsinə qədər.
Ancaq tufan gələndə
Sədd də dağılıb gedər.
Zaman-zaman uyumuş
Dağlar fəryada gəldi.
Zəlzələ qopdu... Nə yer,
Nə göy imdada gəldi.
Füsunkar bir şəhərdən
Kül olmuş torpaq qaldı.
Qaçanların dalınca
Hönkürən bulaq qaldı.
Qaçanlar gizlənsə də
Meşənin harasında,
Buz heykələ çevrildi
Ağaclar arasında.
Daim sabaha baxan
Ağlınızın gözləri,
Atalar haçan deyib
Görəsən bu sözləri?
Fışdırıqla heç zaman
Donuz çıxmaz darıdan.
Yaraqdır, yalnız yaraq
Döyüşçünü yarıdan!
Yoxsa tapdananların
Tapılmaz əlacları.
Gərək toplara dönsün
Qarabağ ağacları.

Gərək tanklara dönsün
Qarabağ qayaları.
Yoxsa qəsbkarların
Həyasız həyələri
Doyumsuz iştahını
Artıracaq daha da.
Ömürlər dönəcəkdir
Tüstüyə də, aha da...
Müdafiə düşmənin
Tuşlanmış gülləsidir.
Hücum zəfər qəsrinin
İlk möhkəm pilləsidir.
Mən işğal davasını
Kinlə naxışlayıram.
Azadlıq davasını
Sözlə alqışlayıram.
Yediyi çörəkləri
Ayaqlayan nankorlar,
Ümidini uzaqda
Soraqlayan nankorlar,
Hələ pərdələsə də
Həqiqət günəşini,
Cibinə qoya bilməz
Ədalət günəşini.
Axı, sim tarıncısa,
Təranə də simindir.
Bəs torpaq? O ətrindən
Bilinərki kimindir!
Yerevansa dansa da
Qədim Azərbaycanı,
Yalnız yuxuda görər
“Böyük Ermənistan”ı.

BARMAQ

*Sən saydığını say,
Gör fələk nə sayır.
Atalar sözü.*

Kimdir etiraz edən?
Fələk nə sayır, saysın.
İstəyir hikkəsini
Genişdən geniş yaysın.
Ancaq sən demə barmaq
Bir ətdir, bir sümükdür.
Yox! Bir çeçələ barmaq
Fələkdən də böyükdür.
Fələk qarğıslansa da
Yenə bədnamlar kimi,
Zamandan geri qalıb
Aciz adamlar kimi.
Suallar barmaqdadır,
Cavablar barmaqdadır,
Nəşələr barmaqdadır,
Əzablar barmaqdadır.
Millətlər barmaqdadır,
Hüquqlar barmaqdadır,
Xahişlər barmaqdadır,
Buyruqlar barmaqdadır.
Fərmanlar barmaqdadır,
Möhürlər barmaqdadır,
Talelər barmaqdadır,
Ömürlər barmaqdadır.

Sevdalar barmaqdadır,
Röyalar barmaqdadır,
Əsillər barmaqdadır,
Boyalar barmaqdadır.
Təmkinlər barmaqdadır,
Əsəblər barmaqdadır,
Qayğılar barmaqdadır,
Qəzəblər barmaqdadır.
Duyğular barmaqdadır,
Şüurlar barmaqdadır,
Nöqsanlar barmaqdadır,
Uğurlar barmaqdadır.
Eyhamlar barmaqdadır,
Haraylar barmaqdadır,
Düzənlər barmaqdadır,
Dolaylar barmaqdadır.
Doğrular barmaqdadır,
Yalanlar barmaqdadır,
Kələklər barmaqdadır,
Vicdanlar barmaqdadır.
Zənginlər barmaqdadır,
Kasıblar barmaqdadır,
Örnəklər barmaqdadır,
Ayıblar barmaqdadır.
Tənbəllər barmaqdadır,
Zirəklər barmaqdadır,
Qəddarlar barmaqdadır,
Kövrəklər barmaqdadır.
Laqeydlər barmaqdadır,
Həssaslar barmaqdadır,
Şüşələr barmaqdadır,
Almaslar barmaqdadır.

Ləpələr barmaqdadır,
Dalğalar barmaqdadır,
Sadələr barmaqdadır,
Lovğalar barmaqdadır.
Kiçiklər barmaqdadır,
Böyükələr barmaqdadır,
Naşılar barmaqdadır,
Müdrilər barmaqdadır.
Məzmunlar barmaqdadır,
Mətləblər barmaqdadır,
Güzəştlər barmaqdadır,
Tələblər barmaqdadır.
Tənqidlər barmaqdadır,
Təriflər barmaqdadır,
Təzyiqlər barmaqdadır,
Təltiflər barmaqdadır.
İnkərlər barmaqdadır,
Vədələr barmaqdadır,
Təqdirlər barmaqdadır,
Hədələr barmaqdadır.
Talanlar barmaqdadır,
Himmətlər barmaqdadır,
Sevgilər barmaqdadır,
Qismətlər barmaqdadır.
Təhqirlər barmaqdadır,
Hörmətlər barmaqdadır,
Zəhərlər barmaqdadır,
Şərbətlər barmaqdadır.
Yoxuşlar barmaqdadır,
Enişlər barmaqdadır,
Gəmilər barmaqdadır,
Dönüşlər barmaqdadır.

Söyüşlər barmaqdadır,
Alqışlar barmaqdadır,
Davalər barmaqdadır,
Barışlar barmaqdadır.
Arzular barmaqdadır,
Əməllər barmaqdadır,
Hamilər barmaqdadır,
Əngəllər barmaqdadır.
Dəvətlər barmaqdadır,
Təqiblər barmaqdadır,
Təsdiqlər barmaqdadır,
Tənziblər barmaqdadır.
Cəzalar barmaqdadır,
Xələtlər barmaqdadır,
Vətənlər barmaqdadır,
Qürbətlər barmaqdadır.
Tələşlər barmaqdadır,
Döyüşlər barmaqdadır,
Həsərlər barmaqdadır,
Görüşlər barmaqdadır.
Sükutlar barmaqdadır,
Fəryadlar barmaqdadır,
Təslimlər barmaqdadır,
İnadlar barmaqdadır.
Şimşəklər barmaqdadır,
Tufanlar barmaqdadır,
Zəfərlər barmaqdadır,
Qurbanlar barmaqdadır.
Xəstələr barmaqdadır,
Təbiblər barmaqdadır,
Təmaslar barmaqdadır,
Qaliblər barmaqdadır.

Savablar barmaqdadır,
Günahlar barmaqdadır,
Bugünlər barmaqdadır,
Sabahlar barmaqdadır.
Bəli! Barmaq dünyada
Dirijor çubuğudur.
Kiminin gözlədiyi,
Kiminin buyruğudur.
Əvvəl harda bilsəydim
Bir xətər sorağı var,
Deyərdim burda yəqin
İngilis barmağı var.
İndisə harda bilsəm
Bir xətər sorağı var,
Deyərəm burda yəqin
Erməni barmağı var.
Çubuq barmaq biryolluq
Kəsilməsə dibindən,
Hələ çox şey gedəcək
Dünyanın gen cibindən.

1991.

DİDƏRGİNLƏR

İbtidai insan qədim zamanda
Vəhşilər içində məskən salıbdır.
Bəlkə, ona görə bəzi insanda –
Hələ vəhşilikdən izlər qalıbdır.

Keşməkeşli dünya insanlardan çox
Bəlkə, hadisələr doğan anadır.
Həssas baxışından yalnız bəzən yox,
Həmişə intizar yağan anadır.

“Özü də, sözü də azad” dünyada –
Yenə öldürən var, yenə ölən var.
Dəyərli torpağı kasad dünyada –
Bölünmüş yerləri yenə bölən var.

Fədakar, xeyirxah, mehriban insan
Dinc yandıra bilmir öz ocağını.
Dünyada qırğından nigaran insan
Sanki qaçaq qoyub bir ayağını.

Komik aktyorlar mələklər kimi
Arabir söz satır, arabir də naz.
Bəs niyə salonda təlxəklər kimi
Güldürənlər çoxdur, gülənlərsə az?

Dünyada fəlakət yağışlarından
Bəla ələndikcə möhnət qabarır.
Məsum insanların baxışlarından
Gülüşü göz yaşı yuyub aparır.

Elə başı lovlu çıxdım Təbrizdən,
Götürə bilmədim bir dəst paltar da.
Mən keçmək istərkən yanan dənizdən,
Döydü kürəyimi soyuq ruzgar da...

“Günahım” nə idi? Şahla döyüşmək!
Vətənə, millətə, dilə azadlıq!
Qərəzdən yoğrulmuş fərqi dəyişmək,
Şəhərə abadlıq, kəndə abadlıq!

Qəribədir, şahla döyüşüb, ancaq
Kama çatanlar gör nə deyir mənə:
O İrana xain, ABŞ-a dayaq
Şahla döyüşsəm də “suçluyam” yenə.

Ağalar nədənsə utanmır düzü,
Zənn edir kar tarix vaxtın nəsidir!
Yox! Onlar yanılır! Axı hər sözü
Hər anın şahidi tarix eşidir.

Vətəndən vətənə keçsəm də, mən də
Didərginəm! Özüm çəkdim qayğımı.
Vətənin suyundan içsəm də, mən də
Soyuda bilmədim Vətən yangımı.

İstədim səadət tapam Vətəndə,
Üstəlik itirdim Vətəni də mən.
İstədim atımı çapam Vətəndə,
Özümlə gətirdim Vətəni də mən.

Demə didərginlik özü ömürdür,
Sənin tarixinin bəlkə kəsri var?
Bil ki, bir anın da sözü ömürdür,
Mənim tariximin yarım əsri var!

Ömrüm başdan-başa nə olub? Sınaq!
O qədər sınağa dözmüşəm özüm,
İndi oğluma da həyatda ancaq
Dözüm öyrədirəm, vüqarlı dözüüm!

Sən yazıq dünyanın halına yan ki,
Hardasa keçməyir bircə sözü də.
Min-min didərginin şəxsində sanki,
Min-min didərgindir dünya özü də.

Bir yerdə dursa da qəribləriylə,
Dağına-düzünə daşınır dünya.
Yaxşı ki, minlərlə nəsibləriylə
Özündən özünə daşınır dünya.

Yoxsa xislətinə biganə kimi,
Dünya bir köçəri quş olmazdımı?
Yellər uğuldayan viranə kimi
Yeri başdan-başa boş qalmazdımı?

Görəsən özünün halından əvvəl
Dünyanın halını anan varmıdır?
Səsini gur edib, könlünü məşəl,
Qovğalı dünyaya yanan varmıdır?

Bütün insanlara yanan dünyaya
Yanmamaq ən böyük cinayət olar.
Heyrət şaxtasında donan dünyaya
Milyonlarla ah da hərarət olar.

Sanma boz köynəkli sislər içində –
Yanmağa adicə tonqal gərəkdir.
Yox! Yox! Buz nəfəsli kəslər içində
Özünü yandıran amal gərəkdir!

1992.

KƏRƏM FACİƏSİ

*Erməni din xadimlərindən biri öləndə
ermənilərə məsləhət görüb ki, qızlarını türk
oğlanlarına əvə versinlər. Ona görə ki,
gələcəkdə ermənilər türklərin üzərinə hücum
edəndə erməni qızlarından olan döyüşçülər
dayılarına güllə atmazlar.*

Sanma başdan-başa xiffətlə dolu,
Hər çalğı aləti yandırdı məni.
Yox! Yox! Ədalətin həsrətlə dolu,
Öz “Yanıq Kərəmi” yandırdı məni.

Kərəm “Əsli!” – deyə yandıqca yandı,
Alovu qarışdı çovğunlara da.
Qara keşiş yanan Kərəmi dandı,
Ürəyində güldü məcnunlara da.

Dünya görsün deyə şölələrini,
Kərəm od qaladı sazının üstdə.
Keçib sədaqətin pillələrini,
Yandı bir erməni qızının üstdə.

Türk qızı neylədi? Bir mələk kimi
Gileyli-gileyli baxdı kənardan.
Kərəm laqeyd keçdi bir şimşək kimi
Mələklərlə dolu doğma diyardan...

Kərəmin odu yox, ancaq tüstüsü
Yuxulu dünyanın gözünə doldu.
Canına keçsə də sevgi istisi,
Dünyanın qəlbi buz, gözü kor oldu.

Müti Əsli isə nakam Kərəmə
Dastanda yar oldu, yalnız dastanda.
Kimsə bu nisgili alıb qələmə
Sakinə döndərdi neçə ünvanda.

Atalar nə deyib? – Özgə dananın
Çatısı həmişə əlində qalar.
Sevgidə qoşa yox, yalqız yananın
Nə evi, nə də ki, ocağı olar.

Bəli! Haradasa bir təzə ocaq
Yanmadı... Ülfətə intizar qaldı.
O nakam, o bədbəxt Kərəmdən ancaq
Bu “Yanıq Kərəm”i yadigar qaldı.

Kim bilir, nə üçün Əsli sevgisi
Ağlını başından alıb Kərəmin.
Doğma diyarında tanrı vergisi
Qızları gözündən salıb Kərəmin.

Kim bilir, bəlkə də keşisdən əvvəl
Tanrı bu vüsala razı olmayıb.
Ürək istəsə də axır hər gözəl
Hələ pardaxlanmış arzu olmayıb.

Kim bilir, Əslinin nəsili oğlan
Hansı sülaləyə qarışacaqdı.
Erməni türk ilə döyüşən zaman
Kimin tərəfində çarpışacaqdı.

Qərinələr keçdi, qəddar keşişin
Namərd xələfləri axdıqca-axdı.
Ruhu gülsün deyə idbar keşişin,
Kərəmin yurdunu yandırır-yaxdı.

Yanğının odu yox, ancaq tüstüsü
Biganə dünyanın gözünə doldu.
Canına keçsə də atəş istisi,
Dünyanın qəlbi buz, gözü kor oldu.

Olsun! Yaralanmış dağlar pələngi
Gözündən yaşlar yox, alovlar saçar.
Kərəmin xalqının zəfər fişəngi
Dünyanın gözünü nuruyla açar.

İnsanı dalınca aparən məram
Dünyada güclüdən güclü yaraqdır.
Alovlu qəzəbdən yoğrulan inam
Uğurun yolunda yanan çıraqdır...

SARI GƏLIN

*Sağın ucun hörməzlər,
Gülü sulu dərməzlər.
Bu sevda nə sevdadır,
Səni mnə verməzlər.
Aman, neynim aman,
Aman, neynim aman,
Aman, sarı gəlin.*

Kim deyir müqtədir sanma diləyi,
Diləklər ürəyi doyura bilməz?
Yox! Daim bir olan iki ürəyi
Fələkin özü də ayıra bilməz!

Haçansa payızın sarı əlinin
Altında boz yol da sarıya çaldı.
Sarı yolla köçən bir ağ gəlinin
“Sarı” təxəllüsü xəzandan qaldı.

Qabını doldurub nemətimizlə,
Nəyimiz vardısı tıxdı dığalar.
Onu da min nadir sərvətimizlə,
Zorla öz adına çıxdı dığalar.

O da uçub getdi... Qulağı dəldi,
Bayquşun səsiylə dinən durna tək.
Ancaq tezliklə də qayıdıb gəldi,
Doğma yuvasına dönən durna tək.

Bir tale bir qızıl nəğməyə dönüb,
Yenə də səslənir “Sarı gəlin” tək.
Nə diləyi solub, nə hissi sönüb,
Yaşayır ağ saçlı qarı gəlin tək.

Bəli! Neçə dövrən görsə də gözü,
O gəlin donunda bir qızıdır hələ.
Başı qarlı sərvə dönsə də özü,
Təzə-tər çiçəkli bir yazdır hələ.

1993.

ƏBƏDİ MƏŞƏL

Bir bağ vardır Bakının
Uca bir meydanında.
Gah dolur, gah boşalır
İlin hər zamanında.
Bir məşəl girecəkdə,
Hündürdə alovlanır.
İstidə alovlanır,
Soyuqda alovlanır.
O al məşəl şəhidlər
Bağının lələsidir.
Azadlıq günəşinin
Kiçik bir şöləsidir.
O məşəl ki, qızarır
Üstündə çiçəklərin,
Özünü şəhid etmiş
Döyünən ürəklərin
Odlu döyüntüsünün
Davamıdır indi də.
Andıdır, inamıdır,
İlhamıdır indi də!

Bəli! O neçə mərdin
Birləşən ürəyidir.
Bakının zirvəsində
Yerləşən ürəyidir.
Meydan yanar oduyla
Ucada işıqlanır.
Axşam da işıqlanır,
Səhər də işıqlanır.
O oddan, o alovdan
Ürəklərə köz düşür.
Araya azadlıqdan,
İgidlikdən söz düşür.
Məşəlin özü rəngdə
Qərənfil gəlir bura.
Gəlir keşikdə qala,
Gəlir sırada dura...
O məşəlin yanından
Keçir nə qədər insan.
Həsr edir şəhidlərə
Şeir, hekayə, dastan...
Gəlib burda görüşür
Neçə-neçə fəsilələr.
Ehtiramla, fəxrlə
Salamlasır nəsillər.
Uzaq yerlərdən gələn
Hər azadlıq aşiqi,
Hörmətlə salamlayır
O odu, o işığı...
Alovlanan o məşəl
Yanıb, yanır, yanacaq!
O ölməz şəhədləri
Vətən diri sanacaq...

1991.

CƏNGİ

Yenə mənim yadıma
Üsyankar cəngi düşüb.
Döyüş səngərindəki
Odların rəngi düşüb.

Laylanı, bayatını
Hələlik saxlayın siz.
O incə nəğmələri
Sonra oxuyarıq biz.

Bir cəngi çalın! Daşsın
Azadlıq hissim mənim.
Həqiqət duyğum mənim,
Səadət səsim mənim.

Bir cəngi çalın! Bəlkə
Səllər, sular qaynasın!
Bəlkə çiyin-çiyinə
Dağlar-daşlar oynasın.

Bir cəngi çalın! Kinim
Könlümdə şahə qalxsın.
Leysan yağış da düşsün,
Odlu şimşək də çaxsın.

Bir cəngi çalın! Yenə
Qanad taxım hünərdən.
Döyüş marşıyla keçim
Neçə-neçə səngərdən...

Biz Babəkin, Sərdarın
Əvəzi deyilikmi?
Biz ölməz Koroğlunun
Nəvəsi deyilikmi?

Bu cəngiylə Koroğlu
Nərə çəkdi dərinədən.
Dəlilər neçə-neçə
Dağ qopartdı yerindən.

Deyirəm cəngi hopsun
Mənim misralarıma.
Məlhəm yalnız cəngidir
Mənim yaralarım.

Bir cəngi çalın! Sinəm
Qabarsın dalğa-dalğa...
Barmaqlıqlar, qandallar
Qırılsın halqa-halqa...

Bizə ağı nə gərək,
Ya zildə, ya da pəsdə.
Bir cəngi çalın, əziz
Şəhidlər qəbri üstə.

Cəngiylə yaşamışdır
Dünyada əslimiz də.
Qoy cəngiylə boy atsın
Bu təzə nəslimiz də!

Biz hələ qurmasaq da
Nə təntənə, nə də toy,
Körpələrin sümüyü
Cəngiylə bərkisin qoy!

Deyirəm mübarizlik,
Vüqar da cəngidədir!
Deyirəm dözümlülük,
İlqar da cəngidədir!

Döyüşə atılanda
Biz cəngi çaldırmışıq.
Meydanda neçə düşmən
Bayrağı saldırmışıq.

Bəli! Biz neçə-neçə
Qurbanlar bahasına,
Getmişik, gedəcəyik,
Azadlıq dünyasına!..

1990.

QARA ZURNA

Bir cəngi çal hərərətlə,
Haqq carçısı qara zurna!
Bir dünya bir hərəkətlə
Yuxusundan dura, zurna!

Səsin yurddan-yurda səkdi,
Çağlamaqda sanki təkdi.
Qoç Koroğlu nərə çəkdi
Səflər yara-yara, zurna!

Sən də cəngdə dinə-dinə,
Yaralandın dönə-dönə...
Qızıl odun sönə-sönə
Qarışdı ağ qara, zurna!

Bilirəm, nə çalsan düzdür,
Vədən vədə, sözün sözdür.
Dəliklərin çuxur gözdür,
Yoxsa dərin yara, zurna!

Toyda qızlar səf çəkəndə,
Pəhləvanlar tər tökəndə,
Dizləriylə yer sökəndə
Sən də düşdün zora, zurna!

Gah küşüsdün xəyalınla,
Gah barışdın iqbalınla...
Sən çatdırdın “Vağzalı”nla
Bu yarı o yara, zurna!

Hanı sənət yanğıları?
Başa düşsün qayğıları!
Sən pırtlaşıq duyğuları
Nəfəsinlə dara, zurna!

Sən zora bax, yadda zora,
Qarabağı salıb tora.
Bu millətə de: Biz hara,
Məğlubiyyətə hara, zurna!

Sən haray sal yaddaşlara,
Uymasınlar təlaşlara.
Qəhrəmanlar savaşımlara
Getsin sıra-sıra, zurna!

Güllələnən səhərlərdə,
Yaralansa hünərlər də,
Tək əsgər yox, səngərlərdə
Daş da gəlsin şura, zurna!

Sanma, bəla ötməyəcək,
Dava sona yetməyəcək,
Başlı-gözlü getməyəcək
Qəsbkarlar gora, zurna!

Sən də mənə inan! İnan!
Sözümü yay ünvan-ünvan...
Yenilməyən Azərbaycan
Torpağıdır bura, zurna!

1992.

SƏN DÖYÜŞ!

*Azərbaycan respublikasının
döyüşçülərinə.*

Sən elə danış ki, dünya eşitsin,
Nəsə pıçıldama dodaq altında.
Dağ, meşə, səhra, bağ, derya eşitsin,
Torpağın qalıbdır tapdaq altında.

Torpağının üstə at çapır yağı,
Mürğülü gözündən tük qapır yağı,
Billur suyunda da dır tapır yağı,
Baban nigarandır torpaq altında.

Babana cəbhələr oylaq olanda,
Tufanlı səngərlər yataq olanda,
Mərdlər bir-birinə dayaq olanda,
Torpaq titrəməmiş ayaq altında.

Danlaq yaman şeydir! Qızıışan zaman
Doğmanı ögeydən ayırmır, inan!
Hardasa dəyişik düşəndə ünvan,
Qaya da əriyir danlaq altında...

Unutma tarixin ibrətini sən,
Dinlə keçmişinin töhmətini sən,
Babanın daşlaşmış qeyrətini sən –
Bir sırğaya döndər qulaq altında.

Meyvəni yetirən nə olur? Torpaq!
O əbədiyyətdir, sən isə qonaq...
Torpaq ağuşuna çəkirsə haçaq –
– Meyvə gizlənməyir yarpaq altında.

Ağac yenə yaşar, yarpaq tökülsə,
Kitab yenə qalar, varaq tökülsə,
Üstünə bir aləm yaraq tökülsə,
Hünər əsir olmaz yaraq altında!

Sanki həyat çaşıb yolu azan tək,
Marşı da yandırır-yaxır əzan tək...
Dünyası qaynayır nəhəng qazan tək,
Kim bilir, nə bişir qapaq altında?

Bəli! Başdan-başa dünya qovğadır,
Müharibə dəniz, hücum dalğadır.
Təbriz yaman gündə sənə arxadır,
Könlü intizardır qaysaq altında.

Dünyaya səpilən yurddaşların da –
Hicranı əridib göz yaşlarında,
Bura güvənirlər... Sıx qaşlarında
Ümid sətirlənir maraq altında...

Fəlakət gətirir yağı özüylə,
Sən döyüş yağının neçə yüzüylə...
Qoy lovğa erməni görsün gözüylə,
Necə oğullar var papaq altında.

Sən istər bürküdə, istər sazaqda,
Məhrəm silahınla yürü qabaqda.
Yadında saxla ki, cansız varaq da,
İstəməz ki, qalsın varaq altında.

Ağıl burulğanı tez görəndədir,
Sudan yox, düz anddan yol hörəndədir.
İş atda deyildir, iş sürəndədir,
Köhlən də büdrəyər maymaq altında.

Sübhün qapısında Ay olsa kilid,
Üzünə bağlansa hər yol, hər keçid,
Başına od yağsa, mərd durar igid –
Şəstlə qaldırdığı bayraq altında!

Döyüş! Daha bıçaq sümüyə çatıb,
Körpə istiqlalın ilk addım atıb.
Barmağına çöp yox, mərmilər batıb,
Qoyma ət çürüyə dırnaq altında.

Döyüş! Gözündən od saçan ananın,
Damı tərəsinə uçan ananın,
Naməlum ünvana qaçan ananın –
Dizləri əsməsin qundaq altında!

Döyüş! Uzanmasın yolun kəsəsi,
Dərdlərlə dolmasın qəlbin kisəsi!
Nişanlı qızların sakın busəsi –
Qərribə dönməsin yaşmaq altında!

Döyüş! Sakit günlər qayıtsın yenə!
Azadlıq karvanı düşməsin çənə!
Sən də döyüşlərdən söhbət aç mənə –
Göydə səf-səf yanan çıraq altında...

1992.

SƏRDAR

Mehriban külfətli bir evdən çıxıb,
Döndü neçə-neçə ünvana Sərdar.
Bahadır cürətli bir evdən çıxıb,
Düşdü neçə-neçə tufana Sərdar.

Azadlıq söz oldu... O varaq-varaq
Yazıldı... Oxudu hər el, hər oymaq...
O böyük nemətin özünü ancaq
Sərdar bağışladı dövrana, Sərdar.

Döyüşlər gurladı okean kimi,
Arabir qarışdı burulğan kimi...
Mahirdən də mahir komandan kimi,
Döyüşləri saldı səhmana Sərdar.

Qanadı açıldı diləklərin də,
Baxışları güldü çiçəklərin də...
Azad insanların ürəklərində
Vicdana çevrildi, vicdana, Sərdar.

Ünsiyyət duyulur heykəlinə də,
O qalxır sabahın təməlinə də...
Yalnız sözündə yox, əməlinə də
Ehtiram göstərdi insana Sərdar.

Hardasa zülümlə əyişənləri,
Azadlıq yolunda döyüşənləri,
Həyatı uğurla dəyişənləri,
Meydana çağırdı, meydana Sərdar.

1988.

İKİ QARDAŞ VARDI...

*İran İslam Cümhuriyyətinin hakim
dairələri şahın hökmüylə Təbrizdə dar
ağacından asılan milli hökumətin baş
prokuroru Firudin İbrahiminin qardaşı
Ənuşirəvan İbrahimini Tehran zindanın-
da edam etmişlər.*

Bir döyüş qartalı keçdi sınaqdan,
Qoşa qanadıydı cəsur qardaşlar.
Axır nəfəsdə də ana torpaqdan
Ayrıla bilmədi məğrur qardaşlar.

Mübariz Vətənin uğrunda ölmək
Dünyada ən ülvə fədakarlıqdır.
Mehriban Vətənin bağrında ölmək,
Bəlkə də ən böyük bəxtiyarlıqdır!

İnsan mərdlikdə də, igidlikdə də
Öz yolunu yuyur alın təriylə.
Mətinlik bir yana, şəhidlikdə də
Qardaşlar yarışdı biri-biriylə.

Bir ana canından yoğrulsalar da,
Minlərlə ürəkdə yerləşdi onlar.
Ayrı-ayrı gündə doğulsalar da,
Bir tale yolunda birləşdi onlar.

Arabir cəzaya dönsə də qismət,
Özüylə şöhrət də gətirir, şan da.
Sən demə yalanmış arxalı cürət,
Qanda yaşayırmış igidlik, qanda!

Bəli! Qəhrəmanlıq süst duyğu deyil,
Dinlik də yaradır, nigaranlıq da.
Bir nemət, bir yardım, bir qayğı deyil,
Bütöv ömür istər qəhrəmanlıq da.

İki unudulmaz qardaşdan bizə
Yadigar nə qaldı? İki təbəssüm!
Qardaşlar zamanla durub üz-üzə,
Gileyi təbəssüm, ərki təbəssüm...

Yox, qardaşlar dinir məhrəm rübab tək,
Özləri yaradır birlik şeirini.
Rəşadətlə dolu iki kitab tək
Sanki tamamlayır biri-birini.

İki qardaş vardı... Yaxşı ki mən də
Döyüşdə yoldaşdım ikisilə də.
Azadlıq yolları itəndə çəndə,
Mənəvi qardaşdım ikisilə də.

Deyirəm dost dostla, sirdaş sirdaşla
Öyünə bilməsə, ülfəti heçdir.
Bu boyda dünyada yoldaş yoldaşla
Uğur qazanmasa, zəhməti heçdir.

Biz yazıq deyilik! Odlar içində
Uğur da qazandıq, zəfər də çaldıq.
Əfsuslar olsun ki, yadlar içində
Döyüşə-döyüşə yalnız da qaldıq.

Taclı şah hardadır? Yad torpağında!
Çalmalı lider də devriləcəkdir.
Qardaşlar Vətənin gül qucağında
Qranit heykələ çevriləcəkdir.

Günəş təksə, nə qəm, igid qardaşlar
Qoşa günəşidir Azərbaycanın!
Günəş soyusa da, şəhid qardaşlar
Yanan atəsidir Azərbaycanın!

O qoşa günəşin hərarətilə
Neçə-neçə səhər isinəcəkdir.
O qoşa atəşin hərarətilə
Neçə-neçə əsər isinəcəkdir.

Kim ki vurmamışsa başa yolu da,
Xətri qalacaqdır elə xətir tək.
Ölməz qardaşların qoşa yolu da
Himnə düşəcəkdir iki sətir tək!

1979.

OXTAY

Şeir kitabından kiçik qardaş tək
Baxır gözlərimə bayaqdan Oxtay.
Yox! Qürurla keçir mərd vətəndaş tək
Hər odlu-alovlu varaqdan Oxtay.

Axdı ana ömrü lal çay yerinə,
Yox! Yandı gah günəş, gah ay yerinə...
“Cəngi”ni eşitdi laylay yerinə
Hərarətlə dolu dodaqdan Oxtay.

Ana süd verdisə ona döşündən,
Oxtay alov əmdi ana döşündən...
İstədi ayrılıb yana döşündən
Döyüşə atıla qundaqdan Oxtay.

O daş da gəmirirdi, tüstü də uddu,
Axı od içində Oxtay da oddu...
Gah qığılıcım saçan qələmdən tutdu,
Gah qurşun ələyən yaraqdan Oxtay.

Şair dərə, təpə, dağ, meşə keçdi,
Min bir yol içində tək bir yol seçdi.
Ynsiyyət, qüdsiyyət, şeiriyyət içdi
Dodağı nəğməli bulaqdan Oxtay.

O doğma diyarda qaçaq dolandı,
Saçında yağışlı sazaq dolandı,
Gözündə günəşli növraq dolandı,
Baxdı öz-özünə qıraqdan Oxtay.

O sevdi vətəni dayaqlarıyla,
Nəbzini yoxladı barmaqlarıyla...
Bir əsgər addımlı ayaqlarıyla
Min əfsəri saldı ayaqdan Oxtay.

Sarası dayandı xəyal yolunda,
Sanki heykəlləşdi maral yolunda...
Qartal cəsarətli amal yolunda
Keçdi sevgi tacı növraqdan Oxtay.

Sazıyla, sözüylə, mərd aşiq oldu...
Gah şəfqət, gah ümid, gah qılıq oldu,
Gecələr kölgə yox, gur işıq oldu,
Yollara səpildi çıraqdan Oxtay.

Sənətin köksündə çarpan ürəkdi,
Mənzili buluddu, səsi şimşəkdi...
Qədim söz bağında təzə çiçəkdi,
Vaxtsız qoparıldı budaqdan Oxtay.

Diləyi qönçəydi, ömrü bahardı,
Qönçəli bahara de, kim qıyardı?
Bir nadir naxışdı, odlü şüardı,
Düşdü dalğalanan bayraqdan Oxtay.

Gözü fırtınada söndü fanar tək,
Ürəyi zülmətdə qızardı nar tək...
Sabah nəğmə deyən yaşıl çinar tək
Qalxacaq yatdığı torpaqdan Oxtay!

1980.

KOLNEL

*Xorasan inqilabının başçısı
Məmmədtəqixan Püsiana*

Sən mərdlik məktəbi – Vətən önündə
Anda da sadıqdin, borca da, Kolnel!*

Durdun keşməkeşli sınaq günündə
Uca zirvələrdən ucada, Kolnel!

– Azadlıq! – dedikcə sən Xorasanda,
Arxanda dayandı Azərbaycan da!
Ürəyi arzuyla dolu cavan da,
Əlləri dualı qoca da, Kolnel!

* fransızca polkovnik deməkdir.

Yolunda sədləri yıxdın mərz kimi,
Biçdin qorxuları, yığdın dərz kimi...
Ağır yumruğunu canlı gürz kimi
Taxta da endirdin, taca da, Kolnel!

Atan mərd xalqındı, anan Vətənin,
Dastan sən özündün, mənan Vətənin,
Üsyan alovunda yanan Vətənin
Ocağa da döndü, saca da, Kolnel!

Sünbülə dönməmiş səadət dəni,
Döydü, yaman döydü fəlakət dəni,
Ömrün gəncliyində məşəqqət dəni
Saqqala da düşdü, saça da, Kolnel!

Papağın Səhəndin papağı təki,
Gözlərin Heranın bulağı təki,
Sən yandın Təbrizin çırağı təki,
Şölən tək də oldu, haça da, Kolnel!

Dünəndən alovlu paydın sabaha,
Sən sabahını da qıydın sabaha,
Hünər şəmşirirlə aydın sabaha
Sən qapı da açdın, baca da, Kolnel!

Başını kəsdilər göy budaq kimi,
Yenə də alıxdı baş ocaq kimi...
Titrəyən düşməni al bayraq kimi
Vahiməyə saldı xonçada, Kolnel!

Ömrün fəsil-fəsil varaqılanmayıb,
İzin addım-addım soraqılanmayıb,
Sevgin ləçək-ləçək pardaxlanmayıb
Sənət rayihəli baxçada, Kolnel!

Zirvəyə dönsə də təməlin sənin,
Həyatda döyüşür əməlin sənin,
Gün gələr, möhtəşəm heykəlin sənin
Mərmərə də dönər, tunca da, Kolnel!

Ömrün nəğmələşər şair ağzında,
Rəssam fırçasında, aşiq sazında,
Səadət günəşli Vətən yazında
Arzun gül də açar, qönçə də, Kolnel!

1980.

ƏŞRƏF

Mən kiməm? Qardaşsız şair! Sən mənə
Bir əmioğlu yox, qardaşsan, Əşrəf!
Yalnız xəyalımın evində yenə
Mənə bir mehriban sirdaşsan, Əşrəf!

Gecələr gözünü gözümə dikən,
İlləri günlərlə tarixə tikən,
Öz gənclik şəklini əlilə çəkən
Həm rəssam, həm də ki, yaddaşsan, Əşrəf!

Biz seyrə çıxanda dağda, dərədə,
Mən deyib gülərdim bənddə, bərədə.
Sən deyib gülməzdin bircə kərə də,
Sanardım, yanımda bir daşsan, Əşrəf!

Mən sonra bildim sən ünsiyyətinlə,
Həm sakit, həm məsum təbiətinlə,
Həm incə, həm yumşaq xasiyyətinlə
İpəksən, məxmərsən, qumaşsan, Əşrəf!

Mən alova döndüm söz aləmində,
Əyri hürflərin düz aləmində,
Sən tufan qopsa da öz aləmində
Həm təmkin, həm də ki, tələssən, Əşrəf!

Alovlu döyüşlər zamanəsində,
Yaşa qardaşının təranəsində,
Dünyanın insanlıq xəzinəsində
Ömrün üzükdürsə, sən qaşsan, Əşrəf!

Bəli! Qürurusan sən də əslinin,
Qədim bir dastanın yeni fəslinin,
Məhrəm hədiyyənlə məğrur nəslinin
Başına ələnən şabaşsan, Əşrəf!

Sənin kimin vardır əslindən başqa,
O taylı, bu taylı nəslindən başqa.
Həmişə mübariz səslindən başqa,
Nəslinlə sən bağrı-badaşsan, Əşrəf!

Nə zaman inqilab yarandı məndə,
Gözümdən günəş də boylandı, çən də.
Azadlıq döyüşü başlasa sən də
Qovğasan, vuruşsan, savaşsan, Əşrəf!

Sanki kəndimizdə gəzirəm yenə,
Bəlkə ürəyimdə təravət dinə...
Güllə naxışlanmış yollarda mənə
Kimsə yox, ancaq sən yoldaşsan, Əşrəf!

Mən öyünməsəm də öz sərvətimlə,
Hamıdan varlıyam söz sərvətimlə.
Gah alov, gah da ki, köz sərvətimlə
Sən ocaq çatarsan, dağ aşsan, Əşrəf!

– “Vüsal gəldi!” – deyə sabah çıxırsam,
Yox! Mən bəxtiyaram! – deyə bağırırsam,
Yaxını, uzağı qonaq çağırırsam,
Qonaqlar içində sən başsan, Əşrəf!

1980.

QILINC

Əmim oğlu Qılınca

Səndən niyə şeir yazmıram deyə,
Məndən ötkəm-ötkəm gileylənibsən.
Yox! Doğma səsinə qaldırıb göyə,
Məndən məhrəm-məhrəm gileylənibsən.

Haqqın var! Şairdən ürəkdən gələn
Səmimiyyət dolu şeir umarlar.
Şeir ayrılığın ikiyə bölən
Qohum ürəyini sözlə tumarlar.

Qardaş! Kim deyər mən nəsilə azam?
Yox! Yox! Arxamsınız siz hər tərəfdə.
Mən təranəylə dolu mübariz sazam,
Sizsiniz çanaq da, tel də, sədəf də.

Əmim ad qoyanda balalarına,
Qardaşlar içində sən Qılinc oldun.
Yürüyüb istibdad qalalarına,
Gəncliyin əlində bir qılinc oldun.

Hardasa batanda istiqbal gədim,
Atasız qoyanda bu cahan məni,
Əmim, məğrur əmim, mehriban əmim
Sizdən ayırmadı heç zaman məni.

Bir yerdə keçirdik qardaş, bir yerdə,
Yeniyetməliyin illərini biz.
Qoymadıq yuvalar dağıda bir də
Dövrünün amansız yellərini biz.

Həyata gəlsə də neçə ilk uşaq,
Sən mənim əmimin son beşiyisən.
Bir məsum baxışlı gözəlin ancaq
Məhəbbətlə dolu ev-eşiyisən.

Həsəd aparıram sənə qardaşım,
Sevdiyimiz kənddən ayrılmayıbsan.
Kökün üstə qalıb yenə qardaşım
Nə sudan, nə bənddən ayrılmayıbsan.

Mən doğma ocağın külünü indi
Oduna vermərəm özgə ocağın.
Sən öyrən otun da dilini indi,
Gör nə arzulayır ana torpağın.

Sınağa çəksə də zamanə ömrü,
Qəriblik-qəriblik, insan-insandır.
Sən hardan biləsən yeganə ömrü
Qütbətdə keçirmək necə yamandır.

Qoca dürləşdirib göz yaşını da
Nadir saray tikmə cahanda qardaş,
Gənclik daxmasının bir daşını da
İnan, tapa bilməz heç yanda, qardaş!

Özünə bir yoldaş seçəsi olsan,
Özgəni axtarma, özüməm o da.
Neştəri çayından keçəsi olsan,
Sən mənim əksimi görərsən suda.

Qəcəl bulağından su içsən əgər,
Məni yadına sal rıqqət içində.
Axı mən o suya bir ömür qədər
Tamarzı qalmışam həsrət içində.

Haçan Savalana baxsan qürurla,
Məni də xatırla nisgilin kimi.
Nəğməli dənizə çevril şüurla,
Dinim əl çatmayan sahilin kimi.

Babalar yerində deyibdir, vallah,
Kiminin əvvəli, kiminin sonu.
İnsan yanılsa da, xilaskar allah
Sonuncu bələdan saxlasın onu.

Sən neçə döyüşdən qalan Qılıncsan,
Nisgili parçala, həsrəti dağıt.
Sən şahı taxtından salan Qılıncsan,
Ürəyi sevindir, xiffəti dağıt.

1981.

MEHRİ

1991 və 1995-ci illərdə əmim oğlu Hacı Cavad və xanımı Hacı Mehri mənə İrandan dəvətnamə yolladılar. Amma hər iki halda İran səfirliyi mənim kim olduğumu bilib İrana getməyimə icazə vermədi.

Sən xoşbəxt gəlinsən! Məğrur əmimin
Ocağı olubdur qismətin, Mehri!
Sənətkar, xeyirxah, cəsur əmimin
Şöhrətindən doğub şöhrətin, Mehri!

Qadir zəhmətilə tanınar adam,
Yoxsa kim olsan da, unudar əyyam.
O doğma ocağa hər səhər-axşam
Hərərət veribdir zəhmətin, Mehri!

Nə həyat, nə tale eşitdi məni,
O da, bu da yaman kiritdi məni,
Nə zaman tənhalıq üşütdü məni,
Ömrümü isitdi şəfqətin, Mehri!

Mən səni mehriban bacı sanmışam,
Cavadın başının tacı sanmışam,
Hacı olmamışdan hacı sanmışam,
Gözümdə ucalıb hörmətin, Mehri!

Ömür hər nemətdən əziz deyilmi,
İsmət tərəvətlə əkiz deyilmi,
Savalan qarından təmiz deyilmi
Sənin qeyrət dolu ismətin, Mehri!

Sən yaşa dolsan da baharsan, inan,
Yaşıl növrağına mat qalır dövrən.
Gözəl övladların nədir? Hər zaman
Sənin gül ətirli dәмətin, Mehri!

Gümüş bulaqlarla dolsa da yaylaq,
Öz nadir suyuyla tanınar bulaq.
Üzüyün qiyməti qaşında...Ancaq
Sənin mehrindədir qiymətin, Mehri!

Cavad telefonda neçə gün qabaq
Dedi şeir istəyir Mehri bir qucaq.
Özün oxuyasan nəvara ancaq...
Nə yaxşı dostusan sənətin, Mehri!

Haçandır səsimi Vətən eşitmir,
Bağında, dağında ötən eşitmir,
Haçansa, hardasa itən eşitmir,
Yaşlaşır sənətin də niyyətin, Mehri!

Görmür mü hüquqdan dәм vuran bəşər,
İxtiyarım yoxdur bir nəvar qədər,
Özüm yanınıza gələm bir səhər,
Sevincə çevrilsin xiffətin, Mehri!

Şair Vətəninə qayıda bilmir,
Alovlanmış kini soyuda bilmir,
Yatmış vicdanları oyada bilmir
Məni haraylayan dәмətin, Mehri!

Nə olsun, ömrümüz canlı növraqdır,
Ünsiyyət ünsiyyət, fəraq fəraqdır.
Mənə təsəllidir, mənə dayaqdır
Sənin telefonda söhbətin, Mehri!

Dәмətin qanad da çalaydı gərək,
Dünyaya tufan da salaydı gərək,
Laqeyd insanlarda olaydı gərək
Sənin hünər dolu qeyrətin, Mehri!

Həm dayazı görür, həm dərini haq,
Dərində saxlayır hər sirrini haq,
Bir gün tapacaqdır öz yerini haq,
Haqdı o danılmaz nehzətin, Mehri!

Həsərdən saralmış narınc ürəyim,
Yatmış arzulara balınc ürəyim,
Yox! Yox! Ovzarlanmış qılinc ürəyim
Qınından çıxacaq həsrətin, Mehri!

1991.

DOĞRUÇU İNAM

Əmim nəvəsi Hacı Əliyə.

Mənim əziz balam! Sən doğulanda,
Mən axar-baxarlı Vətəndə yoxdum.
Şəhdən güllər üstə dürr yağrulanda,
Mən dürr xəzinəli çəməndə yoxdum.

Təzəcə işaran söz ülkərimlə
Doğma kəndimizdən uzaqda idim.
Hələ qönçə yaşlı ilk əsərimlə
Mən də neçə-neçə dodaqda idim.

İllərin dalınca illər keçdisə,
Sizdən bir xəbər də tuta bilmədim.
Yəllərin dalınca yellər keçdisə,
Vətənin ətrini uda bilmədim.

Sanki kimlər isə hər yerdə, hər an,
Azad yelləri də yoxlayırdılar.
Sanki icazəsiz qızarılanda dan,
Günəşi zindanda saxlayırdılar.

Xatirələr nədir? Yorğun dalğalar!
Təzə sahillərə dəyib qayıdır.
Saçları ağarmış vurğun dalğalar
Sözünü nəyəsə deyib qayıdır.

Oğul! İndi mənim varım-yoxum da
Yalnız şirin-acı xatirələrdir!
Sənət dünyasında azım-çoxum da
İlhamımın tacı xatirələrdir!

Sən ağzı dualı mərd baban kimi
İbadətlə dəydin müqəddəslərə.
Gah kövrək, gah daki sərt baban kimi
Hörmətlə baş əydin müqəddəslərə.

Gəzdinsə Vətənin sən harasında,
Özünlə gəzdirdin niyazını da.
Arabir sən iki daş arasında
Ətiqadla qıldın namazını da.

Mənəsə zirvəni vəd etdi dövrən,
Bilmədim zirvənin tək ağ donu var.
Görmədi dünyaya bələd bir insan,
Zirvə ucalsa da göydə sonu var.

Düşünürəm... Yenə bilmirəm, inan,
İnanmadığıma necə inandım.
Dedilər üfuku bassa da duman,
Günəşlə doludur gecə, inandım.

Ancaq bir parça yox, tamam ömrümü
Dumanla döyüşə həsr elədim mən.
Bəli! Soyutduqca inam ömrümü,
Yoluna könlümdən od çilədim mən.

Odum şimşəkləşdi! Hər şimşəkdənsə
Yolum ağarmadı mehmanın olum.
Yaşımıza görə mən deməkdənsə,
Sən mənə deyirsən qurbanın olum.

Sən mənə tamarzı, mən də ki, sənə,
Yaman istəyirsən deyəsən məni.
Telfonda təmkinlə dinsək də, yenə
Az qalır tələsik yeyəsən məni.

Sənin alov dolu nigaran səsin
Tufanı mərdliklə qarşılar, oğlum!
Sənin qayğı dolu mehriban səsin
Mənə gəncliyimi aşılar, oğlum!

Kim bilmir bulağın suyu gözündə,
Şairin şeiri cibində olur.
Atalar nə deyib müdrik sözündə?
Şəfa piyalənin dibində olur.

Nəçə nemət dolu fəslin içində
Müxtəlif olsa da çəkimiz indi,
Bir qədim şöhrətli nəslin içində
Bir ad daşıyırıq ikimiz indi.

Adımı Vətəndə daşdığıncın
Sənə minnətdaram doğmam, sənə, mən.
Baba torpağında yaşadığıncın
Sanıram o yurdda varam yenə mən!

Mən daha nə yazım? Keçənlər keçib,
Təki axırımız yaxşı olaydı!
Müxtəlif nəsillər vahid yol seçib
Doğruçu inamla yaşa dolaydı!..

1991.

ÇANAXBULAQ SUYU

*Əmim nəvəsi Adilə Savalan dağının ətə-
yində yerləşən doğma kəndimiz Çanaxbu-
lağdan mənə su gətirmişdir.*

Sağ ol Adiləcan, öz əllərinlə,
Dayın minnətdardır həmişə sənə.
Qırx altı il sonra sən əllərinlə
Çanaxbulağ suyu içirtdin mənə.

Mən sevdim kəndimin nadir suyunu,
Amma qismətimə xətt çəkdi fəraq.
Məğrur Savalanın nadir suyunu
Mən yuxuda içdim, yuxuda ancaq.

Savablar çox olur, niyə az yazım?
Heç bir savabı da qınamıram mən.
Ancaq savabların içində qızım,
Bundan böyük savab tanımıram mən.

1991.

SONRA BİLİNƏN QƏDİR

Aşıq musiqisi bir ümman kimi
Təzə nəğmələrlə çağlayır yenə.
Ancaq o ümmanı bir həyan kimi
Aşıq Hüseyn Cavan sevdirdi mənə.

Onu dinlədikcə sanma yoruldu,
Yox! Dincəldi beynim, qulağım, gözüm.
Möcüzə ifaya elə vuruldum
Az qaldı özümü unudum özüm.

Hüseynin sülalə zəngulələri
Bir-birinin üstə yığışmazdı, yox!
Axardı şəlalə zəngulələri
O boyda Təbrizə sığışmazdı, yox!

Səhnədə o asta gəzərdi... Fəqət
Səsində şimşəklər şaqqıldayardı.
Bu vaxt Eynal-Zeynal^{*} dağına zinət
Neçə-neçə kəklik qaqqıldayardı.

Onun döşündəki sazın hər simi
Sənət zirvəsinə gedən bir yoldu.
Cəsarətlə dolu simlərin cəmi
Arzuya qanaddı, əmələ qoldu...

Dırnaq boyda mizrab sarayları da
Lərzəyə gətirə bilirdi, inan.
Döyüşən ordunun alayları da
Sazın səcdəsinə gəlirdi, inan.

Hüseyn neçə-neçə bulaq üstündən
Sazıyla keçəndə mehmanlar təki,
Ona şux gözəllər yaşmaq üstündən
Oğrun-oğrun baxdı ceyranlar təki.

O neçə oğlanın, o neçə qızın
Toyunda sellərə dönüb çağladı.
Analar sevinclə nəğməli sazın
Durna boğazına nəmə^{**} bağladı.

^{*}Təbrizdə qoşa dağ
^{**}hədiyyə

O dünyadan köçdü... Sən də bir yan ki,
O könlünü yaxan hicranla getdi.
Aşıq sənətinin dadı da sanki,
Ağzımdan Hüseyn Cavanla getdi.

Bəlkə ona görə qadir aşığın
Gücünü daha çox sonra bilmişəm.
Səsi də, şeiri də nadir aşığın
Qədrini onda yox, sonra bilmişəm.

Bəli! Bizə çox şey öyrədib fəraq,
Acı qisməti də var millətimin.
Həssas adətləri içində ancaq
Laqeyd adəti də var millətimin.

Vaxtında çatmırıq ustad dadına,
İtirib dərdini çəkirik sonra.
Min evin dirəyi insan adına,
Bir qədir ağacı əkirik sonra.

1985.

YOXSA...

Rübabə xanım Muradovaya.

O gözəl ilk yazda qopan tufanda
Yalnız bənövşəni andırır mənə.
Yox! Qərib Rübabə mavi ekranda
Yanğılı bayatı oxuyur yenə.

Biz Vətəndən ayrı düşəndən bəri
Qürbət sakinləşib həyatımızda.
Bəlkə də ilk dəfə yanğılar yeri
Qürbətdə yaranıb bayatımız da.

Yoxsa yetim qalan bir uşaq kimi
Yollara baxmazdı bayatımız da.
Yoxsa alovlanan bir ocaq kimi
Yandırır-yaxmazdı bayatımız da.

1980.

XƏBƏRSİZ AYRILIQ

Haşım Tərlana.

Haşım, qoşa gəzən yoldaşlar kimi
Yaşımız da birdi, ünvanımız da!
Əkiz, doğma, məhrəm qardaşlar kimi
Cibimiz də birdi, yorğanımız da!

Bir saz üstə dinən rübab sayağı
Dilimiz də birdi, ürəyimiz də!
Qətiyyətlə dolu xitab sayağı
Sözümüz də birdi, diləyimiz də.

Güzəran olsa da imkan yoxdu ki
Öz vaxtında yeyək hər təamı da.
İşimiz elə çox, elə çoxdu ki
Bəzən unudurduq biz hamamı da.

Ancaq Səhənd üstə bədirlənmiş Ay
Bizi unutmurdu köhnə tanış tək.
Təbriz havasında ətirlənmiş Ay
Əriyib axırdı gümüş yağış tək.

On dörd gecəlik Ay bir ana olub
Bizi çimdirirdi başdan-ayağa.
Tək bizimi? Xeyr! Ağ durna olub
Ağ şəfəq qonurdu daşa-torpağa.

Öndə yol açıldı, əməldə dilək,
Yarpaqlı, qönçəli qızılgül kimi.
Budaqda açmamış hələ bir ləçək
Hər qönçə boşaldı bir könül kimi.

Təpədən-dırnağa yandı Təbrizim,
Qardaş! Özümüzü yaman itirdik.
Heyif o dövrəyə, heyif, əzizim,
Necə çətin tapdıq, asan itirdik.

O gecə dəhşətli baxışlarıyla
Sanki qəddarlaşdı munis dövrən da.
Qaranlıq istədi naxışlarıyla
Qara kəfən olsun bizə cahanda.

Bəzən burulğanda batanda adam
Öz səsi çatmayır öz qulağına.
Xəbərsiz ayrıldıq biz də o axşam
Dost düşə bilmədi dost sorağına.

Sən yazdın... Duymadı yetən dərini,
Gözlərindən axdı Araz, Kür, qardaş!
Vətəndən də ağır Vətən dərini
Sən bir cür daşydın, mən bir cür, qardaş!

Bəli! Xəyalından gələcək ötən,
Zaman at çapdıqca uzandı mənzil.
Vətən, doğma Vətən, mehriban Vətən
Sənə əzab oldu, mənə sə nisgil.

Gah ümid günəşli, gah bulud laylı
Gözümə dəyəndə ağarmış başım;
Yadıma Təbrizin səması – aylı,
Sakit gecələri düşür, qardaşım!

Sanıram başımda bir qalaq tək
Qalanan nə tozlar, nə də qarlardır.
Təbriz gecəsində ağ zanbaq tək
Pardaxlanmış Aydan yağan nurlardır.

Deyirəm bizim tək neçələri də
– Azad Vətən! – deyə bağırardı kaş!
Təbrizin qaranlıq gecələri də
Bizim saçımız tək ağarardı kaş!

1984.

ŞƏRİKLİ YOL

Cavad Heyətə

Sənət nədir? Bir tilsim!
Sirlərlə doludur o.
İstedadla zəhmətin
Şərikli yoludur o.
Nə zamandan yaradıb
İnsan onu dünyada?
Nə əvvəli görünür,
Nə də sonu dünyada.

O hey-rət doğuranda
Nadir gülşənə dönər.
Heyrət doğurmayanda
Adi çəmənə dönər...

1990.

ÜNSİYYƏT KÖRPÜSÜ

*Bakı radiosunun Cənubi Azərbaycan
şöbəsinə “Körpü” verilişini hazırlayan
yazıçı dostum Aqşin Babayevə*

Keşməkeşlərlə dolu
Bir ömür sürmüşəm mən.
Dərin uçurmlar üstə
Körpülər görmüşəm mən.

Bəzən içi zülmətli
Uçurumda azmışam mən.
Bir körpü həsrətilə
Şeir də yazmışam mən.

İnsanlar hər körpüdə
Daim bir mənə duyur.
Təhlükəsiz yola da
Söhbətdən körpü qoyur.

Körpülərin üstündən
Nə qədər karvan keçib.
Dünya boyda yük altda
Töşüyən zaman keçib.

Sənin körpün zamanın
Başı üstə uzandı.
İki munis sahilə
Bir məhəbbət qazandı.

O körpüdə bu tay da,
O tay da addımladı,
Boğazlarda boğulan
Haray da addımladı...

O körpüdə Təbrizim
Bakımla salamladı.
Nizami yurdu Gəncəm
Makumla salamladı.

O körpüdə Urmiyəm
Qubamla qucaqladı.
Elim elimlə, obam
Obamla qucaqladı...

O körpüdə ünvanlar
Parladı ölkər kimi.
İtənlər tapıldılar
Soraqsız əsər kimi.

O körpüdə ot basmış
Daşlar da zirvələndi.
İntizardan ağarmış
Başlar da zirvələndi.

O körpüdə yanıqlı
Bayatı da çağladı,
Şikəstə də, segah da,
Heyratı da çağladı...

O körpüdə baxtıdan
Küsən qüssə də güldü.
İllərlə dodaqlarda
Donan busə də güldü.

Nə yaxşı ki körpü var,
Müdrək ata yerinə –
Ayrılmış övladları
Bağlayır bir-birinə.

Yoxsa Vətən körpüsüz
Pərən-pərən olardı.
Daha nə qardaş, nə də
Bacı görən olardı.

Sənin körpün dünyada
Ədalət körpüsüdür.
Ünsiyyət körpüsüdür,
Əzəmət körpüsüdür.

O körpüdə bir torpaq,
Bir millət bütövləşir,
Həm arzu, həm etibar,
Həm qüdrət bütövləşir.

Qoy Gültəkin bacıyla
Muxtar qardaş ilhamla,
Körpü sətirlərini
Oxusunlar nizamla...

Gün də o gün olsun ki,
Ünsiyyət yaşa dolsun.
“Körpü” gediş-gəlişli
Vüsal körpüsü olsun!

1987.

MƏNİM QƏLƏMİM

Zaman! Sən ki, ən uzun
Ömür sürən karvansan.
Bəs nə üçün insafda
Yamandan da yamansan.
Dünyada nəyim varsa,
Əllərimdən alıbsan.
İndi də tamahını
Qələmimə salıbsan.
Yox! Doğma qələmimi
Sən verməyibsən mənə.
Sonra məmnuniyyətlə
Mən də qaytarım sənə.
Mübariz qələmimi
İlhamım verib mənə.
Onunla yaratmağı
Məsləhət görüb mənə.
Bəli! Qələm yaradıb
Sənət töhfələrini.
Günəş dolu Vətənin
Əlvan lövhələrini.
Yeri, göyü titrədən
Şimşəkli tufanda da,
Qələmim tək qoymayıb
Məni bir meydanda da.
Nə andını unudub,
Nə yolunu dəyişib.
Silahımla yanaşı
Səngərlərdə döyüşüb.
Həyatı həyatımdan
Daha cəfali olub.

Ancaq qələmim mənə
Məndən vəfali olub.
Dövrən dəyirmanında
Məni də üyüdübdür.
Ancaq dörd balamısa
Qələmim böyüdübdür.
Bəli! Qələm geydirib,
Yedirib, içiribdir.
Bir evi qayğı dolu
Yollardan keçiribdir.
O gah bədrələnmiş ay,
Gah da nazik hilaldır.
Bu dünyada qazancı
Halaldan da halaldır.
Elə ona görə də
Məğrurdan da məğrurdur,
Təmizdən də təmizdir,
Cəsurdan da cəsurdur.
Möhtəşəm qələmimin
Yolu üstə bitmə sən.
Özünü nahaq yerə
Yüngülsaqqal etmə sən.
Axı, sən nəzərimdə
Ağ saçlı qəhrəmansan.
Əzrayıldan da möhlət
Ummayan azimansan.
Sən həqarətlə yıxsan
Varaqlar üstə onu,
İlham özü qaldırır
Ayaqlar üstə onu.
Sonra da məhəbbətlə
Diyar-diyar gəzdirər.

Təzə nəğmələrini
Nobar-nobar gəzdirər.
Mənsə tələsməliyəm
Bahar küləyi kimi.
Qələmim mərd durduqca
Sənət dirəyi kimi.
Mən ittihamla pozub
Neçə qat yalanları,
Yazmalıyam sinəmdə
Yığılıb-qalanları.
Gərək mən elə yazam
Əyrini də, düzü də,
Sənin sonsuzluğunda
İtməsin bir sözü də.

1994.

İSTEDAD

İstedad bir bulaqdır,
O axdıqca axacaq.
Önünü kəssən, yenə
Haradansa çıxacaq.
Mənim istedadım da
Axa-axa çağlayır.
Önündəki sədləri
Yıxa-yıxa çağlayır.
Bu təzadlı dünyada
Yaxşı yaxşıdır, pis pis.
Pis olmasa yaxşını
Necə qaldırırıq biz?
Yaxşılara həmişə
Bəsləsəm də məhəbbət,
Pislərdən də bir dəfə
Etməmişəm şikayət.

Axı, çox da nə hami,
Nə də ki, havadarıq.
Yaxşıları tapmaqda
Pislərə minnətdarıq.
Yaxşılardan içində
Pislər olmasa əgər,
Yaxşılardan dəyəri
Yaxşı duyular məgər?

1988.

MÖVZULAR

Sənət dünyasında əngin mövzular
Sonu görünməyən çöllər kimidir.
Həyat çəməninə zəngin mövzular
Əlvən köynək geymiş güllər kimidir.

Mən daim təzə gül yığsam... Mövzular
Yenə də hardasa təzə ünvandır.
Mən söz-söz yox, bənd-bənd yazsam... Mövzular
Sısqa yağış deyil, şaqraq leysandır.

Sirdən söz düşəndə baxmayın göyə,
Güllərin şəh dolu sirri də qalır.
Mən ətrini şəirə gətirim deyə,
Birini dərəndə, biri də qalır...

1986.

SƏNƏT ƏZABI

Şeyrin kürsüsü də,
Meydanı da ürəkdir.
Şeyrin arxası da,
Həyanı da ürəkdir.

Şeirin qatarı da,
 Mənzili də ürəkdir.
 Şeirin ümmanı da,
 Sahili də ürəkdir.
 Nə zaman ki, əlimə
 Mən də bir qələm aldım,
 Sanki çiyinlərimə
 Söz dolu aləm aldım.
 Dedim ki, hər şeirim
 Düxsə də bir tufana,
 Gərək öz dəyərilə
 Layiq olsun insana.
 Qayğılı sənət yolum
 Uzandıqca qarşımda,
 Mənim qızıl gəncliyim
 Gümüşləşdi başımda.
 Sonra bir parça gümüş
 Neçə cild kitab oldu.
 Oxuculara sevinc,
 Mənəşə əzab oldu.
 Əzablar da oxunur
 Təzadlı əsər kimi.
 Əzablar da duyulur
 Şəkərlə zəhər kimi.
 Əzab var, ləzzətsizdir,
 Əzab var, ləzzətlidir.
 Əzab var, gileylidir,
 Əzab var, həsrətlidir.
 Ləzzətlisi nə cəlal,
 Nə sərvət əzabıdır.
 Yox! Şirindən də şirin
 Bir sənət əzabıdır.

1987.

ŞAİRİN VƏZİFƏSİ

Ömrüm! Şair Vətənin
 Arzusundan doğulur.
 Sonra Vətən şairin
 Yazısından doğulur.
 Mən nəyəm bu dünyada?
 Bir vicdan abidəsi!
 Hər alovlu yazısı
 Bir həyran abidəsi!
 Mən məğrur yaşasam da
 Səadət qıtlığında,
 İnsan bolluğundakı
 Həqiqət qıtlığında
 Harada həqiqətin
 Toxumunu əkmişəm,
 O hələ bitməmiş, mən
 Zıyanını çəkmişəm.
 Demirəm yazdıqlarım
 Başdan-başa qızıldır.
 Qafiyələr söz deyil,
 Qoşa-qoşa qızıldır.
 Dövlət xəzinəsində
 Sərvət külçələridir.
 Hələ xırdalanmamış
 Sənət külçələridir.
 Sanma yalnız şairin
 Yazan əlidir qələm.
 Həm də hikmətlə dolu
 Aqlın dilidir qələm.

Qələm də bir zirvədir
Zirvələrin içində.
Ağıl da bir meyvədir
Meyvələrin içində.
Şair müdrikləşdikcə
O da dəyir dünyada.
Günlər nəyi demirsə,
İllər deyir dünyada.
Gərək şair dövrənlə
Bir dinə, bir çağlaya.
Gərək şair xalqıyla
Bir gülə, bir ağlaya.
Gərək şair şeirində
Yana da, yandıra da.
Gərək şair şeirində
Dona da, dondura da.
İlhamının bulağı
Qaynadıqca qaynaya.
Dürləşən ləpələri
Oynadıqca oynaya.
Gərək söz dünyasını
Şair ənginləşdirə.
Vətənin tarixini
Şair zənginləşdirə.
Sanki dinən şeir də
Neçə avazlı neydir.
Gurultusu başqa şey,
Harayı başqa şeydir.
Birisi qulaqları
Batırır torpaq üstə.
Birisi bir dünyanı
Qaldırır ayaq üstə.

Mən çalışdım ikinci
Yolla gedim sənətdə.
Müqəddəsdən müqəddəs
Şeiri edim sənətdə.
Nə qədər yazdım yenə
Doymadım gecələrdə.
Ucbatımdan uyuya
Bilmədi gecələr də.
İndi özüm yuxuya
Həsərət qaldığım zaman,
Yatağımda sübhədən
Kırpik çaldığım zaman,
Min yol üzr istəyirəm
Mən ötən gecələrdən.
Yaxasında ulduz yox,
Söz bitən gecələrdən.

1993.

ŞÖHRƏT ZİRVƏSİ

Mənim Vətənimdə nəğmə oxuyan
Sular da şairdir, quşlar da şair!
Doğma misralardan çələng toxuyan
Dağlar da şairdir, daşlar da şair!

Sənətdə bir dünya hikmət duyana
İstedad deyildir, yağıdır sənət.
Sənətin yolunda ömür qoyana
Həm dostdur, həm də ki, yağıdır sənət.

Aşıqlar dedi ki, sevgi yolunda
Məni sevda dolu göz öldürsün, göz!
Mən isə dedim ki, masa dalında
Məni hikmət dolu söz öldürsün, söz!

Mən otdan yumşaqdım, büllurdan kövrək,
Ürəyim həssasdı, ünsiyyətim mərd!
Zaman o amansız, o soyuq külək
Məni döyə-döyə sərt elədi, sərt...

Qışın özündə də nəğməkar kimi
Bahar şeiri yazdım mən varaq-varaq.
Günəş doğmayanda, minnətdar kimi
Şeirimin odunda isindim ancaq.

Dedim yazlaşsaydı qışlaşan torpaq,
Mənim alınma da günəş doğardı.
Dünyada nə qədər çarpışdım... Ancaq
Baxtım ağarmadı, saçım ağardı.

Sənsə tarix yazan, varqlar üstdə
Əlini saxla ki, tarix özüməm!
Sənin dolaşdığın torpaqlar üstdə
Həm zəfər, həm həsrət, həm də dözüməm!

Alovlar içində, odlar içində
Qəhrəmanlıq nədir? Sən məndən soruş!
Vətən tək qalanda yadlar içində
Nigaranlıq nədir? Sən məndən soruş!

Neçə-neçə ömrü bir həyan təki
Ölümün ağzından qoparır arzu.
Uzun yollar keçən bir sarban təki
Mənzildən-mənzilə aparır arzu.

Ancaq bu dünyaya baxmaq istəyən
Hüsnün tünlüyündə itməsin gərək!
Şöhrət zirvəsinə qalxmaq istəyən
Milləti nərdivan etməsin gərək!

Mən isə bu yazlı-qışlı yollarda
Bir an da çal-çağır diləməmişəm.
Ancaq kim deyər ki, daşlı yollarda
– Azad Vətən! – deyə mələməmişəm?

Ürəyim dağ olsa, ilhamım bulaq,
Sanma nəğmələrin bolluğundayam.
Mən kimsəyə bir qul deyiləm...Ancaq
Doğma Vətənimin qulluğundayam.

Qışı dondurmuşam saçımda tamam,
O bir də üstümə qayıda bilməz.
Mənimlə gəzsə də hər səhər-axşam,
Əlimi qələmdən soyuda bilməz.

Tərəvətlə dolu məmləkətimdə
Mən özüm bağamsa, meyvəm yazımdır.
Uludan da ulu məmləkətimdə
Mən özüm dağamsa, zirvəm yazımdır.

1995.

ŞAİR HƏSƏDİ

Şeir bir ümmandır! Yaxınlaşma çox,
O naşı adama sınaqla baxır.
Geniş sinəsində tək dalğalar yox,
Heyrətlə yellənən başlar da axır...

Mənim şair ömrüm özümün deyil,
Şeirlər dünyası sənətimindir.
Məhrəm yanğı ki var, sözümün deyil,
Yaşamaq, yaratmaq həsrətimindir.

Gecəli-gündüzlü mən qələm çaldım,
Dedim inci dolu sənətdir varım.
Bəli! Mən şeirim qeydinə qaldım,
Bəs mənim qeydimə kim qaldı? Yarım!

Könlünü açsa da mənə gözəllər,
Məni sevə bilməz sevgilim qədər.
Könlünü qapayıb yenə gözəllər
Bilər ki, hədərməş diləyi, hədər.

Şöhrət fəxri adla qaymaq tutanda,
Şairlər içində qapaqap oldu.
Mənə bir qəzetdə növbə çatanda,
Şeirim ləyaqətsiz yerdə çap oldu.

Dedim şeirin harda çıxsa da, şair,
Sən nə xəyala düş, nə də ki, dərde.
Od külün içindən baxsa da, şair,
Yenə parlayacaq yandığı yerdə.

Şair söz mülkünə gələndən sonra
Nə bayramda gülsə, nə də ki, toyda,
Haçansa, hardasa öləndən sonra
Heykəli qızıldan olsa nə fayda?

Bir çərləmiş şair diləklərilə
Sənət dünyasında tufan qopardı.
Ölüm ayağında göynəklərilə
Göyerti satana həsəd apardı.

1994.

TƏNQİD

Sən gözlər önündə yumub gözünü
Hamını cürətlə tənqid edirsən.
Biri tənqid etsə sən özünü,
Sən də öz-özünü şəhid edirsən.

Məgər nəşə dolu şərabdır tənqid,
Deyək salxım-salxım üzüm gərəkdir?
Madam ki, kef deyil, əzabdır tənqid,
Sənin özünə də dözümlü gərəkdir.

İndi ki, beləsən, sən üzüsulu
Tənqidin yolundan çıxsan yaxşıdır.
Başdan-ayağa tənqidə dolu
Ömür kitabına baxsan yaxşıdır.

1992.

ŞAM FƏDAKARLIĞI

Dünyada yana-yana
Ağlayan çoxdur... Amma
Həm yanan, həm ağlayan,
Həm də əriyən şama
Bir kimsə çata bilməz,
Gəzsən də soraqla sən.
Yox! Gecə şölələnen
Şama bax maraqla sən!
Başı qızıl tacı şam
Taleyin ağ quludur.
Ömrü başdan-ayağa
Faciəylə doludur.
Şamın gözünün yaşı
Alovuna qarışır.

O sönürmü? Daha da
 Əzəmətlə alışır.
 Sən demə məsum şamın
 Göz yaşı da alovmuş.
 Qara tüstüsü isə
 Ağ üzünə girovmuş.
 Şam əriyir... Yerində
 Bir qax boyda iz qalır.
 Şairin mizi üstdə
 Qatar-qatar söz qalır.
 Bəli! Son nəfəsədek
 Alov altda durur şam.
 Sənət döyüşlərində
 Həlak olur cəsur şam.
 Əfsus! Fədakarlıqdan
 Misralar yazan şair,
 Adi bir təması da
 Bir xeyrə yozan şair,
 Şamın cəsurluğunu
 Nə düşünür, nə anır,
 Şamın cəsədi üstdə
 Nə alışır, nə yanır.

1992.

GƏLİN YAZAQ!

Hər dövrənin öz aşiqi,
 Hər dövrənin öz gözəli,
 Hər dövrənin öz qoşması,
 Hər dövrənin öz qəzəli
 Yaranmasa, həyata da,
 Sənətə də növraq kimi,
 O, tarixdə boş qalacaq
 Yazılmamış varaq kimi...

Şair dostlar! Gəlin yazaq
 Bu dövrənin şeirini biz!
 Ancaq bilək hər misrada
 Hər sözün də yerini biz!
 Qoy söz bizi, biz də sözü
 Ucaldaq söz sənətində.
 Hər sənətkar ləyaqətlə
 Yaşasın öz sənətində...

1994.

ÜRƏK ODU

Vətən! Hərə seçdi öz peşəsini,
 Mənsə şairliyi intixab etdim.
 Sənin torpağının hər guşəsini
 Gülşənə bənzəyən bir kitab etdim.

Şair sevinc dolu səadətinə
 Vətənə könüllü bağışlayıbdır.
 Məslək döyüşünün hekayətini
 Hünər notları ilə naxışlayıbdır.

Mənim ulduzlardan təmiz gözüm də
 Bir Vətən ünvanlı güzgü olubdur.
 Fəqət bir baxışlı əkiz gözümdə
 “İki həyat” adlı sərgi olubdur.

Birinci həyatı ziddiyyətlə
 Yazıb neçə-neçə şeir etmişəm.
 İkinci həyatı qətiyyətlə
 Duyub xəyalımda təsvir etmişəm.

Həyatda öz ülvi qürurum üçün
 Öz məğrur duyğuma minnətdaram mən!
 Sənətdə öz halal uğurum üçün
 Öz haram yuxuma minnətdaram mən!

Sənindir ərköyün uşaqlığım da,
Sənindir qayğıkeş qocalığım da,
Sənindir döyüşdə qoçaqlığım da,
Sənindir sənətdə ucalığım da!

Zirvədən-zirvəyə cığır saldıqca
Sənə daha yaxın görünürəm mən.
Özün son zirvədə qanad çaldıqca
Uca şöhrətinlə öyünürəm mən.

Heyranam xalqımın səxavətinə,
Qayğıda nə günəş, nə zərrə bilir!
Hər şair oğlunun məhəbbətinə
Geniş ürəyində yer verə bilir.

Axı çox nemətli şair bir xalqın
Şair övladı da çox olmalıdır!
Fəqət keşiyində duranda haqqın
Könlü də, gözü də tox olmalıdır!

Kim ki, öz xalqının iradəsini
Öz odlu şeirində doğura bilir,
Xalq da övladının abidəsini
Öz ürək oduyla yığura bilir...

1989.

SƏNƏT YARPAQLARI

Qalxdım zirvələrin qaşına... Ancaq
Günəşin hüsnünə biganə oldum.
Baba ocağının başına ancaq
Dolanıb-alışan pərvanə oldum.

Dinlədim tütəyi, kamanı, udu,
Yanıqlı not oldu sözüm cahanda.
Məni yandırardı şeirim odu,
Alov olmasaydım özüm cahanda.

Vətən uzandıqca bir salon kimi,
Dağ boyda kürsüyə çıxdım qürurla!
Sənətkar ömrünü bir limon kimi
Sənət fincanına sıxdım qürurla!

Dedim öz millətim bir ləzzət duysun
Çəşmə ürəyimdən axan şeirimdə.
Səadətlə dolu bir vüsət duysun
Sabaha inamla baxan şeirimdə.

Atamın-anamın qəbri girov tək
Haçandır, hardasa qərib qalıbdır.
Mənim ömrümü də çılğın alov tək
Haçandır qəriblik məndən alıbdır.

Mən Vətən sazıyam! Çalanlar görər
Səsim həm zillidir, həm də ki, bəmli.
Vətən parçasıyam! Alanlar görər
Üzüm fərəhlidir, astarım qəmli.

Zorla daşdığı dərdlər yox olsa,
Ürək nəgmələşən mağara dönər.
Söyüd də çürüyər suyu çox olsa,
Daha zirvəyə yox, axara dönər.

Məni dilim-dilim şimşək yarsa da,
Bölünməz iradəm tunc cəlalımdır.
Məni karıxdıran bir şey varsa da,
O da başqa şey yox, öz xəyalımdır.

Didərgin olsa da insanın özü,
Xəyalı didərgin olmasın gərək.
Vətəni arayan xəyalın gözü
Heç nədə, heç nədə qalmasın gərək!

Cahana səpilən övladlarını
Vətən düşündükcə ünvana dönər.
Yox! Yox! Geniş açıb qanadlarını
Cahanın içində cahana dönər.

Vətən talansa da, bilmirəm nədən
Qoynunda hava da, su da dadlanır.
Vətəndən qürbətə əрмаğan gedən
Bir ovuc torpaq da, Vətən adlanır.

Təbriz... Nəyə gərək onsuz cahanda
Sənət gülşənində gül bitirdiyim?
Yaddaş yox, o bilir sonsuz cahanda
Tapdığım çox olub, ya itirdiyim?

Deyirlər insanın ağ saç-qası
Neçə həyəcanın əlamətidir.
Bəlkə zirvənin də ağaran başı
Tufanlı ömrünün ülvyyətidir?

Saçım qar ələnen sıx meşələr tək...
Vəfasız olmuşmu çətir sözlərim?
Yox! Qar altdan çıxan bənövşələr tək
Ağ varaq üstündə bitir sözlərim.

Yaşıma baxıram, kamil yaşıma,
Çarpışa-çarpışa döyüşləşibdir.
İki misram qonub iki qaşıma,
Ağara-ağara gümüşləşibdir.

Mənim karvanlardan çox misralarım
Əlləri məşəlli sadıq qulumdur.
Mənim hikmət yüklü tox misralarım
İstiqbala gedən ömür yolumdur.

1995.

ƏN BÖYÜK ALİM

İstedad sənətkara
Həm qürur, həm nemətdir!
Həm məqam, həm qiymətdir,
Həm uğur, həm şöhrətdir!
Ancaq dolu ürəyi
Sorduqca zaman-zaman,
Dost! İstedad insana
Düşmən də olur, inan!
Yox! Qızıl zəmiyəm mən,
Qoymaram vaxtsız vaxam
Dənli sünbüllərimi
Eləsin ovxam-ovxam!
İnsanların gözündə
Çağlayan həyatı da,
Könlündə bir yanğıya
Dönən əhvalatı da,
Gah nəğməyə salmışam,
Gah da ki, dastana mən,
Sanki şeir yazmağa
Gəlmişəm cahana mən.
Şeirimdə yandırdığım
Məşəl-məşəl sözümdə,
Alov çoxalsın deyə,
Yanmışam mən özüm də!
Günəş yanır...
həm çəndə,
Həm qarda, həm küləkdə,
Günəşin övladıdır
Sindəki ürək də!

Kim deyər ürək yanır
Alovsuz, ehsasatsız?
Fəqət nə hissiz yanır,
Nə də təbəddülsiz!
Bəlkə ən böyük alim
Şairlərdir dünyada?!
Başındadır xəyal da,
Laboratoriya da!
Mənim şeirlərim də
Yalnız orda yaranır.
Təəccüblü olsa da,
Gül də, qar da yaranır...
Gözumdür, ürəyimdir,
Beynimdir şeirlərim.
Bir sözlə, bu dünyada
Eynimdir şeirlərim.
Nə var şeirlərimdə?
Torpağın munisliyi,
Fəhlənin həssaslığı,
Kəndlinin təmizliyi,
Rəssamın təxəyyülü,
Memarın abidəsi,
Alimin təfəkkürü,
Əsgərin iradəsi!
Nə olmuş şeirlərim?
Müqəddəs muradlarım,
Mübariz əməllərim,
Mehriban övladlarım!
Baxtımın qismətləri,
Fikrimin dərinləri,
Gecəmin ağırları,
Günümün şirinləri...

1995.

MEHRİBANIM

Dinlə məni güldən yüngül,
Dağdan ağır, mehribanım!
Sanma dünya boyda könül
Şeirə sığır, mehribanım!

Mən leysanam! Gur yağıram,
Şimşəkdən də od sağıram.
Həyatda nə mən fağıram,
Nə sən fağır, mehribanım!

Gecədir...Ay bəyaz kürə,
Çınqıllar da dönüb dürrə...
Ulduzlardan sanki yerə
Sevgi yağır, mehribanım!

Söz açımını palıddan da?
O usanıb sükutdan da,
Bircə çəngə buluddan da
Sevgi sağır, mehribanım!

İnsan nədir? Qadir qüvvə!
Yüzündə də gərək sevə...
Ülvi məqsəd nədir? Zirvə!
Sevgi cığır, mehribanım!

Arıya bax! Yolu parlaq,
Güldən-gülə qonur ancaq...
O şirədən çox-çox qabaq
Sevgi yığır, mehribanım!

Yox! Yox! Arı təbiətdə
Vəfasızdır məhəbbətdə.
Dəhşət görüb xəyanətdə
Sən də bağır, mehribanım!

Mən tək səni sevdim gülüm,
Mən kamanam, sən də telim,
Sənə nəğmə deyən dilim
Odlu yağır, mehribanım!

Sən də dönüb şeiriyyətə,
Naxış saldın sədaqətə.
Darıxdınmı? Ünsiyyətə
Məni çağır, mehribanım!

Çox yazsam da məhəbbətdən,
Doymamışam tərəvətdən...
Nəğmə dolu hekayətdən
Dastan doğur, mehribanım!

1974.

SƏNSƏN, SƏN!

Ömrümün sən elə yoldaşsan ki,
Sükunətin qışdır, gülüşün bahar.
Könlümün sən elə sirdaşsan ki,
Mehrin qapalıdır, acığın aşkar.

Ömür bir ağacdır, günləri yarpaq,
İstidə meh salır, soyuqda sazaq...
Mən də yarpaq tökən payızam, ancaq
Şəfəqim də sənsən, çisəyim də sən.

Sanma buz nəfəsli otaq kimiyəm,
Atəşin ilhamdan uzaq kimiyəm.
Yayda da, qışda da ocaq kimiyəm,
Alovum də sənsən, küləyim də sən.

Sanma şeiriyyətim beş-on kəlmədir,
Dodağım novdandır, sinəm çeşmədir.
Avazım bəstədir, suyum nəğmədir,
Büllurum da sənsən, kəsəyim də sən.

Sanma bulud saçı dənsiz dağam mən,
Gülüstan qucağı ünsüz dağam mən,
Dağlar arasında sənsiz dağam mən,
Yox! Zirvəm də sənsən, ətəyim də sən!

Nə kaman, nə qarmon, nə tar, nə neyəm,
Öz şikayətimi naləmlə deyəm...
Haldan-hala düşən dəlisov göyəm,
Buludum da sənsən, şimşəyim də sən.

Nə qərib, nə tənha, nə yazığam mən,
Gözdə həm təbəssüm, həm işığam mən,
Hər nazına dözən mərd aşığam mən,
İnadım da sənsən, kövrəyim də sən.

Soyuğa, zülmətə düşmənlə olsam da,
İstidə, şəfəqdə çimən olsam da,
Bulağı çağlayan çəmən olsam da,
Tikanım da sənsən, çiçəyim də sən.

Deyirlər cavanlıq uçan quş olur,
Deyirlər sevgisiz sinə boş olur,
Deyirlər könüllər sevən xoş olur,
Çirkinim də sənsən, göyçəyim də sən.

Bəzən şəfqətini çalıbsan bəmdə,
Bəzən hiddətinlə zilə çıxıbsan.
Mən səndə sevinc də duymuşam, qəm də,
Nə etmək, baxtım belə çıxıbsan.

1975.

DARIXARAM MƏN

Sanma tək uzağa getsən, fərağa
Sinəmi gərməsəm darıxaram mən.
Hər səhər yatdığıñ sakit otağa
Salamlı girməsəm darıxaram mən.

Göz boz aranda da, göy yaylaqda da,
Sənin yanıdayam mən uzaqda da,
Mənimlə qaldığıñ bir otaqda da
Üzünü görməsəm darıxaram mən.

İstərəm qar düşsə qönçə arzuma,
Sevgindən hərarət keçə arzuma...
Səninlə birlikdə neçə arzuma
Bünövrə hörməsəm darıxaram mən.

Sən bir yadigarsan gənclik çağımdan,
Sözlə bəzədiyim zəfər tağımdan...
Hər fəsil əlinlə sənət bağımıdan
Təzə gül dərməsəm darıxaram mən.

Ömrümüz günəşli təpələr kimi,
İllər quş qanadlı ləpələr kimi,
Hər doğulan şeiri körpələr kimi
Sənə pay verməsəm darıxaram mən.

1976.

MƏSLƏHƏT

Təzəcə qayıtmış əziz sevgilim
Dunay sahilinin səyahətindən.
Mənə, xatirəti dəniz sevgilim
Deyir o yerlərin təbiətindən.

Sevgilim danışır... Hər doğan dilək
Sanma ki, qanadlı təbdədir indi.
Diləyin ardınca gedəsən gərək,
Dünya səyahəti dəbdədir indi.

Səfər də diləkdir! Dolan bir qədər,
Sən də əlvida de ağır hicrana.
Deyirlər dinclikdir hər gözəl səfər,
Can lazım deyilmi məgər insana?

Gəzərsən, görərsən, sonra sinəndə
Söz də təzələnər, ilham da deyir.
Könlündə min duyğu birdən dinəndə
Səhər də yazarsan, axşam da deyir.

Hər yerdə bir ətir. Özü də nadir!
Məharətlə hopdur şeirin sətrinə.
Bərabər olmazmı o qədər ətir
Sənin vətəninə bircə ətrinə?

Sevgilim! Danışdın öz səfərindən,
İndi söz mənimdir! Yaxşı qulaq ver!
Sənə doğma olan öz şəhərindən
Nə qədər uzaqdır o gəzdiyin yer!

Deyirdim meylimi şeirə salmışam,
Bəs nədən ürəyim əriyir mənim?
Sanırdım otaqda tənha qalmışam,
Divarlar üstümə yeriyir mənim.

Ev elə sakitdi... Sanma ki, ancaq
Yorğun gözlərimə xoş görünürdü.
Yox, sənsiz dolu ev, yazılı varaq
Mənə başdan-başa boş görünürdü.

Evimiz olsa da külfətlə dolu,
Nəsə axtarırdım ülfətlə dolu.
Sevgilim! Özün de, şəfqətlə dolu
Ürəyin deyilmi ünvanım mənim?

Yox, sənsiz kirpik də çalmamış gözüüm,
Bir şeirin yuxu da almamış gözüüm.
Mənim bu cahanda qalmamış gözüüm,
Sənsən yaraşıqlı cahanım mənim!

Sevgin dilə düşdü həqiqətiylə,
Dözümü, təskini, nəzakətiylə...
Dar gündə xeyirli məsləhətiylə
Ümidim, köməyim, gümanım mənim!

Xoş gəldin! Gəlişin bahara bənzər,
Yenə gül nəfəsin evmizə dəyər...
Mehriban əllərin olmamış məgər
Dünyada səliqəm, sahmanım mənim?

Sən daşlı-kəsəkli ömür yolumu
Kiçik əllərinlə hamarlamısan.
Gah sağımı kəsib, gah da solumu
Dən düşmüş saçımı tumarlamısan.

Qadınsız bir otaq nəyi andırır?
Meyvəsiz ağacı! Odsuz ocağı!
Qadınsız bir növraq nəyi andırır?
Susuz dəyirmanı, gülsüz yaylağı!

Bəli! Qadın səsi məlahət ilə
Həyat nəğməsidir sevən kişiyə.
Qadın məhəbbəti tərəvət ilə
Bəzəkdir həm evə, həm də eşiyə.

Məsləhət görürsən mənə səfəri,
Deyirsən şeirimdə təzələnər söz.
Necə təzələnər, doğma şəhəri
Şəhərlər içində axtaranda göz?

Gərək min nağıllı Neştəri çayı
Özü dalğa-dalğa axsın şeirimdə.
Gərək ağ çalmalı Qoşqarın tayı
Səhəndin şimşəyi çaxsın şeirimdə.

Gərək ilhamımdan doğan nəğməmə
Savalan dağının nəfəsi dəysin.
Gərək xəyalımdan yağan nəğməmə
Gülüstan bağının nəfəsi dəysin.

Nə qədər Vətənim qalır çıraqsız
Gərək yollarında yanı, sevgilim!
Doğma məmləkətsiz, ana torpaqsız
Nəyimə lazımdır canım, sevgilim?

De, kim Vətənin bilməz qədrini?
Məni qınayanı qınayaram mən!
Əziz Vətənimin doğma ətrini
Min ətrin içində tanıyaram mən!

1974.

SƏNİN ƏLLƏRİN

Bəzən əllərinə baxıb, sevgilim,
Demə axı niyə damar-damardır,
Hanı o əllərim, o gənclik ilim,
Bu nə vəziyyətdir, bu nə ruzgardır?

Sənin o əllərin nə ağ göyərçin,
Nə çiçək dəstəsi, nə də şəfəkdir.
Fəqət bilmirəm ki, sevgilim, nəçin
Mənə mehribandır, mənə qəşəngdir.

Göyərçin yuvadan uçuş bir anda,
O, qanad çalaraq, gözlərdən itir.
Çiçək yarpaq tökür payız olanda,
Daha nə dirçəlir, nə də ki, bitir.

Şəfəq də soyuyur qaş qaralanda,
Təndir tək qaralır dağ dumanında...
Sənin əllərin sə axı hər anda
Mənim yanımdadır, mənim yanımda...

Bilirəm, bir zaman o əllər ki, var,
İnstitutda... gözəl otaq içində
Qəşəng, yaraşıqlı, incə, ağ, hamar
Varaq tək gəzərdi varaq içində.

Sən gəlin gələndə o əllər özü
Mənə sevinc, qayğı, bəzək gətirdi.
Həyat, səmimiyyət, məhəbbət sözü,
Bir də sevgi dolu ürək gətirdi.

Mən şeir yazanda, sən gecə yarı
Səssizcə qalxaraq yumşaq yataqdan,
Gələrdin, gələrdin düz mənə sarı,
Gözünü çəkməzdin neçə varaqdan.

Hələ dən düşməmiş qara saçıma
Ara bir dəyərdi ipək tellərin.
Sanki şərik idin ürək acıma,
Başımda gəzərdi kiçik əllərin.

Belə zamanlarda mən unudardım
Hər bir yorğunluğun əziyyətini.
Dünyada hər şeydən əziz tutardım
İnsanın insana məhəbbətini...

Bir zaman var idi o ağ əllərə
Tək mən möhtac idim. O da həyatdı!
İllər qarışdıqca ötən illərə,
Dediyim ehtiyac daha da artdı.

İndi bir az qartmış o əllərlə sən
Xörək bişirirsən, pay saxlayırsan.
Səhər min fərəhlə məktəbə gedən
Qızının saçına lent bağlayırsan.

Necə körpəmizin sıx tellərini
Mehriban-mehriban oxşadıqca sən,
Görüb o şəfqətli ağ əllərini
Nə gizlədim, qibtə eləyirəm mən!

Yox! Qəribə deyil bu vəziyyətin,
Demə əlimdəki damarlar nədir.
O, azad, bəxtiyar, şən bir külfətin
Kiçik tarixinin sətirləridir...

Desəm indi daha həməən əllərə
Ehtiyacım yoxdur, yalandır, yalan!
Salam aparsa da neçə illərə,
Daim bir şəfqətə möhtacdır insan!

Təpə tək qalansa saçlarımda qar,
Şaxta baba kimi ağarsa qaşım,
Yenə o əllərə ehtiyacım var,
Ey könül həmdəmə, həyat yoldaşım!

Min yol gözlərindən olsam da uzaq,
Min məktub yazsan da mənim adıma,
Nədənsə, sevgilim, hər şeydən qabaq
O isti əllərin düşür yadıma...

1959.

YENƏ SƏNİN ƏLLƏRİN

Sən demə əllərin də
Sözü dünyada carmış.
Hələ qeyrətlisi də,
Qeyrətsizisi də varmış.
Əllər var, sanki ləldir,
Yandıqca şölə-şölə,
Komanın dəyərini
Qaldırır pillə-pillə.
Əllər var, sanki vəldir,
Könül duymayır hələ,
Kiminsə can evinə
Bir daş qoymayır hələ.

Doğrudur, yaraşıqdır
Ağ əllər hər qadına.
Ancaq dərhal çatmasa
Köməksizin dadına,
Tək özünə xidməti
Düşünsə pambıq əllər,
Yazılmamış varağa
Bənzəyər yazıq əllər.
Gərək əllərin üstdə
Hiss qayğıya bürünə.
Həyatın şöhrət dolu
İmzaları görünə.
Sənin kiçik əllərin
Adisə də gözündə,
Bir dünyalıq şəfqəti
Mərd yaşadır özündə.
Haçan məhrəm əllərin
Qoşa gəzir saçında,
Ürəyimdə toxdayır
Hər ağrım da, acım da.
Sanki mənim əlimdən
Çıxan neçə əsər də,
Əvvəl sənin əlindən
Çıxır kənddə, şəhərdə.
Deyirlər qulaqlarda
Hənir də, qıy da olur.
Hər kəsin öz ürəyi
Öz əli boyda olur.
Mən inanmıram! Sənin
Elə çoxdur diləyin,
Əl nədir? Heç dünyaya
Sığmır böyük ürəyin.

1988.

QADIN VAR...

Qadın var, “sənətkar məharətilə”
Bir dağa döndərir təpə ərini.
Qadın var, “pəhləvan şücaətilə”
İstəyir gözlərə təpə ərini.

Bu sərraf baxışlı əlvən həyatda
Sənin sevgilinsə mən olmuşam, mən!
Sadə gözəlliyə heyran həyatda
Yalnız sadəliyə tən olmuşam mən.

Nə zaman bir misram açaraq cığır
Sənət zirvəsində yandırır çıraq,
Mənim ünvanıma alqışlar yağır,
Sən səslər içində susursan ancaq.

Səndən nə “məharət”, nə də “şücaət”
Ummuram... Raziyam qanacağından.
Sən zərif bir gülsən, qorxuram fəqət
Alqış yağışında sınacağından.

Haçan gözlərimdə yanmışsa acıq,
Hirsimi tökmüşəm üstünə sənin.
Sən mənə yanmısan məndən də artıq,
Mənsə baxmamışam tüstünə sənin.

Kim deyir könlünə toxunanda mən,
Sən qaş-qabağını tökübsən, gülüm!
Mən sənin nazını çəkməkdənsə, sən
Mənim hər nazımı çəkibsən, gülüm!

Kim deyir, ey mənim ömrümün özü
Sən adi həyatda adi olubsan.
Yox! Daim sən mənim dilimin sözü,
Sən mənim ağzımın dadı olubsan!

Bəli! Sən olubsan ocağımızda
Ömrüm də, fəslim də, ruzum da mənim!
Gülüstanə dönən torpağımızda
Gül açan, açmayan arzum da mənim!

Sən yazda çağlayan dağ bulağıtək
Yersiz nə danışır, nə hay salırsan.
Sən zirvələr tacı göy qurşağıtək
Bir anda neçə cür rəngə çalırısan.

Sən öz təvazökar səadətinlə
Həyaya bürünmüş vüqar kimisən!
Öz zəngin, öz ülvə məhəbbətinlə
Tomris, Nüşabə, Nigar kimisən!

1977.

GÜLÜM

Nə adın sarbandır, nə yolun daşlı,
Kim deyər baxtıdan inciksən, gülüm?
Hər zaman yaşlılar yanında yaşlı,
Kiçiklər içində kiçiksən, gülüm!

Toyunda mirvari taxmadı boynun,
Nə baldızın vardı, nə də ki, qaynın.
Qayğıyla dörd övlad böyütdü qoynun,
Dünyada sən canlı beşiksən, gülüm!

Bir ana qartalsan muradlarınla,
Başımın üstəsən qanadlarınla...
Yoxsa dövrəndəki övladlarınla
Sinəsi obalı gədiksen, gülüm?

Bir ulduza döndün qismətimdə sən,
Sevginlə dayandın xidmətimdə sən...
Gözə dəyməsən də şöhrətimdə sən,
Sənətimi duyan liriksən, gülüm!

O sirr ki, açmazdım qardaşıma mən,
Danışdım mehriban sirdaşıma mən.
Hər şeiri yazsam da təkbaşına mən,
Sən hər uğuruma şəriksən, gülüm!

Nişanda fərəhlən, mağarda oyna,
Könlün dilədiyi paltarda oyna...
Sənsən Səriyyə də, Nigar da, oyna,
Hansı nəzəindən əsiksen, gülüm?

Gecələr istədim fikrə cumam mən,
Nə ilhamı qovam, nə göz yumam mən...
Haçan hazırlaşdım dinclik umam mən,
Gördüm başdan-başa dirriksən, gülüm!

Demə ağırlaşdım qış ayı kimi,
Göylərin yerlərə qar payı kimi...
Sən nərəylə axan dağ çayı kimi
Mənim nəzərimdə çeviksən, gülüm!

Sanma çağlamıram, indi durğunam,
Sənə söykənmişəm, sənə vurğunam.
Ancaq nə mən qoca, nə mən yorğunam,
Nə də sən naxışlı çəliksən, gülüm!

Mərdin bayramında şadlanırıq biz,
Haqqı tapdananda odlanırıq biz...
Dövrana keşikçi adlanırıq biz,
Mən gözəm, sən isə kirpiksən, gülüm!

1978.

QADIN DİQQƏTİ

Yaslarda tutulurlar
Qadınlar gecə kimi.
Toylarda açılırlar
Qadınlar qönçə kimi.

Elə pardaxlanırlar
Çilçırağa dönürlər.
Nəğməsiz də nəğməli
Təmtarağa dönürlər.

Qadınların yolları
Alın yazılarıdır.
Yaslar təəssüfləri,
Toylar arzularıdır.

Daşdan-qaşdan nə varsa
Tökürlər üstlərinə.
Dönürlər miz dalında
Xəzinə büstlərinə.

Nə gizlədək, çox zaman
Daş-qaşdan da kar aşmır.
Xəzinə büstə, büst də
Xəzinəyə yaraşmır.

Daş-qaşda axtarsa da
Qadınlar səadəti,
Üzlərində duyulur
Bütün məlahətləri.

Sənin üzün yaşlaşıb
İlk şeirimizin sözü tək.
Ancaq məlahətlidir
Yenə də qız üzü tək.

Toylarda hamı toya
Baxır maraq içində.
Sənsə mənə baxırsan
Nəhəng otaq içində.

Sanki yorulmayıbsan
Evdə mənə baxmaqdan.
Qayğı dolu diqqətlə
Yenə, yenə baxmaqdan.

Nə zaman tox iştaham
Başını dik saxlayır,
Nəfsim də nəzakətlə
Qollarımı bağlayır.

İsti xörək yanında
Mən donanda qış kimi,
Sən məni əllərinlə
Yedirirsən quş kimi.

Nə olsun sənətimin
Zirvəsində bayrağam.
Həyatın ətəyində
Hələ naşı uşağam.

Kişi nədir? Qadının
Taleyi, iqtidarı,
Namusu, ehtişamı,
Qüruru, iftixarı!

Xətrimi sənə qədər
Dünyada yox istəyən.
Sənsən məni şəfqətlə
Hamıdan çox istəyən.

Sanki anam tapşırıb
Məni sənə dünyada.
Allahım çox görməsin
Səni mənə dünyada.

Əgər mən bir dağamsa,
Sən də bir dağ-arxamsan.
Mən dənizəmsə, sən də
Neçə-neçə dalğamsan.

1988.

BOYUNBAĞI

Mənə dedin qadınlar
Mirvari taxır indi.
Bəli! Nə gözəlliyə,
Nə yaşa baxır indi.
Nə olar, sən də mənə
Bir düzüm mirvari al.
Özün seç, özün bəyən,
Özün də boynuma sal!
Mən mirvari axtardım
Səninçin səhər-axşam.

Mirvari sorağında
Ayaqdan düşdüm tamam.
Neçə düzüm mirvari
Qoydular qabağıma.
Məmnunluq təbəssümü
Qonmadı dodağıma.
Yox! Hər boyunbağını
Bəyənə bilmədim mən.
Mirvari zirvəsindən
Daha ucadaydın sən.
Gecə maraqla baxdım
Atlas göyün qoynuna...
Nə gördüm? Kəhkəşanın
Özü salıb boynuna
Ən füsunkar, ən nadir,
Ən parlaq mirvarini.
Mən haradan tapaydım
O sayaq mirvarini?
Gülüm! Mən paxıllıqdan
Daim olsam da uzaq,
O gecə kəhkəşana
Acığımı tutdu ancaq.
Yox! Zəngin mirvarili
Kəhkəşan yoxsul idi.
Bir rəngli mirvarilər
Sanki ağ noğul idi.
Mən əlvən misraları
Bağlayıb bir-birinə,
Sənin boynuna saldım
Boyunbağı yerinə...

Kəhkəşansa həsrətlə
Baxdı o misralara.
Göz yaşı ulduz-ulduz
Axdı o misralara...

1986.

AĞ TELLƏR

Əzizim! Sənin ki, qonur gözündə,
Mehriban simanda təbəssüm çağlar.
Nə qırış, nə xətt var hamar üzündə,
Bəs qara saçında nədir o ağlar?

Üzüyün üstündə qaş yanan kimi
Ulduzmu parlayır, qırovmu yatır?
Sənin ağ tellərin ağ tikan kimi
Ürəyimə dəyir, gözümə batır...

Yox! Sanma izlərsiz keçmiş illərin,
Ağ-ağ cığırqlarla saçın doludur.
O qara tellərin, o ağ tellərin
Dörd ciyərpəranın həyat yoludur...

Bəlkə pardaxlanan məhəbbətimiz
Qara saçımızda ağ güllər açıb.
Sınaqdan keçdikcə sədaqətimiz
Yumşaq qönçələri sərt illər açıb.

Boyaqsız görürəm ağ-ağ telləri,
Axı, vicdanın da boyalı deyil!
Kim deyər, ömrünün qaynar illəri
Halal zəhmətindən mayalı deyil?

İndi parladıqca o tellər par-par,
Taleyi günəşli ağ günümüzə –
Gənclik tərəvətli aqlımız ki, var,
O da yetkinləşir öz sinnimizdə...

1976.

QADIN VAR...

Sevgi bir qartaldırsa,
Qoşa qanadıyıq biz.
Yç qızın, bir oğulun
Daim imdadıyıq biz.

Sən su pərisindən də
Təmizsən yer üzündə.
Hələ kəşf olunmamış
Dənizsən yer üzündə.

Dünya gözəllə dolub,
Gözüm yox heç birində.
Gözümdə yalnız sənsən
Məlayikə yerində.

Ürəyimin təpəri,
Gözümün işığısan!
Kişi deyilsən... Amma
Gözəllik aşığısən.

Yox! Sən kişidən mərdсэн!
Bilirsən zəhmət nədir.
Gərək kişilər səndən
Öyrənsin, qeyrət nədir.

Səliqən mötəbərdir
Dahi inamı kimi.
Gülüm! Ancaq yerin yox,
Göyün nizamı kimi.

Axı yerin nizamı
Pozulubdur haçandır.
Az-çox salamat qalan
Göydür... O da nişandır.

Bəli! İndi də yerdən
Göy nişan alınıbdır.
Ulduzlara hücumun
Marşı da çalınıbdır.

Günəş-Ay möhtac deyil
Tərif yazan qələmə.
Özləri-özlərini
Göstəririlər aləmə...

Sən də möhtac deyilsən
Nə gülə, nə alqışa.
Özünü tanıdıbsan
Həm dost, həm tanışa.

Sən qaynar gəncliyimin
Müdrək yadigarısan!
Sən təmiz ailəmin
Büllur iqtidarısan!

Qadın var, xislətini
Tək əri tərifləyər.
Başqa yer susub durar,
Öz yeri tərifləyər.

Qadın var, neçə-neçə
Qadına örnək olar.
Tərfi uzaqda da
Gurlayan şimşək olar.

Sənin də tərif dolu
Ülfətinin xəbəri,
Məcəllədə dolaşdı
Tehran boyda şəhəri.

Ordan da qanadlandı
Möhtəşəm ləyaqətin.
Savalan zirvəsində
Büstləşdi şəxsiyyətin.

1981.

QOŞA ŞAM KİMİ

Sevgilim olsan da bu cahanda sən,
Hər qayğımı çəkdin öz anam kimi.
Məni sən yaşatdın bu dövrand, sən,
Gələcək dövrəyə bir inam kimi.

Neçə təntənəli ziyafətdə mən,
Ehtiram da duydum, məhəbbət də mən!
Bir hörmət görmədim ünsiyyətdə mən
Sənin qayğındakı ehtiram kimi.

Barmaqlarda coşan hisslər içində,
Simlərdən süzülən səslər içində,
Rübabdan söz açan kəslər içində
Səsini dinlədim öz doğmam kimi.

İstərəm bir şeir başlayanda mən,
Qara pərdə çəksə pəncərəmə çən,
Başımın üstündə sən durasan, sən,
Yanıb şölələnən bir ilham kimi.

Demirəm məğrurluq taxtında yanaq,
Yox! Dörd balamızın baxtında yanaq,
Yanmaq gərək olsa vaxtında yanaq,
Qızıl təbəssümlü qoşa şam kimi...

1979.

HƏYAT DÜŞÜNCƏLƏRİ

Gülüm! Sanma məhəbbət
Yanan ocaq kimidir.
Yox! Bərəkətlə dolu
Münbit torpaq kimidir.
Sən onu alaqlardan
Təmizləməsən əgər,
Sədaqət rayihəli
Güllər bitirər məgər?
Bəli! Kor qısqanlıq da
Alaqdır məhəbbətdə.
Gərək səddə dönməsin
Mehriban ünsiyyətdə.
İnanma qardaşının
Hətta düz sözünə sən.
Yox! Yox! Əyri görsə də
İnan öz gözüne sən.

Yalanlar qulaqları
Gah cırmaqlar, gah döyər,
Ancaq bircə doğru söz
Bütün dünyaya dəyər!
Sevginin gülşəninə
Yağsa da naşı qarlar,
Sevənin bəxt ulduzu
Bəxt üzüyündə parlar!
Kim deyər mövqedə nə
Əzəldir dünyamızda?
Hər şey öz zamanında
Gözəldir dünyamızda.
Zaman vardı gəncliyə
Yaraşıqdıq özümüz.
Səadət çeşməsiydi
Sevinc dolu gözümüz.
İndi məmnuniyyətlə
Çəsmək taxır gözümüz.
Gəncliyinin dalınca
Sakit baxır gözümüz.
Ağ saçımızsa işıq
Saça-saça dünyada,
İstəyir ki, gəncliyə
Yollar açsın dünyada.
İnsan! Sanma o yalnız
Öz nəslində gözəldir.
Dastan olan ömrün də
Hər fəslində gözəldir.
O dünyaya nə tuncda,
Nə də zirehlə gəlir.
Sanki büllur yağışla,
Qövsi-quzehlə gəlir.

Yoxsa həyat quruyar
Başdan-ayağa, gülüm!
Baxışlar həsrət qalar
Bircə yarpağa, gülüm!

1988.

BƏXT GÜZGÜSÜ

Bizdə bir naxışlı güzgü var... Ancaq
Adi güzgü deyil, bəxt güzgüsüdür.
Yox! O tarixilə hər şeydən qabaq
İki sevgilinin ilk sevgisidir.

Axı toy gecəsi aşıqlarıyla
Hamıdan qabaqda gəldi o güzgü.
Gözü qamaşdıran işıqlarıyla
Qatı qaranlığı dəldi o güzgü.

Dedik sən istəkli qonaq kimisən,
Gəlişin gözəldir gənc vaxtımızda.
Dedik suyu şəffaf bulaq kimisən,
Sənin tək parləsın qoy baxtımız da!

Bir zaman nə gördük? Gördük ki, aha,
Qara saçımıza ağ-ağ dən düşüb.
Güzgü də nədənsə göstərmir daha,
Sanki sinəsinin üstə çən düşüb.

Bəli! Yel qanadlı illər axanda
O şəffaf güzgü də ləkələnibdir.
Sevgilim həsrətlə ona baxanda
Ürəyi min yerdən tikələnibdir.

Deyirlər o gərək tərtəmiz qala,
Yoxsa toran olar bəxtin də sonu.
Mənim də sevgilim, çit ola-ola
İpək yaylığıyla silərdi onu.

Səhərlər həvəslə baxıb güzgüyə
Şəvə saçlarını darayardı o.
Təzə gül, ipək lent taxıb güzgüyə
Gələcək gününü arayardı o.

O günlər şirindir, o günlər uzaq,
İndi köhnəlmişdir dediyim güzgü.
Bizim nə andımız köhnəlmiş ancaq,
Nə də könlümüzdə alışan sevgi.

Daha düşünmürəm mən güzgü deyə,
Axı güzgü deyil nisgilim mənim.
Ağırdır o güzgü gözünə dəyə,
Ürəkdən ah çəkir sevgilim mənim.

Deyirəm sevgilim, neyləsin ürək,
Yazıq hər təmasdan tikələnməsin.
Güzgü ləkələnsin... Dünyada gərək
Öz təmiz adımız ləkələnməsin!

Dağıt ürəyinin toranlığını,
Bəlkə oğlun duya, qızın sevinə.
Sabah bu güzgünün cavanlığını
Gəlinin gətirər sənə evinə.

1972.

MƏHRƏM ETİRAF

Sən haçan iş üstündə
Xəstələnibsən qəfil,
Sanki solğun güllərdən
Dəstələnibsən qəfil.
Özümü dönə-dönə
Başına çevirmişəm.
Demə düşündüyümdən
Daha çox sevirmişəm
Səni bu etibarsız
Dünyanın cəngində mən.
İnsan ilə taleyin
Amansız cəngində mən.
Nizami Afaqıyla
Bəxtiyardı sənətdə.
Sən də mənim cəfakeş
Şəfiqəmsən qismətdə.
Dörd övlad böyüdübsən,
Həm həssassan, həm müdrik.
Üstəlik söz dünyama
Şəriksən mənə, şərik.
Mən yanında özümü
Aparanda qonaq tək,
Sən mənim qulluğumda
Dayanmışan uşaq tək.
Mən çıraq, sən isə yağ
Olmasaydıq hər gecə,
Mən sənət yollarında
Necə yanardım, necə?

Mən – Təşnəyəm! – deyəndə,
Sən çeşməyə dönübsən.
Mən – İlhamam – deyəndə,
Sən nəğməyə dönübsən.
Yox! Nəğmələr içində
Baş nəğməmə dönübsən.
Üzük nəğmələr üstə
Qaş nəğməmə dönübsən.
Sən qüdsiyyətlə dolu,
Sən şəriyyətlə dolu,
Sən bərəkətlə dolu,
Sən tərəvətlə dolu
Elə zəngin nəğməsən,
Hər kəlmən bir övladdır.
Hələ çiçəklənməmiş
Neçə-neçə muraddır.
Səni dinləməyə sə
Adət eləmişəm mən.
Sənə şən, uzun, şirin
Ömür diləmişəm mən.
Gərək mən daha qəflət
Yuxusundan oyanam.
Sən mənim yox, mən sən
Qulluğunda dayanam.
Mehriban allah mənim
Diləyimə qıymasın.
Dünyada məni sənsiz,
Səni mənsiz qoymasın.

MƏNİM ŞƏFİQƏM

Gəl, biz də arabir sakit otaqda
Xeyallara dalaq, mənim Şəfiqəm!
Gənclik qalmışsa da daha uzaqda,
Yadımıza salaq, mənim Şəfiqəm!

Həyat simfonyadır! Günlər xalları!
O xalları çalır dövrün valları...
Hanı gəzdiyimiz gənclik yolları?
Alaq basıb, alaq, mənim Şəfiqəm!

Dörd beşik ananın qoluna döndü,
Yox! Ana beşiklər quluna döndü,
Sandım ağaran süd yoluna döndü
Saçında ağ zolaq, mənim Şəfiqəm!

Biz az gəzməmişik Cıdır düzündə,
Təbəssüm görmüşük çiçək gözündə...
Gənclik əksimizi saxlar özündə,
İsalaşmış bulaq, mənim Şəfiqəm!

Ağacıq! Barımız vardır bir qalaq,
Barımızın üstə kölgə də salaq!
Dünyada yaşayaq, mən sənə calaq,
Sən də mənə calaq, mənim Şəfiqəm!

Sən demə duymayıb niyyətimizi,
Dövrən tez dəyişdi surətimizi.
Gileylənmə! İndi ləzzətimizi
Barımızdan alaq, mənim Şəfiqəm!

Sərhədi olsa da əməyimizin,
Sərhədi görünmür diləyimizin.
Diləklə yüklənmiş ürəyimizin
Qayğısına qalaq, mənim Şəfiqəm!

Zaman qarışıqdır... Nə tufanlaşaq,
Nə arxayınlaşaq, nə nadanlaşaq.
Barımıza baxıb həm cavanlaşaq,
Həm də yaşa dolaq, mənim Şəfiqəm!

Ürək kamançadır! Hissə yaraşıq!
Səslənir fərəhlə, qəmlə qarışıq...
Biz üzde küssək də, orda barışıq
Havasını çalaq, mənim Şəfiqəm!

Yolları yollara qatsa da ömür,
Mənzildən mənzilə çatsa da ömür,
Yorulub vəfanı atsa da ömür,
Biz vəfalı qalaq, mənim Şəfiqəm!

1977.

ÖMRÜN ZİRVƏSİNDƏ

Gah şirin, gah da acı
Röyadır insan ömrü.
Gah sakit, gah da coşqun
Dəryadır insan ömrü.
Ucaldıqca ucalır
İnsan dolduqca yaşa.
Daha da aydın görür
Dünyanı başdan-başa.

Gülüm! Hanı səninlə
 Keçən gənclik illərim?
 Sənin qara saçına
 Sığal çəkən əllərim
 Qoymazdı tellərinə
 Bir sırtıq ağ dən düşə.
 Deyərdim öz başıma
 Qar ələmə, çən düşə.
 Qoşa ömrün yolunda
 Ağara zirvə kimi.
 Sənin qara saçınsa
 Parlax şəvə kimi...
 Sanki qadir əllərim
 Ətdən sipər çəkərdi.
 Saçımdan ağ dənələri
 Silib yerə tökərdi.
 Sən demə hələ öndə
 Sınaqlı illər varmış.
 Mənim əllərimdən də
 Qüdrətli əllər varmış.
 Sanma o qadir əllər
 İnsanın əlləriymiş.
 Yox! Sınaqlarla dolu
 Zamanın əlləriymiş.
 O əllər lal tarixin
 Qəti tələbləriymiş.
 Dünya boyda saatın
 Nəhəng əqrəbləriymiş.
 O əllər ət sipərli
 Saçını yara-yara,
 Bir ömrün zirvəsində
 Qara batırdı, qara...

1993.

KÖNÜL SİRDAŞIMA

Sevgilim! Müqəddəs muradlarımla
 Dünyada ən böyük mənası sənə!
 Gül dəstəsi olan övladlarımla
 Bahar tərəvətli anası sənə!

Sən də xoşbəxtisən mənim əsrəmin,
 Bahar mövsümümün, payız fəslimin...
 Mənim ailəmin, mənim nəslimin
 Qranit təməlli binası sənə!

Yox, sən bir çıraqsan, hələsi mənəm,
 Sən sönsən, qabaqca öləsi mənəm.
 Sanki ev tikirik, fəhləsi mənəm,
 Daşlarını düzən bənnası sənə!

And içmiş əsgərsən sədaqətinlə,
 Ay özü qızınar məhəbbətinlə...
 Ulduzlar yuyunur qüdsiyyətinlə,
 Sənət ümmanımın sonası sənə!

Bir könül isidən söz qaçaq olsa,
 Söz deyər aşaram neçə dağ olsa.
 Hər misram qiymətli bir qolbağ olsa,
 Üstünün dəyərli minası sənə!

Şeirim gah qəzəbli doluya bənzər,
 Gah alov içində talaya bənzər...
 Ömrüm naxış-naxış xalıya bənzər,
 Can evimizdəki hanası sənə!

Ey ilk oxucusu hər əsərimin,
Sənsən ilhamçısı ilk zəfərimin...
Axı hər nəşəmin, hər kədərimin
Büllurdan yonulmuş aynası sənsən!

Həyat da gözəldir, sevgi də gözəl...
Fəqət bir gün məni susdursa əcəl,
Bilirəm, əzizim, hamıdan əvvəl
Məni ana-ana yanası sənsən!

1970.

HÖKMDAR QIZIN SEVGİSİ

*Bir filmə baxandan sonra
düşündüklərim.*

Dünyada sevən də, sevilən də çox,
Sevgi də tanınır qətiyyətilə.
Kim bacarar onu tək ürəkdə yox,
Gözdə də gizlədə məharətilə?

Axı gizlətməyin nə mənası var,
Nə olsun susan göz dinən söz deyil?
Dünyada hər şeyin bir aynası var,
Ürəyin aynası məgər göz deyil?

O elə aynadır diqqətlə baxsan,
Oxunar taleyin yazıları da.
O elə aynadır cürətlə baxsan,
Danışar ürəyin arzuları da.

Göydə ulduzlar da sakit baxışar,
Ülfətdən bir qızıl çətir toxuyar.
Gah parlar, gah sönər, gah da axışar,
Sevgi nəğməsinə səssiz oxuyar.

Bəzən şah taxtına çıxan bir gözəl,
Sevdiyi bir gəncin üstündə əsib.
Birləşmək istəyib... Hər şeydən əvvəl
Öz keşikçi taxtı aranı kəsib.

Məhəbbət şirindir bir nağıl kimi,
Həm qurban istəyir, həm də dəyanət.
Nakam məhəbbəti bir noğul kimi
Gah qanun udubdur, gah da səltənət.

Bir hökmdar gözəl öz ürəyində
Taxta çıxmağına peşman olubdur.
Məhəbbət ətirli söz ürəyində
İncisi gizlənən ümman olubdur.

Kim deyir çevrilib nəğməli neyə
Gözələ hər şeyi sözlə deyirlər?
Yox! Yox! Səs-sədası çıxmasın deyə,
Gözələ sirr sözü gözlə deyirlər.

Bir gənc mənə dolu baxışlarıyla
Yol salıb sevginin naxışlarına,
Fikrindən keçəni baxışlarıyla
Yazıb o gözəlin baxışlarına!

Geoloq axtarır! Dincliyi atır,
Bir ümid sətirli izin qurbanı!
Şəlalə atılır! Torpaqda batır
Bir yaşıl köynəkli düzün qurbanı!

Aşığın sinəsi bir körük olur,
Dastanı gah səngin, gah yüyürük olur,
Sevgidə həm naşı, həm müdrək olur
Bir xumar baxışlı gözün qurbanı!

Pərvanə atəşə atır özünü,
Kim deyər şöhrətə satır özünü?
Ürəkdən yanana qatır özünü
Bir doğma alovun-közün qurbanı!

Günəşin başına dolanan ərzdi,
Bəs niyə o, özü insanı gəzdi,
– İnsan! – Deyə yanır... Deməyir bəsd
Bir insan nəfəsli ərzin qurbanı!

Rəssam fırçasına dünyanı yığır,
Günəşi haylayır, buludu sağır,
Yenə də nə yerə, nə göyə sığır
Bir təbəssüm dolu üzün qurbanı!

Şair göz qoyduqca şeirə otaqda,
Sanki zərgər baxır zərə otaqda,
Qocalır bir neçə kərə otaqda
Bir təzə ətirli sözün qurbanı!

Qız gözləriylə də deyə bilməyib
O gəncə alovlu məhəbbətini.
Bəli! Tər məhəbbət əyə bilməyib
Qartmış səltənətin ülviyyətini.

Yox! Sevginin səssiz yağışları da
Yazın gurultulu alqışlarıdır.
Gül yanaqlı qızın baxışları da
Sanki qızıl gülün baxışlarıdır.

Gözəl nəğmələşən məhəbbətini
Car çəkə bilmirsə bir rübab kimi,
Ülvi məhəbbətin ləyaqətini
İçində yaşadır bir kitab kimi.

Gündüzlər günəşli otağında da
Xiffətdən saralır al yanaqları.
Gecələr həyansız yatağında da
– Sevgi! – pıçıldayır gül dodaqları.

Göynəyə–göynəyə ürək susanda
Ürəyin dilmancı olar dodaqlar.
Yanaqlar isti göz yaşı asanda
Suyla yox, büllurla dolar dodaqlar.

Gah şaxtadan yanar, gah da atəşdən,
Söz açar segahdan, şurdan, dilkəşdən...
Titrəyişi yeldən, odu günəşdən,
Rəngi qızıl güldən alar dodaqlar.

Yuxu gətirəndə gecə körpəyə,
Beşikdə hıçqıran neçə körpəyə,
Südlü dodaqları qönçə körpəyə
Şəfqətli laylalar çalar dodaqlar.

Gülər məğrur qışın küləklərinə,
Dönər məsum yazın çiçəklərinə...
Məsud insanların ürəklərinə
Sevgi duyğuları calar dodaqlar.

Dodaqlar həsrətdən soyuyar buz tək,
Dərdini danışmaz utancaq qız tək.
İtirdiyi kəsi tapanda duz tək
Titrəyə–titrəyə yalar dodaqlar.

Qönçədən də qönçə busələrilə,
İncədən də incə busələrilə,
Bəli! Neçə-neçə busələrilə
Üzlərdə kədəri talar dodaqlar.

Sanma ki gözə baş əyməz dodaqlar,
Yox! Yox! Özlərini öyməz dodaqlar,
Gözə bilə-bilə dəyməz dodaqlar,
Dəysə, bir ayrılıq salar dodaqlar.

Bəzən oda düşər, ancaq alıxmaz,
Min söz eşitsə də sözə qarışmaz,
Üstünü altına qısıb danışmaz,
Sanki düşüncəyə dalar dodaqlar.

Kiriyər, quruyar bulaqlar kimi,
Partlayar, çatlayar torpaqlar kimi...
Kövrəkdən də kövrək yarpaqlar kimi
Xəfif kədərdən də solar dodaqlar.

Məhrəm ülfətləri unudulsa da,
Şirin söhbətləri unudulsa da,
Dərin hikmətləri unudulsa da,
Yadda görkəmilə qalar dodaqlar.

Gecə keçib getmiş... Küləklər! Yazın!
Keçib getməmişdir göy çıraqları.
Görün nələr deyir hökmdar qızın
Bu səssiz quruyan gül dodaqları:

“Neçə gəncin hüsnü talandı, gülüm!
Sənin toz boyda da yoxdur kəsirin.
Başına neçə qız dolandı, gülüm!
Ancaq tək mən oldum sənin əsirin.

Deyirlər həyatda nadir girov tək,
Sevgi ürəkdədir, istək bəbəkədə.
Mənim sevgim necə? Qoşa alov tək,
O həm bəbəkədədir, həm də ürəkdə.

Parıltı həddindən artıq olanda
Gözü qamaşdırır! Yox! Çaşqın edir.
Göz o parıltıya nəzər salanda
Bilməyir qiymətdə dəyəri nədir?

Bəlkə sən parlayan tacımın altda
Yanan ürəyimi görmürsən, gülüm!
O sevgi oduyla doludur... Hətta
Daşır... Sənsə fikir vermirsən, gülüm!

İnsan məhəbbəti zirvə bilsəydi,
Ora sığınardı məhrəm pənah tək.
İnsan allah qədər sevə bilsəydi,
Ölümsüz olardı o da allah tək.

Məhəbbətlə dolu olsa da ürək,
Hər şeyi dəyişir zaman dünyada.
Yox! Yox! Həmişəlik sevməyi görək
Allahdan öyrənsin insan dünyada.

Mən güldüm! Bağımdan qopdum tufanda,
Ətrim də tarixə dolmaq istədi.
Təmaslar gah dağda, gah da aranda
Mənə təzə ətir olmaq istədi.

Mən yabançı ətri qaytardım geri,
Dedim nəyə gerek minnətli xətir?
Hər gülün ətri var, hər gülün yeri,
Gülü tanıdarmı yabançı ətir?

Saray istəmədi bu vüsalı, yox,
Ölkəsə bildi ki, mən intizaram.
Saray nə düşündü hər mətləbdən çox?
Sən adi xidmətçi, mən hökmdaram.

Kim bilir neçədir təzadlar, neçə,
Təzadlar dünyada birgə yaranmış.
Tarixdə necə ki gündüzlə gecə,
Necə ki işıqla kölgə yaranmış.

Tarixdə necə ki rüşvətlə qanun,
Necə ki sarayla zindan yaranmış.
Tarixdə necə ki məmnunla məğmun,
Necə ki olanla yalan yaranmış.

Tarixdə necə ki hakimlə məhkum,
Necə ki doğruyla oğru yaranmış.
Tarixdə necə ki ötkəmlə məsum,
Necə ki məlhəmlə ağrı yaranmış.

Tarixdə necə ki iblislə mələk,
Necə ki müdriklə cahil yaranmış.
Tarixdə necə ki tikanla çiçək,
Necə ki uğurla nisgil yaranmış.

Tarixdə necə ki Vətənlə qürbət,
Necə ki vüsalla hicran yaranmış.
Tarixdə necə ki vahidlə vəhdət,
Necə ki gümanla imkan yaranmış.

Tarixdə necə ki zirvəylə uçrum,
Necə ki enişlə yoxuş yaranmış.
Tarixdə necə ki alovla qurum,
Necə ki ölümlə doğuş yaranmış.

Gecələr yatağım olsa da hazır,
Sanma kirpiklərim bir an qovuşur.
Qələm kirpiklərim özləri yazır
Sevgimin günləri necə sovuşur.

Göz yaşı qatlanmış kirpiklərimdə
Yanır damla-damla, parlayır dən-dən...
Dadıma çatmayır yelpiklərim də,
Bilirsənmi nəyə bənzəyirəm mən?

Yazda nazik-nazik budaqlarına
Büllur şəhlər qonmuş sərv ağacına!
Yox! Düşüb tanrının ayaqlarına
Mərhəmət diləyən yar möhtacına!

Demə zəhmi çoxdur şahın adının,
Bir dərdi vardırsa, min əlacı var.
Daim istər qızın, istər qadının
Sevib-sevilməyə ehtiyacı var.

Məğrur yaşasam da, sanma bərq vuran
Parlaq səltənətin möhtacıyam mən.
İnan, tacımdan da yüksəkdə duran
Ülvi məhəbbətin möhtacıyam mən.

Hər an ehtiyacla döyüşür möhtac,
Bəli! İkisi də səfərbər olur.
Ölkə görməsə də nə od, nə tarac,
Axırda ehtiyac müzəffər olur.

Sərvət! O mötəbər, o qadir imkan
Hər zaman, hər yerdə kara gəlməyir.
Məslək döyüşçüsü sərvətsiz insan
Sadə həyatından zara gəlməyir.

Sərvət yaransa da mövqeyə ilmək,
Ləyaqət sərvətdən daha yaxşıdır.
Hikmətin uğrunda acından ölmək,
Toxluqdan ölməkdən daha yaxşıdır.

Gülüm! Bədr olmamış nazik hilal tək
Mən də saraydayam, sən də sarayda.
Qəfəsdə çırpınan qoşa qartal tək
İki ürəkdəki sevgi harayda...

Harayın səsinə eşidən yoxsa,
Elə öz içində boğular o da.
Yox! Yanıldım! Sözü iş edən yoxsa,
Haçansa yenidən doğular o da...

Axı uçan quşu tutmağa nə var,
Yalan sözü tutmaq mümkün deyildir.
İçində bir qəti rəyi çəkib car,
Bayırında susmaq düzgün deyildir.

Biz hələ özünü həyayla qısan
Yanaşı parlayan təmiz çeşməyik.
Hələ dilimizdə təmkinlə susan
Sevgidən yoğrulmuş məğrur nəğməyik.

Gülüm! İnsan quşdan, ev yuvadan çox,
Ruhu sıxan evə zindan demişəm.
Mən gözəlliyimi bir kimsəyə yox,
Sənə, yalnız sənə qurban demişəm.

Şimşəkdən od deyil, dür sağılsa da,
Cənablar düşməsin başqa xəyala,
Yox! Yox! Göy uçsa da, yer dağılsa da,
Gərək qismət ola halal halala”.

O layiqli gənci hökmdar qızın
Ürəyi sevirsə, özü neyləsin!
Sevdiyini görcək intizar qızın
Xəyalı çaşırsa, gözü neyləsin?

Yox! Hər günahkarın öz aləmində
Öz günahları var, ya çox, ya da az.
Yazan! Sən günahı söz aləmində
Yalnız günahkarın ayağına yaz!

Kim desə ürəyim dözməyir dərdə,
Dərdi böyükdürsə, ürək neyləsin?
Kim desə yanıram durduğum yerdə,
Alovu çoxdursa, külək neyləsin?

Günlər bir-birindən hələ ağırsa,
Fərəhli notlardan nalə ağırsa,
Qayalı dağlardan şələ ağırsa,
Naçar-naçar çökən kürək neyləsin?

İşara-işara üzük qaş olsa,
Dırmaşa-dırmaşa ayaq baş olsa,
Bərkiyə-bərkiyə ürək daş olsa,
Ürəklər içində kövrək neyləsin?

Dağlar basılmayan sıx qüvvə kimi,
Qatara düzülən daş dəvə kimi...
Hər zaman, hər yerdə ağ zirvə kimi,
Uzun görünürsə, gödək neyləsin?

Dil gerçəyi xoşlar, sözsə kəsəri,
Eyham nə eləsin yoxsa əsəri?
Bütün varlığıyla tək bir nəfəri
Qandıra bilmirsə, pəltək neyləsin?

Gecələr acından ağlayan körpə,
Ana ürəyini dağlayan körpə,
Ümidini südə bağlayan körpə
Susmaq bilməyirsə, bələk neyləsin?

Şamları alışan ömürsə toy da,
Odu parlamamış sönürsə toy da,
Gözlənilməz yasa dönürsə toy da,
Kimisə gözləyən gərdək neyləsin?

Pərişan məclisin özü soyuqsa,
Danışan natiqin üzü soyuqsa,
Təması, nəfəsi, sözü soyuqsa,
Süfrədə buğlanan xörək neyləsin?

Gözəl doğulmayıır hamı anadan,
Ətir güldən gəlir, dəyər mənadan...
Biri çirkindirsə başdan-binadan,
Dönə-dönə artan bəzək neyləsin?

Yadlaşmaz öz sevgin özündə qalsa,
Andında, əhdində, sözündə qalsa,
Gözün hər baxanın gözündə qalsa,
Yanında qısılan mələk neyləsin?

Atdığı addımın iri deyilsə,
Nəhəng addımların biri deyilsə,
Təpəri dizinin giri deyilsə,
İçinə düşdüyn xəndək neyləsin?

Çiynində ətalət qalanacaqsa,
Gözündə rəyalar dolanacaqsa,
Haqqın zaman-zaman talanacaqsa,
Həsəd apardığın zirək neyləsin?

Zirvəyə qalxmağa hünərin yoxsa,
Yolun səfası az, cəfası çoxsa,
Səni sığalıyla nəsim də yıxsə,
Ayağın altında ətək neyləsin?

Həqiqət xoşlamaz süni bəzəyi,
Bənzətməylə dolu insan ürəyi,
Əlin tərənəmənmiş qaçan milçəyi
Filə döndərsə, milçək neyləsin?

Arı tənbelləşib az bal yığıbsa,
Çiçəkdən şirə yox, şəbnəm sağıbsa,
Ömürdən sevinc yox, kədər doğubsa,
Şanları boş qalan pətək neyləsin?

Çox vaxt barsız olur ağacın düzü,
Narlaşan günəşə dikilir gözü...
Ətsiz yaranmışsa meyvənin özü,
İçində qabaran çərdək neyləsin?

Şəfa dolu üzüm şərab olursa,
İçənlərin fikri xərab olursa,
Dad kefə dönməmiş əzab olursa,
Yaşıl işıq saçan tənək neyləsin?

Günəş yandırsa da daşı, torpağı,
Sərinliklə dolur gölün qucağı...
Tətikdə hazırsa ovçu barmağı,
Göldən uzaqlaşan ördək neyləsin?

Əynində ulduzla dolu köynəyi,
Məhəbbətlə öpsə çiçək-çiçəyi,
İnsana yaraşıq olsa diləyi,
Dərmək istəməsən, çiçək neyləsin?

Mənə də tanışdır yaylaq həyatı,
Hanı qız nəfəsli çeşmə büsatı?
Bir həsrətlə dolu “çoban bayatı”
Çala bilmirsənsə, tütək neyləsin?

Bəzən at çapsa da külək çəməndə,
Yenə də şux qalır çiçək çəməndə,
Belin əzilirsə ipək çəməndə,
Qu tüküylə dolu döşək neyləsin?

Qürbətin sovuqatı, Vətənin barı,
Axır neçə-neçə ünvana sarı...
Peşməyə dönübsə zirvənin qarı,
Dilini yandıran peşmək neyləsin?

Həssas yaranmışdır insanın gözü,
Bir baxışla seçir astardan üzü...
Kəhrəba buğdanı dəyirman özü
Yaxşı üyütmürsə, kəpək neyləsin?

Həyatda batmasa alın tərinə,
Sənətdə kim gedər daha dərinə?
Boş günlər özləri onun yerinə
Ələkdən keçirsə, ələk neyləsin?

Sığınıb tanrının ətəyinə sən,
Güvənib uğurun köməyinə sən,
Neçə dilək səpsən ürəyinə sən,
Dövrən göyərtməsə, dilək neyləsin?

Ömrünün ən gözəl, ən şirin çağı,
Yanan şam olanda gözünün yağı,
Bəhər niyyətilə saldığın bağı
Tufan dağıdırsa, əmək neyləsin?

Bir qələm neyləsin, yüzü qırıqsa,
Fikri tamamlanmaz, sözü qırıqsa,
Altındakı daşın özü qırıqsa,
Tavana dirənən dirək neyləsin?

Nadir aynasıdır üz təravətin,
Ürək sədaqətin, göz məhəbbətin...
İçində qaynayan öz hərəkətin
Səni isitmirsə, pəncək neyləsin?

Kişi igid olmaz əssə qız kimi,
Yüngül yumruqla da sınar qoz kimi.
Bir yol sıxılmayan əllər buz kimi
Həmişə donursa, əlcək neyləsin?

Yer üstə yaşamaz köksüz ağac da,
Budaq-budaq sınar yelli taracda...
Kök doğma örnekdir, kökə möhtac da
Özgə yolla getsə, örnek neyləsin?

Ruhları dinləyən kəslər susmasa,
Baba ocağına ayaq basmasa,
Ataya-anaya qulaq asmasa
Ya ağsaqqal, ya ağbirçək neyləsin?

Sayıqlıq nə paydır, nə də ki ənam,
Darda min haraya dəyər bir eyham.
Kimsə xumardırsa hər səhər-axşam,
Daim lənətlənən tiryək neyləsin?

Səsini haray yox, sükut verirsə,
Vədini əməl yox, umud verirsə,
Odunu günəş yox, bulud verirsə,
Dağ-daşı yandıran şimşək neyləsin?

Coşqun duyğusunu qurudan varsa,
Ağlar vicdanını ovudan varsa,
Çörəyə and içib unudan varsa,
Danışa bilməyən çörək neyləsin?

Daha da bərkiyər üz inadında,
Tələb hikkəsində, söz inadında...
Ədavət durursa öz inadında,
Ayaqlara düşən örpək neyləsin?

Torunu naşı yox, mahir hörürsə,
Üstünə köpək yox, çaqqal hürürsə,
Gözlərin hər şeyi tərsə görürsə,
Qızıl sağanaqlı eynək neyləsin?

Özün saxta mehrə uyacaqsansa,
Nə yalan, nə böhtan duyacaqsansa,
Məkrə də qolunu qoyacaqsansa,
Daha heyrtlənən kələk neyləsin?

Həmişə qürurla – Babək! – deyirsən,
Nə ürəyə, nə də xətrə dəyirsən,
Sən ki namərdlə də çörək yeyirsən,
Onda mərddən də mərd Babək neyləsin?

Sənə əl qaldıran insan deyilsə,
Nalayıq işindən pəşman deyilsə,
Sənin nəfəsinə vulkan deyilsə,
Vücuduna dəyən kötək neyləsin?

Hardasa təhlükə kəssə qarşını,
Səngərə döndərsə Vətən daşını,
Sən özün düşməyə əysən başını,
Harayına gələn kömək neyləsin?

Yolu dumanlara salınacaqsa,
Özü zindanlara salınacaqsa,
Sözü dastanlara salınacaqsa,
Yenilməz bayraqlı məslək neyləsin?

Taleyinin özü dönük çıxırsa,
Ulduzu parlaq yox, sönük çıxırsa,
Kiçik qüsurun da böyük çıxırsa,
Başın üstədən baxan fələk neyləsin?

Qız yenə taxtdadır...Ancaq sarayda
O gənc də əyanlar arasındadır.
Qız sevgi axtarır parlaq sarayda
Unudur ölkənin harasındadır.

Səltənət! Sən niyə daim irildin,
Səni asmadılar buz ürəyindən?
Yox! Asdılar... Sənsə öldün-dirildin,
İndi gör nə keçir qız ürəyindən?

“Deyirlər həmişə hərarət sevər,
Ömrün quzeyində qışlamaz qadın.
Sədaqətlə dolu ünsiyyət sevər,
Hüsnünə laqeydi xoşlamaz qadın.

Sən isə hazırsan yolumda mənim,
Haçansa qurban da gedəsən, gülüm!
Saray dayanmırsa dalımda mənim,
Sən necə təşəbbüs edəsən, gülüm!

Sevgi təzadlarla doludur, inan,
Bəli! Həm vüsali, həm hicranı var.
Sevgi bir qızılgül koludur, inan,
Həyatda həm ətri, həm tikanı var.

Tale baxışlardan qaçan hesab tək,
Yazılıb qalmayıb kitab içində.
Yox! O nakamları kövrək kabab tək,
Qovurub yandırır əzab içində.

Dünya başdan-başa qızıl olsa da,
Sevgimi dünyaya dəyişməyəm mən.
Yox! Saray ən şirin nağıl olsa da,
Sevgi əleyhinə döyüşməyəm mən.

Zorun fitvasıyla baş alıb gedən
Qovğa dalğaları yatmır dünyada.
Harınlaşmış zora bilmirəm nədən
Allahın da gücü çatmır dünyada.

Sevgidən vüsala mən can atdıqca
Ömrüm parça-parça yollarda qaldı.
Məhəbbət odundan ocaq çatdıqca
Gülləri qrovlu yallarda qaldı.

Demirəm ya qarı, ya çəni sevmə,
Yox! İkisindən də bərəkət törər.
Mən səni sevsəm də, sən məni sevmə,
Yoxsa məhəbbətdən fəlakət törər.

Gərək alovlanan şamın başına
Pərvanə kənardan dolansın müdam.
Yoxsa seli qatsa şam göz yaşına,
Pərvanə sağ qalmaz, kül olar tamam.

Pərvanəsiz şamsa günəş olsa da,
Bir sevgi məbədi sayıla bilməz.
Dörd yana nə qədər işıq salsa da,
Şöhrəti uzağa yayıla bilməz.

Məndənsə nigaran qalma heç zaman,
Səndən özgəsini sevməyəcəyəm.
Yox! Bürkü içində yansam da, inan,
Özgə kölgəsini sevməyəcəyəm.

Sevərsəm gözümlün önündə biri,
İçində başqası yaşasın gərək.
Ən ağır yük nədir, nakamın sirri!
O, daşınmaz yükü daşısın gərək!

Ürək açılmasa nə olar? Yumaq!
Yumağı məhrəm əl yoxlayar, gülüm!
Kişi özgəsinin sirrini, ancaq
Qadın öz sirrini saxlayar, gülüm!

Ürəyim içində yanan sirrinə
Mat qalır! Cəhənnəm gəlmir vecinə.
Ürəyim istəyir suyun yerinə
Vüsal axa-axa dolsun içinə.

Zənn etmə boynumda yanan daş-qaşlar
Boğazımda qəhər üyüdür hər gün.
Yox! Yox! Yastığımı isladan yaşlar
Taxtımı-tacımı çürüdür hər gün.

Dərd çəkməyə nəyəm? Düzümdə vahid!
Sanki neçə-neçə günahım vardır.
Yaxşı ki qüsursuz ömrümə şahid
Başımın üstündə allahım vardır.

Sən demə dünyada nə az, nə çoxdur,
Əzəldən hər şeyin bir həddi vardır.
Qanadlı arzusun sərhədi yoxdur,
Qanadsız sarayın sərhədi vardır.

Hər gün ürəyini titrədən səsi
Gözləmək ən uzun nigaranlıqdır.
Hər gün gözlərinlə gördüyün kəsi
Unutmaq ən böyük qəhrəmanlıqdır.

Nə qəm, mən nakamın baxtının üstdə
Ürəyim yansa da odlu məşəl tək,
Sevgimin yıxılmış taxtının üstdə
Səni qaldıraram əziz heykəl tək.

Yox! Yalnız nisgilli istəyər, heyhat,
Bir təsəlli duya xatirədən də.
Yadında saxla ki, bir parça həyat,
Şirindir bir dünya xatirədən də.

Gülüm! Neçə-neçə xatirə üstə
İllər çəkildikcə bir mala kimi,
Sanki neçə-neçə xatirə sis də
Gözümüzdən itir bir qala kimi.

Dünyada nəgmə yox, dastan olsa da,
İllər unutturur xatirələri.
Dünyada damla yox, ümman olsa da,
İllər qurutdurur xatirələri.

Sevginin ətirli ünvanı itsə,
Mənim öz dilimlə soraqlanacaq.
Vüsəlın qönçəsi harada bitsə,
Mənim öz könlümdə pardaxlanacaq.

Hissini dondurub cəlal yolunda
Özü alıxan qız xoşbəxt qız mıdır?
Qanunu tapdayıb vüsəl yolunda
Taxtını, tacını atan az mıdır?

Gözlə! Elə günü sən yox, mən sənə
Qəti qərarımla bəxş edəcəyəm.
Azad məhəbbəti hörmətlə yenə
Ömür kitabıma nəqş edəcəyəm.

1987.

SEVGİ NAXIŞLARI

Birinci naxış

Yerin üstə açılmış
Göyün naxışlı çətri.
Pəncərəmdən içəri
Dolur baharın ətri.
Gecənin yanağında
Ay parlayır xal kimi,
Radionun önündə
Dayanmışam lal kimi.
Yenə “Yetim segah”ı
Diqqətlə dinləyirəm.
Yox! Könlümü titrədən
Rıqqətlə dinləyirəm.
“Yetim segah” dindikcə
Nakam sevgi danışır.
Sənli xatirələrim
Bir-birinə qarışır.
Bəli!”Yetim segah”ın
Yanğı dolu notları,
Bəlkə də nadir-nadir,
Ulu-ulu notları,
Bir-bir şölələndikcə
Soyuq otaqlarımda,
Başqa bir “Yetim segah”
Dinir qulaqlarımda.
Dünənə söykənməsə
Mənim qələmli əlim,
Nə qədər uzansa da,
Sabaha çatmaz, gülüm!

Xatirə əlvanlaşır
Yaşa dolan insanda.
Ağ günü, qara günü
Yada salan insanda,
Ürək mətinləşsə də,
Xatirə kövrək olur.
Ömrün payızında da
Təzə-tər çiçək olur.
O sağlama gənclikdən
Nişan qalan büsatdır.
O xəstəyə təskinlə
Axıb gedən həyatdır.
Xatirə asimandan
Dərin olur dünyada.
Nədənsə acısı da
Şirin olur dünyada.
Sən illər arxasından
Mənə qonaq gələndə,
Ancaq bəzən aşikar,
Bəzən qaçaq gələndə,
Şeir təmənnasıyla
Baxanda mənə, gülüm,
Dedim sənət əsəri
Həsr edim sənə, gülüm!
Fəqət sənət əsəri
Dönsə də bir icada,
Nə arzuyla, nə zorla
Yaranmayır dünyada.
Yox! Yox! Sənət əsəri
Bir az yangı istəyir,
Bir az ilham istəyir,
Bir az qayğı istəyir.

Nə qədər gözəl söz var,
Füzuli dedi, getdi.
Sevgiyə insanlığın
Övzülü dedi, getdi.
İndi hanı elə söz,
Çağırısan köməyə.
Sənin misralarını
Gözəlliklə bəzəyə.
Gözəl başdan-ayağa
Ecazkar şeiriyyətdir.
Gözəl haqda gözəl söz
Deməmək, cinayətdir.
Çəsmə var, ləpə-ləpə
Çağlayır səhər-axşam.
Şaqlayır təranəsini
Eşidir təşnə adam.
Bir qurtum su içməkçin
Yüyürür cığır boyu.
Çəsməyə çatır. Görür
İçməli deyil suyu.
Bəli! Su kənarında
Susuzluqdan yanır o.
Özünü yox, çəsməni
Qara baxtı sanır o.
Təbrizdə mən də təşnə,
Sən də bir çəsmə idin.
Yox! Dodağa dəyməmiş
Bakirə nəğmə idin.
Sən elə parlaqdın ki,
Bərq vururdun hər zaman.
Sənə qibtə edirdi –
Almazla dolu dükan.

Kim suyundan içsəydi,
Ağzı şirinləşərdi.
Gözünə baxa–baxa
Gözü dərinləşərdi.
Demək sənin baxtın da
Qara deyildi, ağdı.
Aman allah, o çağın
Necə dəyərli çağdı.
Bəs niyə qaynağına
Köçə bilmədim, gülüm?
Suyundan bir qurtum da
İçə bilmədim, gülüm?

İkinci naxış

Sən nəhəng karxananın
Şəfəq dolu gözüydün.
Müqtədir nəqqaşların
Varisi yox, özüydün.
Qayğıyla toxuduğun
Neçə-neçə parçaya,
Nədənsə bir az kobud,
Bir az incə parçaya,
Təzə-təzə naxışlar
Salardın məmləkətdə.
Özün başdan-ayağa
Naxışdın təbiətdə.
Sən doğma torpaq üstə
Hələ ayaq basmamış,
Neçə-neçə arzuya
Durub qulaq asmamış,

Sənin məharətini
Sanki duymuşdu atan.
Məclis qurub, adını
Naxış qoymuşdu atan.
Yadımdadır, atalar
Haqdakı sözlərində,
Atandan danışanda
Yaşaran gözlərin də.
Sanki büllur çeşmə tək
Daşdan sızardı atam.
Bəstələnmiş nəğmə tək
Şeir yazardı atam.

Canlı heykəl halında,
Susardı miz dalında.
Çənli xəyal yolunda
Sanki azardı atam.

Pəncərəyə qonardım,
Ayaq üstə donardım.
Baxa-baxa sanardım
Dilsiz məzardı atam.

Sonra yazardı, ancaq
Gizli yazardı nahaq.
Çiynində yaylaq-yaylaq
Dağı qovzardı atam.

Dodaqlarında rübab,
Ayaqlarında əzab,
Kitab yığardı, kitab,
Sanki bazardı atam.

Güvənib qələminə,
Bir də söz sənəminə,
Dahilər aləminə
Düşən güzardı atam.

Dönərdi cəmiyyətdən,
Keçməzdi həqiqətdən.
Yalançı səadətdən
Yaman bezardı atam.

Duyğusunu qurudub,
Nisgilini ovudub,
Vədinə nə unudub,
Nə də pozardı atam.

Adamlar var, pislənib,
Alışsa da, hislənib,
Sakitdi, nə hirslənib,
Nə də qızardı atam.

Dür sanardı təri də,
Gizlədilmiş sirri də.
Xeyirxədi! Şəri də
Xeyrə yozardı atam.

Anadan söz düşəndə
Öz ananı anardın.
Hərərətli misralar
Deyə-deyə yanardın.
Kim neçə dünya görsə,
İlk dünyası anadır!
Kim neçə rəya görsə,
İlk rəyası anadır!

Vəhdətdən mayalansa,
Niyyətdən mayalansa,
İsmətdən mayalansa,
İlk sədası anadır!

O min aynaya baxsa,
Gah alışsa, gah çaxsa,
Həm durulsa, həm axsa,
İlk aynası anadır!

Nəhəng xaniman qursa,
Əlvən naxışlar vursa,
Keşiyində tək dursa,
İlk kahası anadır!

Müdrək loğmana dönsə,
Məşhur ünvana dönsə,
Gözəl dastana dönsə,
İlk mənası anadır!

Nadir xalı yaratsa,
Güllə dolu yaratsa,
Arxı sulu yaratsa,
İlk hanası anadır!

Gecə yuxusuz qalsa,
Yataqda fikrə dalsa,
Laylaya möhtac olsa,
İlk laylası anadır!

Ürəyindən od qopsa,
Yerdə bir günəş yapsa,
Siqlətli yaqut tapsa,
İlk bahası anadır!

Min çələng toxusa o,
Min ətir qoxusa o,
Min dua oxusa o,
İlk duası anadır!

O yolu yoldan seçsə,
Hünərdən gəmi biçsə,
Neçə deryadan keçsə,
İlk deryası anadır!

Üçüncü naxış

Sən tərədən-dırnağa
Alovlanan ilhamdın.
Bəli! Sanki Təbrizdə
Həm şair, həm rəssamdın.
Sən dəzgahlar dalında
Parçalar toxumurdun.
Başqasının yazdığı
Nəğməni oxumurdun.
Yox! Yox! Sən öz nəğməni
Yazırdın parçalarda.
Naxışı istiqlala
Yozurdun parçalarda.
Sevgi var, ilğımlaşmış
Naşıları aldadar.
Sevgi var, meyvələri
Dəyməmiş də bal dadar.
Bəs ilk sevgi? O necə?
Ülfətlə zənginləşər.
Toyu oldu, olmadı,
Ürəkdə sakinləşər.

Sular var, məcrasında
Axa-axa durular.
Gözlər var, bir-birinə
Baxa-baxa vurular.
Biz biri-birimizə
Daha çox baxdıq, gülüm!
Yox! Biri-birimizin
Könlünə axdıq, gülüm!
Axa-axa durulduq
Büllur bulaqlar kimi.
Nə isə pıçıldadıq
Titrək dodaqlar kimi.
Yox! Nə isə deyildi,
O sevirəm sözüydü.
Qürurun etmədiyi
Etirafın özüydü.
Başdan-ayağa qədər
Həyaya bürünmüşdü.
Hüsnü dodaqlarda yox,
Gözlərdə görünmüşdü.
Səsini eşitməyə
Bəlkə qulaqlarımız,
Yoxsa alov içində
Yanar yanaqlarımız.
Yox! Yox! Sevgi üzüyün
Daşı-qaşı kimidir.
Bəs sırtıq sevgi necə?
Ayaqdaşı kimidir.
O hissini etiraf
Etdikcə ünsiyyətdə,
Dilinin təkamıyla
Sürtülər ləyaqət də.

Qoymazdıq içimizdə
Cürət həyanı yıxa.
Sevgi ürəyimizdən
Dodağımıza çıxa.
Madam ki, səhər-axşam
Bir sevgiyə möhtac var,
Təkrar-təkrar deməyə
Daha nə ehtiyac var.
Atalar utananın
Oğlu olmaz deyibdir.
Sanki utananların
Ürəyinə dəyibdir.
Yox! Yox! Utancaqlıq da
Ülfətdə nəzakətdir.
Sırtıqlıq qəbahətdir,
Çılğınlıq fəlakətdir.
Bizim həyamız isə
Özümüzdən ağırdı.
Sanki gözlərimizdən
Utancaqlıq yağırdı.
Sən görüşdən nə bezib,
Nə də ki, usanırdın.
Yox! Bir az gecikəndə
Yamanca utanırdın.
Bu qaydadır, dəyəri
Artsın deyə bir qədər,
Sevdiyiylə görüşə
Gecikər nazlı dilbər.
Sən isə tamam nazsız
Təbiət gözəliydin.
Təpədən-dırnağadək
Nəzakət heykəliydin.

Gülüm! Sən utananda
Yanaqların pörtürdü.
Oyanmış hisslərinin
Üstlərini örtürdü.
Yanırdı ulduz dolu
Gözlərin gilələri.
Mənim gözlərimə də
Düşürdü halələri...
Biz utana-utana
Sevgidən danışanda,
Ürəyimiz şiddətlə
İçindən alışanda,
Sən mənim gözlərimdən
Çəkirdin gözlərini.
Çiyinim üstən harasa
Dikirdin gözlərini.
Mənsə ulduzları da
Gözlərimə taxırdım.
Sənin xəcalət dolu
Gözlərinə baxırdım.
Bir günahın vardırısa
Gözlərindən bilim mən.
Yaşlı kirpiklərimlə
Günahını silim mən.
Görərdim naşı fikrim
Yol azıbdır başımda.
Sən utana-utana
Dayansan da qarşımda,
Gözlərin Aydan arı,
Sudan durudur, gülüm!
Dodaqların həycandan
Yaman qurudur, gülüm!

Xəcalət qızılıgüldür,
Göz istər nəzər sala!
Ətrini iyindən yox,
Rəngindən bilən ola!
Dünyada müqəddəs tə
Xəcalətin təridir.
O büllur hissdən doğan
Nəzakətin təridir.
Nəğmədən bir neçə söz
Çıxarıb atmaq olar?
Yox! Kim bilmir, o zaman
Nəğmə yarımçıq qalar.
Təmiz, müqəddəs, əziz
Məhəbbət də belədir.
Ulduzlar yanan yerdə
Ömür Ay, o halədir.
Haləsiz Ay incəlib
Hilala dönə bilər.
Sonra tufan içində
Qaralıb sönmə bilər.
Təbriz küçələrində
Sən aydın, hüsnün halə...
Yandın... Sonra nə oldu?
Sən günəş, sevgin şölə!
Biz gəzməyə çıxanda
Təbriz küçələrində,
Dan yeri qızardı
Payız gecələrində...
Gözləri qamaşardı
Yanan çıraqların da.
Başları əyilərdi
Uca qovaqların da...

Təbrizdə sevən qızlar
Sıgal verər özünə.
Sürmə çəkər qaşına,
Kirpiyinə, gözünə.
Sənin sürmələrini
Tale özü çəkmişdi.
O qaşında, gözündə
Nadir şövə əkməmişdi.
Bir gecə “Gülüstan”da
Görüşə gələndə sən,
Başında gecədən də
Qara yaylıq gördüm mən.
Dedim, gülüm, başına
Qara yaylıq bağlama!
Sən qaranı qaranın
Arasında saxlama!
Ömrünün baharında
Yaşayırsan sən hələ.
Şəvələşən saçına
Düşməmişdir dənmə hələ.
Bilmirsənmi öz saçın
Yaylıqdan da qaradır?
Qara qarayla birgə
Qatı zülmət yaradır.
Yox! Yox! Qara günlülər
Qara bağlar başına.
Arabir bir ucunu
Batırar göz yaşına.
Biz möhtəşəm “Gülüstan”
Bağında dolaşanda,
Yarpaqların ətirli
Şəhinə bulaşanda,

Sənin ağ yanaqların
 Qızarılanda köz kimi,
 Sənə baxan ulduzlar
 Qamaşardı göz kimi.
 Gülüm! Mən heyran-heyran
 Bağda baxanda sənə,
 Sən də əlvən güllərə
 Baxıb deyərdin mənə:
 Sanma gözəllər ancaq
 Ya qız olur, ya gəlin.
 Yaşayır baxtının da
 Gözəlliyinə əmin.
 Yox! Gül dolu bağlarda
 Hər gül də bir gözəldir.
 Neçə-neçə dodaqda
 Ətir saçan qəzəldir.
 Güllər danışır... Hərdən
 Başlarını hərləyir.
 Sevgisində utanan
 Xəcalətdən tərləyir.
 Gör necə həya vardır
 Güllərin gözlərində,
 Xəcalət təri dən-dən
 Donmuşdur üzlərində.
 Güllərsə səni hissiz
 Bağa da qısqanardı.
 Sənin gözəlliyinin
 Önündə utanardı.
 Sonra da başlarını
 Pıçıltıyla əyərdi.
 Bu qız ki bizdən gözəl,
 Bizdən şuxdur, deyərdi.

Sənsə təvazökardın,
 Özünü də danardın.
 Nadir gözəlliyini
 Adi bir şey sanardın.
 Gözəldən söz düşəndə
 Öz içini yeyərdin.
 Sonra nigaranlıqla
 Mənə baxıb deyərdin:
 Gözəllər öyünsə də
 Nadir gözəlliyiylə,
 Ürəkləri fəth edən
 Qadir gözəlliyiylə,
 Alovlu ehtiraslar
 Önündə tez əriyir.
 Sanki günəş doğmamış
 Zirvədə buz əriyir.
 Bəli! Sanma gözəllik
 Gözələ yaraşıqdır.
 Yox! Qənirsiz gözəlin
 Taleyi qarışıqdır.
 Zaman-zaman ürəkdə
 Bəslənən arzusun da,
 Zaman-zaman dodaqda
 Səslənən arzusun da,
 Fədası olan ömür
 Başdan-başa qeyrətdir.
 Öz gözəlliyi üstə
 Qurban getmək dəhşətdir.
 Sanki gözəllik quşdur,
 Məskəni də ülviyyət!
 Bir qanadı səadət,
 Bir qanadı fəlakət...

Eh, sən təvazökarlıq
Edərdin gülüm, yenə.
Mənim dodaqlarımsa
Pıçıldayardı sənə:
Suya dönüb axmaram,
Sən yanımda olanda.
Bir gözələ baxmaram,
Sən yanımda olanda.

Həyat baxıb gözümə,
Gülümsəyər üzümə...
Fərəh calar sözümə,
Sən yanımda olanda.

Qoluma qüvvət gələr,
Dizimə təqət gələr,
Əynimə zinət gələr,
Sən yanımda olanda.

Gözəllər seyrə çıxar,
Ürək yandırır-yaxar...
Bizə həsədlə baxar,
Sən yanımda olanda.

Uçrum olsa keçərəm,
Tükü-tükdən seçərəm,
Zəhər gəlsə, içərəm,
Sən yanımda olanda.

Özümü dağ sanaram,
Çağdan da çağ sanaram,
Dünyanı bağ sanaram,
Sən yanımda olanda.

Mən dincliyə uymaram,
Şeirə nöqtə qoymaram,
Yaratmaqdan doymaram,
Sən yanımda olanda.

Arzularım çin olar,
Biri yüz yox, min olar.
Sən də şəstlə din: – Olar!
Sən yanımda olanda.

Dördüncü naxış

Sən həmişə deyərdin
Həqiqət vurğunuyam.
Gənc olsam da həqiqət
Yolunun yorğunuyam.
Sanma həqiqət dilin
Adicə bir sözüdür.
Yox! Bəlkə əsil tanrı
Həqiqətin özüdür.
Sən o qadir tanrını
Tanımırınsansa, tanı!
Ondan yaxşı eşidən,
Yaxşı görən de, hanı?
O insanın içini
Görür öz ovçu kimi.
Quyuqlu yalanları
Ovlayır ovçu kimi.
İntizarsız məhəbbət
İnsanın öz haqqıdır.
Təmənnasız səadət
Taleyin düz haqqıdır.

Gün keçəndə uğurla,
Kim sevinməz şüurla?
Yarın yara qürurla
Baxmağı göz haqqıdır.

Məhəbbət illərində,
Ətri var, yellərin də...
Təbəssüm sellərində
Yuyunmaq üz haqqıdır.

Gəlsə ayrılıq dəmi,
Göl olsa gözün nəmi,
Alov səngisə, qəmi
Yandırmaq köz haqqıdır.

Zalım sanma fələyi,
O güldürər çiçəyi...
Ağlayan bir ürəyi
Ovutmaq söz haqqıdır.

Qovğalı dövrən, heyhat,
Nə toydur, nə də büsat.
Səni də ötkəm həyat
Sınasa, döz, haqqıdır.
Kim deyir sevgi ömrü
Bəzəməyir dünyada?
Ancaq sevgi-sevgiyə
Bənzəməyir dünyada.
Sevgi var, şükürlüdür,
Sevgi var, qeybətlidir.
Sevgi var, fərəhlidir,
Sevgi var, həsrətlidir.

Gözlərdən dəyərli şey
Tanımıram dünyada.
Gözlərdən narazını
Qınamıram dünyada.
De, bu gözün işığı
O gözə düşürmü? Yox!
O göz tək qala-qala
Bu gözsüz üşürmü? Yox!
Bu dünyada gözlərdən
Yaxın xilqətlər varmı?
Ancaq biri-birinə
Belə həsrətlər varmı?
Yoxdur! Daim yanaşı
Yaşasa da iki göz,
Haçansa birləşməyə
Nə ümid var, nə də söz.
İnsanlar da belədir,
Arzuya yerləşməyir.
Yolda qoşa gedənlər
Sevgidə birləşməyir.
İnsan həycanlananda
Dodaqları titrəyir.
Deyəcəyi adi söz
Dili üstə bürəyir.
Soyuq yağış nə qədər
Yağır, yağsın! Nə olar?
Günəş doğandan sonra
Sanma bir damla qalar.
Ancaq bir damla salsa
Gözün isti yağışı,
Yanaqda yox, ürəkdə
Sakinləşər naxışı.

Gülüm! Sən danışdıqca
Sevgi növraqlarından,
Sanki bal süzülürdü
Qaymaq dodaqlarından...
Fürsət nədir? Hər anda
Uçmağa hazır quşdur.
Fürsəti uçurmaqdan
Əyləmək daha xoşdur.
O çırpına-çırpına
Çıxs da əlimizdən,
Çalışardıq acı söz
Çıxmasın dilimizdən.
Bir şirin söz dönərsə
Qayğı dolu köməyə,
Təsəlli yox, güc olar
Bir arxasız ürəyə.
Bir acı söz, ağrıdan
Daha zillətli olar.
Bir piyalə zəhərdən
Daha dəhşətli olar.
Tufan, şimşəkli tufan
Yolları dağıdanda,
Bulaqlar həzin-həzin
Göz yaşı axıdanda,
Bənövşə soyuq kola
Sığınanda quzu tək,
Sən də ülviyyətinə
İnandığın arzu tək
Mənim məhrəm sinəmə
Qısılmaq istəyərdin.
Yox! Odlu ürəyimdən
Asılmaq istəyərdin.

Nədənsə Füzulinin
Şəklini anardın sən,
Ustadlar ustadının
Halına yanardın sən.
Deyərdin sən yaxşı bax
Füzulinin üzünə.
Düyünlənmiş qaşına,
Dalğınlaşmış gözüne.
Məhəbbətdə həsrət var,
Həsrətdə məhəbbət var.
Əzəmətdə kədər var,
Kədərdə əzəmət var.
Yoxsa bir ney min avaz
Çalmazdı bu dünyada.
Məhəmməd də Füzuli
Olmazdı bu dünyada.
Şairin məhəbbəti
Adi məhəbbət olmur.
Yox! O ilahiləşir,
Yenə kifayət olmur.
O yeri də, göyü də
Səcdəsinə gətirir.
Qələmilə varağı
Şumlayıb nə bitirir?
Vəfa dolu məhəbbət!
Cəfa dolu məhəbbət!
Səfa dolu məhəbbət!
Şairin elçiləri
Məhrəm sözləri olur.
Bəli! Həm kövrək, həm də
Ötkəm sözləri olur.

Sonra sən təbəssümlə
Dönüb baxardın mənə.
Bəlkə mən də bu haqda
Fikrimi deyim sənə.
Mən gülərdim... Deyərdim
Çox da könlüm həssasdır,
Min qərar dinləsə də
Öz qərarı əsasdır.
O gərəkli saysa da
Dostluq ünsiyyətini,
Sınaqdan keçirməmiş
Şair məhəbbətini.
Dəhşətdir! Sən məhəbbət
Əsiri ola-ola,
Bir munis ürəyə də
Məhəbbət sala-sala,
“Günah”ını mərdliklə
Boynuna almayasan,
Səni istəyəni də
Qoynuna almayasan.
Sonra sən gülə-gülə
Qaşlarını əyərdin.
Naşı sezə bilməyən
Bir eyhamla deyərdin:
Şair qarlı zirvədir,
Buludu qalaq-qalaq...
Həycanı dalğa-dalğa,
Sükutu qalaq-qalaq...
Günəş də nəfəsiylə
Əridə bilməz onu.
Yox! Yox! Ağ tunca dönmüş
Qarlı zirvənin donu –

Yalnız odlu-alovlu
Misralarda açılar.
Sinəsindən qar deyil,
Ağ ulduzlar saçılar.
Bəli! Şair hardasa
Emosya gəzməz düzü.
Təpədən-dırnağadək
Emossiyadır özü.
Bilməzdin yuxuda da
Səni izləyirəm mən.
Odumu, alovumu
Səndən gizləyirəm mən.
Sanki əsrin ən böyük
Yalançısı mən idim.
Mən günəş yox, günəşi
Pərdələyən çən idim.
Ancaq sənin pərdədən
Xoşun gəlməzdi əsla.
Sanardın namərd pərdə
Toyu dəyişər yasla.
Həqiqətin özü də
Pərdə sevmir dünyada.
Bəli! Pərdə doğma yox,
Ögeydir hər murada.
Ancaq arada pərdə
Saxlaya-saxlaya sən,
Hər hissi ürəyində
Yoxlaya-yoxlaya sən,
Deyərdin göz açıqkən
Pərdə kimə gərəkdir?
Gah zildə, gah da pəsdə
Dinən simə gərəkdir.

Pərdə pisdır! Həyatda
Pərdəni şər də sevmir.
Yarandığı zamandan
Günəş də pərdə sevmir.
Pərdə olmaq istəyən
Buludu yarıb çıxır.
Soyuq pambıq tayını
Oduyla sarıb çıxır.
Səhərlər hələ güllər
Gözlərini açmamış,
Cığırılara, yollara
Öz ətrini saçmamış,
Günəş yerə alovlu
Nəfəsini yeridir.
Gülün şəhdən tikilmiş
Pərdəsini əridir.
Ona görə günəşin
Üzü də qırmızıdır.
Xeyirxahlıqla dolu
Gözü də qırmızıdır.
Bəli! Qapalıq yox,
Açıqlıq sevir Günəş.
Nə acizlik, nə dəki
Yazıqlıq sevir Günəş.
Gülüm! Mən də günəşə
Bənzəməyə çalışdım.
Gizləndə yox, həmişə
Açıqlıqda alıxdım.
Səni sevməyimisə
Pərdəli saxladım mən.
Görüşəndə də yalnız
Ətrini qoxladım mən.

Axı mənim bəlalı
Baxtım da pərdəliydi.
Özü də ən füsunkar
Vaxtımda pərdəliydi.
Bu üzündən baxanda,
O üzü görünmürdü,
Bir həyandı! Nə ağzı,
Nə gözü görünmürdü.

Beşinci naxış

Bağban düşünməyirsə
Nələr törədir tufan,
Tufan təqsirkar deyil,
Özündən küssün bağban.
Yarpaq görməyibdirsə
Budağı qırır sazaq,
Sazaq təqsirkar deyil,
Özündən küssün yarpaq.
Bulaq unudubdursa
Suyunu udur çaylaq,
Çaylaq təqsirkar deyil,
Özündən küssün bulaq.
Ülfət qavramayırsa
Necə yandırır həsrət,
Həsrət təqsirkar deyil,
Özündən küssün ülfət.
Ürək anlamayırsa
Sevgidir ömrə bəzək,
Sevgi təqsirkar deyil,
Özündən küssün ürək.

Vəfa sınımayırsa
Hicranda nədir cəfa?
Hicran təqsirkar deyil,
Özündən küssün vəfa.
Bəşər daha dərinədə
Üzmək bilmirsə əgər,
Ümman təqsirkar deyil,
Özündən küssün bəşər.
Mələk duya bilmirsə
Pardaxlanmaz bir dilək,
Dilək təqsirkar deyil,
Özündən küssün mələk.
Gülüm! Sən də bilmirdin
Nə var mənim içimdə.
Diləkləri sayırdın
Bir boyda, bir biçimdə.
Bir gün oxumasan da
Sən fikrimi beynimdə,
İngilis parçasından
Kostyum gördün əynimdə.
Sonrasa dedin, indi
İnsan o insan deyil,
Dövrən o dövrən deyil,
İmkan o imkan deyil.
Xarici parçalarda
Daha yoxdur gözümüz.
Vətən parçalarını
Toxuyuruq özümüz.
Vətən məğrur ağacdır,
Övladlar budaqları.
Amandır! Titrətməsin
Fəryadlar budaqları!

Sizsə bəyənməyirsiniz
Vətənin mallarını.
Sanki görməyirsiniz
Sərfənin yollarını.
Son sözləri özün yox,
Baxışın dedi ancaq.
Vətən parçalarında
Naxışın dedi ancaq.
Dedin bilmirsən rıya
Gizlədib baxışında,
İngilis parçaları
Təbrizə axışanda,
Vətənin parçasından
Paltar geyinmək nədir?
Sonra da öz əyninə
Baxıb öyünmək nədir?
Bədəninlə Vətənə
Bir abidə yüksəltmək!
İstiqlalın başını
Bir qədər də dikəltmək.
Dünyada deyilməmiş
Söz nədir? Bakirə qız!
Bəs deyilmiş? Onu
Sən ərli qadına yoz!
O ütü sözlər altda
Açıldı qırıqlarım.
Sonra da neçə-neçə
Dostlarım, tanışlarım
Vətənin parçasından
Paltar tikdirib geydi.
Sanki “öz günahını”
Suya çəkdirib geydi.

Gülüm! Hər sənətkarın
Ünvanlaşmış yeri var.
Bəli! Dünyada yersiz
Nə ilham, nə pəri var.
Qəribədir, yerinsə
Hər yerdə öz yeri var.
Ülfət, sevgi, ehtiram,
Not, fırça, söz yeri var.
Yer ayaq altında da
Zirvələr zirvəsidir.
Sınanmış təmasıyla
Kırvələr kırvəsidir.
Qucağına düşəni
Tutur da, saxlayır da.
Neçə düyünlü sirri
Açır da, yoxlayır da.
Padşah da, rəiyyət də,
Qəhrəman da, şair də,
Sərkərdə də, əsgər də,
Sahibkar da, tacir də
Ömrünün son günündə
Ya dağ olsun, ya dərə,
Hər şeyini itirib
Yerə sığınır, yerə...
Mən ikiyə bölünmüş
Bir yer oğlu olsam da,
Həm o taydan, həm dəki
Bu taydan söz salsam da,
Köksümdə iki ürək
Dolandırmadım, gülüm!
Yox! Duru ürəkləri
Bulandırmadım, gülüm!

Daim iki Vətənlə
Bir ürəklə yaratdım.
Birlik hissiylə dolu
Bir diləklə yaratdım.
Mən bir can ola-ola,
Millət uğrunda yandım,
Vətən uğrunda yandım,
Sənət uğrunda yandım.
Eh, yaş odun da yanır,
Nəmi də yox olur, yox.
Əfsuslar ki, tüstüsü
Odundan çox olur, çox.
Adam var, yanır, səni
Nə qarsır, nə yandırır,
Yansa da tüstüsüylə
Yaş odunu andırır.
Yox! Gərək sən yananda
Donanlar oda dönə.
Yanmağından qorxanlar
Dəyə bilməyə sənə...

Altıncı naxış

Sən deyərdin adam var,
Nə pul xiffəti çəkir,
Nə də Araza baxıb
Vüsal həsrəti çəkir.
Yox! Səhər də, axşam da
Keyfə baxır dünyada.
Haçan xumar gözləri
Daha axır dünyada,

Bu vəfalı dünyaya
Vəfasız deyir o da.
Bəli! Həssas dünyanın
Xətrinə dəyir o da.
Dünya vəfasız mı? Yox!
Baxtı nədir dünyanın
Dünya səfasız mı? Yox!
Hüsnü bəsdir dünyanın.

Daha itməsin inam,
Coşmasın hissli adam,
Başdan-ayağa tamam
Özü hissdir dünyanın.

Bir ah eşitsə əgər,
Harayı göyü döyər...
Hansı dinləyən deyər
Zili pəsdir dünyanın?

Adama həyat verir,
Güc, həvəs, səbat verir,
Yar, şöhrət, büsat verir,
Nəyi pisdür dünyanın?

Tarix bilsək də onu,
Nə ilki var, nə sonu...
O çörəkçidir, unu
Bəyaz sisdir dünyanın.

Yollar kürkündə sıırıq,
Şimşək başında çapıq,
Gözləri bəzən ayıq,
Bəzən məstdir dünyanın.

Nə qədər soyunsa da,
Çirkəbdən yayınsa da,
Şəfəqdə yuyunsa da,
Saçı hisdir dünyanın.

Əssə dövrün ruzgarı,
O dəyişər paltarı,
Görən pencək-şalvarı
Neçə dəstdir dünyanın?

Hünər nədir? Bahadır!
Ağıl nədir? Müşavir!
Xəzinəsi cəvahir,
Pulu misdir dünyanın.

Həm yaxındır, həm uzaq,
Gah sınaqdır, gah dayaq...
Hər bir kitabdan qabaq
Özü dərsdir dünyanın.

Məşəlləşir qoru da,
Heykəlləşir koru da,
Acıq dolu çoru da
Munis səsdür dünyanın.

O baxmaz eyhamlara,
Əyilməz ənamlara.
Daşı da adamlara
Nadir irsdir dünyanın.
Sonra gülərdin... Şeiri
Tanıdın mı deyərdin.
Üzümə baxa-baxa
Qaşlarını əyərdin.

Mən deyərdim gəzsə də
Min tanış göz şeirimi,
Mən elə ilk misradan
Tanıdım öz şeirimi.
Gülüm! Ancaq həm dünya,
Həm tale, həm də zaman,
Bizə vəfasız çıxıb
Nə ah duydu, nə aman.
Ümid nədir? Taledə
Açılmayan bir qönçə!
Deyirəm man deyildir
Qələm çalanın öncə
Ürəklərə girməyən
Sözü arxivə düşə.
Yox! Vay ondan ki, ümid
Özü arxivə düşə.
Xatircəm olmağınçın
Yeriyib qabağına,
Üzük taxa bilmədim
Mən sənin barmağına.
Sənə söz də vermədim,
Sandım söz də vəd olar.
Yerinə yetməyən vəd,
Əvvəl-axır dərd olar.
Sənsə mənim sevgimi
Döndərib diləyinə,
Nadir üzük yerinə
Taxdın öz ürəyinə.
Mən bilirdim sevgidə
Nə qədər zaval vardır.
Gülüm! Vüsaldə hicran,
Hicranda vüsəl vardır.

Sevgi səhradır! Gərək
Yüz ölçüb, bir biçəsən.
Hələ külək qalxmamış
Sən səhradan keçəsən.
Yoxsa bir külək qalxsə,
Sanma yağış yatır.
Yox! Səni diri-diri
Qum dənizi batırar.
Biz səhradan keçməyə
Yaman yubandıq, yaman.
Səhrada qalxan külək
Tufan qopardı, tufan.
Çırpıldı gözüməzə,
Yaxıldı qaşımıza.
Nəyi gizlətmışdiksə
O gəldi başımıza.
Yadımdadır səninlə
Görüşdüyüm son gecə.
Təbriz üstə ulduzlar
Yanırdı qönçə-qönçə...
Bəli! Ulduzlar hələ
Pardaxlanmamışdılar.
Göz-gözə baxsalar da
Adaxlanmamışdılar.
Sən gülə-gülə keçdin
Pianino dalına.
Sevindin qonağının
Sevinc dolu halına.
Sonra çiyninin üstədən
Gözlərimə baxdın sən.
Yox! Yox! Nəğmə yerinə
Ürəyimə axdın sən.

Dedin nə istəyirsən
Bu gecə çalım sənə.
Mən güldüm... Sanki mənə
Əzizləyirdin yenə.
Fikir dolu başımı
Təmizləyirdin yenə.
Sonra da istəyimlə
“Yetim segah” çaldın sən.
O nəhr üstə köhnə yox,
Təzə körpü saldın sən.
Ağ göyərçin əllərin
Çırpındı dillər üstə.
Muğam da pərvazlandı
Mehriban əllər üstə.
Gülüm! Məharətinlə
Məni məndən aldın sən.
Hikmət dolu muğamlar
Aləminə saldın sən.
Dedin sən ürəyimdə
Alış! Yan! Yetim segah!
Ancaq qoyma sevginin
Yolunda itim, segah!
Bəlkə insanlar səni
Dinləməyə gəlsinlər.
Səsindəki yağının
Mənasını bilsinlər.
Yox! Yox! Sənin səsinə
Eşitmədim otaqda.
O sözləri sən asta
Dedin məndən qıraqda.

Mən ancaq onu bildim
Muğamı od sanıram,
Ağ dillər səsləndikcə
Mən yerimdə yanıram.
Yox! Yox! Sanki get-gedə
Alovla dolur otaq.
Ulduzların altında
Bir günəş olur otaq
Bilmədim qadirsə də
Sevgimiz allah kimi,
Sabah yetim qalacaq
Bu yetim segah kimi.
Bəzən qayğısız yeldən
Qızıl lələk də sınır.
Bəzən soyuq baxışdan
İsti ürək də sınır.
Bəzən anasız qalmış
Quzu da xofdan susur.
Bəzən təşəbbüs dolu
Arzu da xofdan susur.
Bəzən susuzluğundan
Bulaq özü də yanır.
Bəzən həsrətdən deyən
Varaq özü də yanır.
Bəzən günəşsiz yazda
Qızıl gül də açılır.
Bəzən günəş doğsa da,
Şəfəqləri saçılır.
Bəzən kim – Xalq! – deyirsə,
Zülüm xalqa da baxmır.
Allahı çağırırsa
Allah haqqa da baxmır.

Aşıqlar neçə-neçə
Qıza ceyran dedilər.
Ancaq qoşa hörüyə
Əkiz ilan dedilər.
Sənin qoşa hörüyün
Kürəyini bəzədi.
Mənim gözlərimdəsə
İki yola bənzədi.
Sandım ki, ikisi də
Sədaqətlə doludur.
Biri vüsal yoludur,
Biri hicran yoludur.
Biz vüsalın yolunda
Görüşdük zaman-zaman.
Hicranın yolundasa
Yaman ayrıldıq, yaman.
Gecə yarı dəhşətli
Təbrizdən çıxanda mən,
Başıma şimşək yağan
Dənizdən çıxanda mən,
Dörd dəst təzə kostyumum
Elə evimdə qaldı.
Parçaları Londondan
Təbrizə gələn maldı.
Sənin öz əllərinlə
Toxuduğun parçadan,
Şərəfinə nəğmələr
Oxuduğun parçadan,
Tikdirdiyim kostyumu
Geydim öz əynimə mən.
Bəli! Mal yox, xatirə
Yüklədim çiynimə mən.

Şirin rəya idimi
Körpə səadətimiz?
Qüdrətimiz çatmadı,
Yoxsa cəsarətimiz?
Dünya yerindən qopsa,
Nə qorxaq, nə laxlayaq.
Müqəddəs bir neməti
Həmişəlik saxlayaq.
Qüdrətlilər müşküldən
Çıxsın deyə yol açır.
Ağıllılar müşkülə
Düşməyir, ondan qaçır.
Mənə inan! Döyüşə
Hazırlaşanda şəhər,
İnandığım bir adam
Mənə desəydi əgər,
İnamla istiqbala
Addımlayan karvanı,
Siyasətin gah həssas,
Gah laqeyd sarbanı
Yolda sədaqətlə yox,
Xəyanətlə saxlayar,
Dəvəni də ulağın
Quyuğuna bağlayar,
İnanmazdım! Əfsus ki,
Gözlərimlə gördüm mən.
Dəvəmi o sarbanın
Arxasınca sürdüm mən.
Sən naxışa döndünsə
Təbrizin paltarında,
Mənim bir gülə həsrət
Ömrümün baharında

Bir buta da olmadın
Yaxamdan asam səni.
Arxa tapılmayanda
Bağrıma basam səni.

Yeddinci naxış

İndi illər ardında
Sevgimiz pərən-pərən.
Nakam aqibətini
Nə bilən var, nə görən.
Mənim ömrüm dönsə də
Neçə-neçə sətirə,
İtirdiyim vüsaldır,
Qazandığım xatirə.
Deyirlər ayrılanda
Gözlərdən öpmək olmaz.
Ayrılığın yoluna
Göz yaşı səpmək olmaz.
O göyərə-göyərə
Uzandıqca uzanar.
Ayrılıq yüklü ürək
Usandıqca usanar.
Axı biz ayrılanda
Görüşə də bilmədik.
Sevgimizin haqqında
Qərara da gəlmədik.
Arzusuz ömür sürmək
Həvəssiz yaşamaqdır.
Sevgisiz gün keçirmək
Nəfəssiz yaşamaqdır.

Sevgiyə bir nəfər yox,
Bütün bəşər möhtacdır.
O dərman deyil, ancaq
Neçə dərdə əlacdır.
İsti həycana düşsə,
Ürəkdə yatmaz sevgi.
Soyuq hicrana düşsə,
Qol-budaq atmaz sevgi.

Eh, ağzını yumsa da,
Baxtdan kömək umsa da,
Dərinliyə cumsa da,
Gözlərdə batmaz sevgi.

Alovu andırsa da,
Şübhəni qandırsa da,
Yarını yandırsa da,
Külünü atmaz sevgi.
Bəzən həqiqəti də
Danmaq istəyir insan.
Görüşsəydik, baxmazdım
Deyilənlərə, inan!
Titrək dodaqlarımda
Ayrılıq dinə-dinə,
Buludlu gözlərindən
Öpərdim dönə-dönə.
Onsuz da ömür qədər
Uzandı ayrılıq da.
Bizə əzab verməkdən
Usandı ayrılıq da.

Gülüm! Kömür qara yox,
Ağ da olsa, kömürdür.
Ömür tale deyildir,
Tale isə ömürdür.
Dünyada çox-çox şeyi
İnsan gözü düzəldir.
Taleyn özünüsə
Tale özü düzəldir.
Yaxşı ki sevgim səni
Sevindirdi dünyada.
Bəs özüm necə? Səni
Çatdırmadım murada.
Demək, sevgim özümdən
Daha qətiyyətliymiş,
Daha cəsarətliymiş,
Daha sədaqətliymiş.
Qəzəb yanğın salsa da,
Odu susar sözlərdə.
Vay o gündən, buludlar
Toqquşalar gözlərdə.
Elə şimşək çaxa ki,
Yer də, göy də alısa.
Su kül olmasın deyə,
Gizlənməyə çalışa.
O vahiməylə dolu
Ayrılıq gecəsində,
Mən elə şimşək gördüm
Gözlərin neçəsində.
Səadəti qayğıyla
Saxlayır söz içində.
Vədə verməmiş, onu
Yoxlayır öz içində.

Ona görə sənə də
Nə vədə verdim, nə söz.
Çarpan ürəyimə də
Dedim tezdir, hələ döz!
Hər arzu çin olsaydı
Çətin həyatda əgər,
Döyüşdə böyüməzdi,
Donub qalardı bəşər.
Biz döyüşmədik ancaq,
Silahı yerə qoyduq.
Sanki azadlıqdan da,
İstiqlaldan da doyduq.
Sanki Vətənimizdə
Həm qonaqdıq, həm də yox,
Sanki Vətənimizdə
Həm torpaqdıq, həm də yox,
Axı öz evimizdən
Gedirdik qonaq kimi,
Axı öz içimizdə
Susurduq torpaq kimi.
Torpaq yetirdiyini
Bağışlar da həyatda.
Qonaq səmimiyyəti
Alqışlar da həyatda.
Bizsə qurduğumuza
Əl dəyməmiş gedirdik.
Sevdiyimiz gözələ
Baş əyməmiş gedirdik.
Bu dərd elə ağırdı,
Dözüləsi deyildi.
Qönçə dəmir caynaqda
Əziləsi deyildi.

Mən heyvətlə baxırdım
Qızılı ulduzlara.
Göyün qara döşündən
Asılı ulduzlara.
Sonrasa düşünürdüm,
Göy nədir? Dərin dəre!
Niyə titrək ulduzlar
Qopub düşməyir yerə?
Sonrasa deyirdim, yox,
Ulduzlar qopmaz nahaq.
Bir-birinə həsrətsə,
Göyə bağlıdır ancaq.
Ulduzlar olmasa, göy
Boş qalar başdan-başa.
Sədaqətli ulduzlar
Yansınlar qoşa-qoşa...
Mənsə nigaran qoyub
Mehriban nigarımı,
Şüurlu tərək elədim
Öz doğma diyarımı.
Yalnız mənmi? Yox! Gülüm!
Neçə-neçə adam da,
Fədai də, şair də,
Müğənni də, rəssam da,
Sərkərdə də, həkim də,
Müəllim də, aşiq da...
Qəribədir, hamısı
Bir kökdə, bir qılıqda
Dəhşətli sabahına
Baxırdı Vətəninədən.
Özü istəməsə də,
Çıxırdı Vətəninədən.

Ürəyi mərd olanın
Xəyalı müdrik olar.
Dərdi ağır olanın
Təmkini böyük olar.
Mən isə yeyin-yeyin
Yeridikcə çöllərdə,
Ayrılıq ürəyimdə
Alovlanan tellərdə
Heç nə yox, gülüm, ancaq
“Yetim segah” çalırdı.
Yerdən hay gəlməyəndə
Göyə haray salırdı.
Əfsus, uzaq göydən də
Səs gəlməyirdi, gülüm.
“Yetim segah”sa bir an
Dincəlməyirdi, gülüm.
O ürək tellərimdə
Dinirdi yana-yana,
Qalxırdı yana-yana,
Enirdi yana-yana...
“Yetim segah” bilirdi
Yetimlik nə deməkdir.
O sahibsiz uşaqdır,
Boynu bükük çiçəkdir.
İndisə toy diləkli
Məhəbbət yetim qalır.
Yox! Yox! Başdan-ayağa
Məmləkət yetim qalır.
Mənsə bilmirdim, inan
Hansı qapını döyüm.
Mənə qapı açana
Astanada nə deyim?

Necə deyim o boyda
Yurdu qoyub gəlmişəm.
Mən kimə aldanmışam,
Nəyə uyub gəlmişəm.
Gözlərim yaşardıqca
Dodaqlarım əsirdi.
Nəfəsim tənqidikcə
Ayaqlarım əsirdi.
Dəhşətdir, cəllaları
Sən yan-yana düzəsən,
Sonra əlinlə verib,
Ayağınla gəzəsən.
Kəhkəşan ulduzlarla
Dolu aləm deyildi.
Ulduzlar damla-damla
Sarı şəbnəm deyildi.
Yox! Havaya sovrulmuş
Sarı gül dəstəsiydi.
Külək də ayrılığın
Yanğılı bəstəsiydi.
Birdən şimşək buluda
Nə saldı? Odlu naxış!
Damlası qıyıq boyda
Yağış başladı, yağış!
Sanki mənim günümə
Göy də ağladı, göy də.
Bəli! Gah şimşək, gah da
Yağış çağladı göydə.
Mən sevərdim yağışa
Pəncərədən baxmağı,
Şimşəkli təranəmlə
Ürəklərə axmağı.

İndisə mən yağışın
Altında yol gedirdim.
Özüm ağa olarkən,
Taleyə qul gedirdim.
Yox! Sanki gümüş milli
Qəfəsdə çırpınırdım.
Az qala axırıncı
Nəfəsdə çırpınırdım.
Səhər açıldı... Ancaq
Güllələrlə açıldı.
Bəli! Dəyənəklərlə
Sillələrlə açıldı.
Kim deyir solğun günəş
Göyün al bayrağıydı.
Mavi üfükə qonmuş
Qızılgül yarpağıydı.
O sevgi çələngindən
Qopmuşdu güllələrlə.
O dərin dan yerinə
Hopmuşdu güllələrlə...

Səkkizinci naxış

Mən məğrur ola-ola,
Yazıqlaşdım da sənsiz.
Mən bütöv ola-ola,
Qırıqlaşdım da sənsiz.
Dözümüm tükənəndə,
Hırlənib asi oldum.
Ölən yox, məğlub olan
Bir xalqın yası oldum.

Mən füsunkar Vətəndə
Az yaşadım, bəli, az.
Mən bir bənövşə oldum,
Vətən güllə dolu yaz...
Güllər ləçək tökməmiş
Tüfan məni qopardı.
Sən bilmədin o məni
Hardan-hara apardı.
Dəli çaylar daşanda
Bəndləri tamam qırır.
Apardığı şeylərin
Haçan fərqi varır?
Mənim kimliyim isə
Ayrılıq bilə-bilə,
Cismimi o sahilədən
Tulladı bu sahilə.
Kimi Vətəndə qaldı...
Mənsə öz məsləkimə,
Bəli! Təmizdən təmiz,
Düzdən düz məsləkimə
O boyda Vətənim
Qurban verdim dünyada.
Sonra da qalibdən çox,
Məğlub gördüm dünyada.
Dağlar da qədir bilən
Yurdunda şöhrətlənir.
Bir gülü neçə-neçə
Əsərdə qiymətlənir.
Dağlar da doğma yerdən
Ayrı düşsə insan tək,
Şöhrətini itirər
Döşdən qopan nişan tək.

Düzdür, gümüş bulaqlar
Dirrik ünvanlarıdır.
Dağların təbiətdən
Təltif nişanlarıdır.
Dağlar o nişanları
İtirsə çıpaqlaşar.
Doğma yeri itirsə,
Özündən uzaqlaşar.
Bəli! Əzəmət dolu
Siqləti də əriyər,
Buludu da quruyar,
Şimşəyi də kiryər...
Gülüm! Çox da gündüz də,
Gecə də intizarsan.
Vətəndə qaldığınçın
Sən məndən bəxtiyarsan.
Eşitdim məndən sonra
Yaman dalğınlaşıbsan.
Sən daha da, daha da
Mənə yaxınlaşıbsan.
Bağınızda adıma
Sən bir palıd əkibsən.
Bağban ünsiyyətilə
Qayğısını çəkibsən.
Deyibsən sevdiyimi
Mən ki görə bilmirəm,
Heç olmasa bir quru
Salam verə bilmirəm,
Barı palıd ucalıb
Onu görsün uzaqdan.
Desin niyə gəlmirsən,
Doymayıbsan fəraqdan?

Yox! Yox! Danışmasa da
Şəbnəm yüklü dililə,
Sevdiyimi çağırırsın
Zümrüdləşmiş əlilə...
Yaxşı ki xatirəndə
Saxlamısan hələ sən,
Bütün məziyyətilə
Palıdı sevirəm mən!
Gülüm! Allahın özü
Təkliyi xoşlasa da,
Dəyanətdə, dözümdə
Bərkliyi xoşlasa da,
Sanma təklik dalğalar
Arasında qaladır.
Yox! Təklik ən dəhşətli,
Ən əzablı bələdir.
Bir az isinsin deyə
Tikanlı sazaqlarda,
Bir-birinə sığır
Üşüyən budaqlar da.
Mən də hansı tufana
Düşdümsə, səni andım.
Ətirli nəfəsini
Şəfqətli günəş sandım.
Dedim hərərətilə
İsinim tufanda mən.
Əfsus ki diləyimə
Çatmadım bir an da mən.
Demə ki təəssüf də
Bir cür məğlubiyyətdir.
Yox! Şikayətlə dolu
Məhrəm səmimiyyətdir.

Bilirsən ayrılıqda
Necə ömür sürdüm mən?
Uçrumlar keçə-keçə
O dünyanı gördüm mən.
Qayıdıb bu dünyayla
Döyüşməkdən qorxmadım.
Yolumu yox, halımı
Dəyişməkdən qorxmadım.
Gecələr başım üstə
Məşəl yandırdı şimşək.
– Sevgilim! – Deyəndə dil,
– Vətən! – Deyəndə ürək
Titrədikcə titrədi
Nanə yarpağı kimi.
Ancaq qopub düşmədi
Döyüş bayrağı kimi.
Sən əlini qızdırmaq
İstəyəndə istidə,
Unutma ki ocaqda
İsti də var, tüstü də.
Baxtdan balıq istədim,
Osa tor verdi mənə.
Baxtdan alov istədim,
Osa qor verdi mənə.
Baxtdan qüvvət istədim,
Osa qol verdi mənə.
Baxtdan zirvə istədim,
Osa yol verdi mənə.
Baxtdan xörək dilədim,
Qismətim ocaq oldu.
Baxtdan zəfər dilədim,
Qismətim yaraq oldu.

Baxtdan görüş dilədim,
Qismətim niyyət oldu.
Baxtdan kömək dilədim,
Qismətim zəhmət oldu.
Bəli, mən hər neməti
Zəhmətimlə qazandım.
Mən hələ gecələr də
Təranələr yazandım.
Sənəm sözlə dolsa da
Gülsüz bülbül olmuşdum.
Sevginin sərgisində
Büstsüz övzül olmuşdum.
Qəribə bir zamanda
Ömür sürürük, gülüm!
Keşməkeşli həyatda
Nələr görürük, gülüm!
Zaman vardı, ürəkdə
Nəzakət yurd salırdı.
Kişilər qadınların
Qayğısına qalırdı.
Kişilər nə deyirdi?
Elə başdan-binadan
Qadınlar zərif-zərif
Doğulubdur anadan.
İndi yenə qadınlar
Zərif-zərif doğulur.
Bəs kişilər? Nədənə
Zəif-zəif doğulur.
Bir də unutmayaq ki
Çağlayıb daşsalar da,
Qayalı sahillərin
Üstündən aşsalar da,

Ümman iradələr də
Quruyurlar dünyada.
Qadınlar kişiləri
Qoruyurlar dünyada.
Bəlkə də sənin mənə
Ehtiyacın yox, daha.
Ürəyinin sevinci
Kədərindən çox, daha.
Mənimsə nə gizlədim,
Sənə ehtiyacım var.
Min arzuya çatsam da
Yenə ehtiyacım var.
Mənim ehtiyacım var
Sənin ünsiyyətinə,
Sənin məhəbbətinə,
Sənin sədaqətinə.
Ehtiyac elə şeydir
Daim yol üstə bitir.
Ömrün sonuna qədər
Nə qurtarır, nə itir.
Bəlkə də ona görə
Bu dünyada hər zaman,
Gərginlik içindədir
İnsan övladı insan.
Nə olsun o, həyatın
Əbədilik tacıdır.
Hər nemətdən yesə də,
Yenə qayğı acıdır.
Sanma ya bu sözləri
Yazdıqca kövrəlirəm,
Ya ayrılan yollarda
Azdıqca kövrəlirəm.

Yox! Sərtlər kövrəklərin
Haqqını asan udur.
Sanki bir yetim qalan
Quzunu aslan udur.
Demə məgər dövrümüz
Gerçəklik dövrü deyil?
Ancaq gözlər yaşardan
Kövrəklik dövrü deyil.
İndi yalnız yumruq yox,
Ürək də qayalaşır.
Yoxsa fərziyyə nədir,
Həqiqət rəyalaşır.
Sanma mən səhər-axşam
Həvəngdə su döymüşəm.
Yox! Yox! Ayaqlarıma
Dəmir çarıq geymişəm.
Sonra ana dünyanın
Geniş qucağında mən,
Səni soraqlamışam
Vətən torpağında mən.

Doqquzuncu naxış

Ayrılıq uzansa da
Səni unutmaram mən.
Yaş məndən usansa da
Səni unutmaram mən.

Sözümü unutsam da,
Özümü unutsam da,
Dözümü unutsam da,
Səni unutmaram mən.

Könlünü ovutsan da,
Duyğunu qurutsan da,
Sən məni unutsan da,
Səni unutmaram mən.
Göydə qızıl şimşəklər
Yansa da ocaq kimi,
Dağların ağ saçını
Darayır daraq kimi.
Dağlar da şimşəklərin
Xidməti əvəzində,
Yanğısını soyudur
Buzlamış nəfəsində.
Şimşəklər görüşməyə
Dağlar ilə həyan tək,
Şimşək olduqlarını
Unudarlar zaman tək.
Sanma sənin xidmətin
Mənimçin şəfqət oldu.
Yox! Gündüz də, gecə də
Mənimçin zillət oldu.
Sevda dolu könlümü
Elə taladın ki, sən,
Bir şey tapa bilmədim
Boş qalmış könlümdə mən.
Bu talanda görəsən
Haradaymış diqqətin?
Deyəsən amansızmış
Talançılıq niyyətin.
Heç olmasa bir anlıq
Düşünəydin dərinədən,
Nəyi saxlayıb, nəyi
Qopararlar yerindən.

Şəfqətin yoxdusa da,
Bir insafın olaydı.
Könlümdə sənə sevgim
Sağ-salamat qalaydı.
İnan, dünyada mənə
Elə o da bəs idi.
O naməhrəm deyildi,
Yox! Məhrəm bir kəs idi.
Səndən mənə yadigar
Müqəddəs nemət kimi,
Könlümdə nəğmələşən
Yanğılı həsrət kimi,
Sevgi tariximizdən
Danışardı könlümə.
Halına yana-yana
Qarışardı könlümə.
Yaxşı ki ayrılıqda
Dadıma çatdı dözümlər,
O sevgini könlümdə
Özüm yaşatdım, özüm.
Gecə yuxuda gördüm
O taya keçmişəm mən.
Ancaq bir günlük yolu
Bir aya keçmişəm mən.
Babamın doğma kəndi
Çanaxbulaqdan qabaq,
Təbrizə yollanmışam
Məhrəm, şəhər, gümrah, qıvrıq.
Hələ Savalana da
Mən kənardan baxmışam.
Nəğmələşib Təbrizin
Dodağına axmışam.

Aman Allah! Təbrizə
Gözlər heyrətlə baxar.
Təbrizdən neçə-neçə
Mən görən Təbriz çıxar.
Səni kandarınadək
Ötürdüyüm qapını,
Qarşısında özümü
Bitirdiyim qapını
İndi Aylı gecədə
Yaman çətin tapmışam.
Mən ki qapıda sənsiz
İynəsiz bir sapmışam.
Mən qələm çəkə-çəkə
Həsrətinizə sizin,
Yeyin-yeyin girmişəm
Həyatınıza sizin.
Görmüşəm evinizin
Qapısında qıfıl var.
Sizi xəbər almağa
Nə cahıl, nə ahıl var.
Sanmışam evinizin
Dalındakı bağdasan.
Təbriz ay işığında
Sakit çimən çağdasan.
Mən tələsə-tələsə
Bağa girmişəm... Əfsus
Səni yenə görməyib
Məyus olmuşam, məyus!
Bağa baxmışam... Sanki
Qıçlarım qırılıbdır.
Qabağımda ot-ota,
Gül-gülə sarılıbdır.

Hətta tikan-tikanı
 Qucaqlayıb önümdə.
 Ağ meh yaşıl çəmənı
 Varaqlayıb önümdə.
 Qayğıyla acıdıqca
 Özüm öz mələlımə,
 Başqa bir aylı gecə
 Gəlmişdir xəyalımə.
 O gecə sən hüsnünlə
 Məndən qopardın məni.
 Öz ananın sözüylə
 Bağa apardın məni.
 Nə sevgidən danışmaq,
 Nə nəğmə demək üçün.
 Yox! Üstünə şəh qonmuş
 Şaftalı yemək üçün.
 O gecə Ay işığı
 Bağa gümüş səpirdi.
 Sənin sə gah üzündən,
 Gah gözündən öpürdü.
 Mənsə sənə kənardan
 Heyran-heyran baxırdım.
 Eh, müdrik ola-ola
 Nadan-nadan baxırdım.
 Sanki Ayın işığı
 Ürəkdə salsa da iz,
 Qüdsiyyət keşikçisi
 Biz idik dünyada, biz!
 Bağa necə girmişdik,
 Elə də çıxdıq, gülüm!
 Şaftalı əvəzinə
 Biz işıq yığdıq, gülüm!

Səni bağda o ki var
 Gəzmişəm, aramışam.
 Sənsiz ağaclarının
 Saçını daramışam.
 Sənin mənim adıma
 Əkdinin palıdı da,
 Qeyrətini namusla
 Çəkdiyin palıdı da,
 Tapıb qucaqlamışam
 Möhkəm zəminim kimi.
 Qanadlarını açmış
 Nəhəng şahinim kimi.
 Səni xəbər almışam
 İnləyə-inləyə mən.
 Yarpaq pıçıltısını
 Dinləyə-dinləyə mən.
 Palıd sənin haqqında
 Bir söz deməmiş mənə.
 Mənsə həyatınızə
 Getmişəm, gülüm, yenə.
 Birdən pəncərənidə
 İşıq görmüşəm, işıq!
 Sanmışam haradansa
 Evə gəlib sən artıq.
 – Naxış! – deyə mən səni
 Ucadan çağırmışam.
 Sən demə gülüm, sənsiz
 Fağırdan fağırılmışam!
 Bu zaman yaraşqlı
 Bir qız çıxmış həyatə.
 Mən heyretə düşəndə,
 O da düşmüş heyretə.

Sanmışam o gözəl qız
Sənin öz övladındır.
Hələ möhkəmlənməmiş
Bir kövrək qanadındır.
– Mənə Naxış gərəkdir
Demişəm o qıza mən.
O dinincə dönmüşəm
Özüm boyda buza mən.
O qızsa nəzakətlə
Hörmət eyləmiş mənə.
Naxışgil daha burda
Olmur söyləmiş mənə.
– Bəlkə ünvanlarını...
Qız bilməyirəm demiş.
Yalnız allah bilir ki
Ürəyim nələr yemiş.
Üzümə üz bağlayıb
Mən soruşmuşam yenə!
– Ailə qurmuşdumu
Naxış? – Deyiniz mənə.
– Xeyr! – Deyə naşı qız
Diqqətlə baxmış mənə.
Nə isə ana-ana
Rıqqətlə baxmış mənə.
– Dəhşət! – deyə həyətdən
Əzabla çıxmışam mən.
Yox! Özümü bir təhər
Küçəyə yıxmışam mən.
Ulduzlar yaş içində
Daralan gözlər kimi,
Ən uzun iztirabdan
Saralan gözlər kimi,

Mənə kədərlə dolu
Məhəbbətlə baxmışlar.
Vətəndə də təkləşən
Ürəyimi yaxmışlar.
Mənsə başdan-ayağa
Bir haraya dönmüşəm.
Nakam sevgi bütövə,
Mən paraya dönmüşəm.
Əzizim! Yalnız sənin
Sorağına düşmüşəm.
Səhər üçün gecənin
Ayağına düşmüşəm.
Qərib-qərib gəzdikcə
Mənə doğma torpaqda,
Öz addım səslərimdən
Oyanmışam yataqda...
Yazda hardansa gələn
Qaranquşlara baxdım.
Qaranquş baxtı qədər
Kama yetmədi baxtım.
Qaranquşlar da dönür
Çıxdığı yuvasına,
Mən isə həsrət qaldım
Təbrizin havasına.
Haçan dövrən taladı
Arzumun növrəğini,
Mən istədim Vətənin
Bir ovuc torpağını
Öz başıma sovuram
Dərdimi uda-uda.
Gördüm ki sənin qədər
Məndən uzaqdır o da.

Mən o yuxudan sonra
Günlərlə fikrə daldım.
Bir Təbrizli dostumdan
Qəm dolu məktub aldım.
Sən demə fərəh dolu
Yuxu da səadətmiş.
Yataqda gördüklərim
Yuxu yox, həqiqətmiş.
Elə bir həqiqət ki,
Fərəhdən tamam uzaq.
Mənə sənsiz yuxuda
Agah olubdur ancaq.
Gülüm! Haqq aşiqini
Duymamaq günah olar.
Sirr də haqq aşiqinə
Yuxuda agah olar.
Axı sazlı dünyada
Mən də haqq aşiqiyəm.
Xalq məni istəyirsə,
Mən də xalq aşiqiyəm!
Bəli! Mən yuxuda da
Sənə doğru qaçmışam.
Sabahı səni görmək
Ümidilə açmışam.
Səni görməyi isə
Bir möcüzə sanmışam.
Eh, neçə möcüzəsiz
Həqiqəti danmışam.
Özün de, yük əyməsə
Daş qürbətə düşərmə?
Möcüzəni görməsə
Göz heyrətə düşərmə?

Qəribədir. Qızılgül
Tikansız yaranmayır.
Ülfətləşən sevgi də
Tikansız yaranmayır.
Qızılgülü sevirik,
Ən gözəl güldür deyə.
Ancaq tikanındansa
Zəhləməz gedir... Niyə?
Qızılgülü dərəndə
Yalayır əlimizi.
Yox! Yox! Sanki qəzəblə
Dalayır əlimizi.
Qızılgül özü necə?
O da sevmir tikanı?
Yox! O bilir tikandır
İlk dostu, ilk həyanı.
Qızılgülü həmişə
Xətərdən o saxlayır.
Ətrinin dəyərini
İlk dəfə o yoxlayır.
Yoxsa ki qızılgülü
Qönçə ikən dərərlər.
Bir udum ətrini də
Yazığa çox görərlər.
Gözümüzdə hicran da
Yaxşı deyil tikan tək,
Ancaq nakam sevgini
Nə yaşatmış hicran tək?

Onuncu naxış

Bəzən ümidlə dolu
Yollara yağan sevgi,
Ümidi təəssüflə
Yollardan yığan sevgi,
Əbədilik yaşayar
Hicranın öz içində.
Neçə alovlanan od
Yaşayar köz içində.
Yox! Yox! Belə qisməti
Mən heç yerdə, heç zaman,
Dosta da, düşmənə də
Rəva görmərəm, inan!
Çiçək zirvədə qarla
Yanaşı yaşayan tək,
İki ayrı-ayrı şey
Bir ünvan daşıyan tək,
Vüsal da hicran ilə
Durub nəfəs-nəfəsə,
Özlərini yox, mənə
Yorub nəfəs-nəfəsə,
Ürəyimin başında
Yaşayır nə zamandır.
Ayrı deyil, bir ünvan
Daşıyır nə zamandır.
İşə bax! Bir-birini
Heç görmək istəməyən,
Bir an danışmağa da
Söz vermək istəməyən,

Vüsal ilə hicran da
Ürəyimdə görüşür.
Biz iki həsrətlisə
Diləyimdə görüşür.
Ürəyim həsrətinlə
Alovlanır o ki var.
Sönsün deyə üstünə
Nə su səpirəm, nə qar.
İstəyirəm hicrana
Meydan oxuyan atəş,
Elə şölələnsin ki,
Ya kül olsun, ya günəş!
Səni axtaran gözü
Həsrətdən elə qorxub,
Sanki qapısız evdə
Küləkdən şölə qorxub.
Çiyridiyim şeydən də
Daha zəhləm getmir, yox!
Deyirəm görüşümüz
Təki çox olaydı, çox!
Doğrusu qorxuram ki
Onu da itirəm mən.
Hər şeylə ülfətimi
Həsrətlə bitirəm mən.
Bəzən düşünürəm ki,
Dünyada sənsiz nəyəm?
Sən həsrət dolu nəğmə,
Mənsə yanıqlı neyəm.

O nəğməni gündüz də,
Gecə də çalırım mən.
Yalnız bu vərdisimdən
Təsəlli alıram mən.
Kimsə demiş insanı
Həs-rət öldürür, həsrət.
Mənisə başqa şey yox,
Həs-rət yaşadır, fəqət.
O məni dağladığıca
Nə yorulur, nə durur.
Sanki ürəyimə də
Yaşamaq möhrü vurur.
Həs-rət mənə nə isə
Axtarmaq öyrədibdir.
Özümüsə özümə
Qaytarmaq öyrədibdir.
İndi mən yuxuda da
Nə isə axtarıram.
Bəs özüm? Özümü də
Özümə qaytarıram.
Kim bilmir həmişəlik
Günəş dumanda qalmaz.
Bir mirvari nədir ki,
O da ümmanda qalmaz.
Tənha mirvarini də
Çıxarırlar ümmandan.
Baxtını da bir yolluq
Qurtarırlar gümandan.

O parlaya-parlaya
Zinət verər insana.
Həs-rətsə tənhalığı
Rəva görər insana.
Halbuki ən müqəddəs
Nemət insan özüdür,
Dövlət insan özüdür,
Zinət insan özüdür.
Yoxsa qiymətli insan
Daha ucuzlaşıbdır?
Axı bu boyda dünya
Yaman cılızlaşıbdır.
Yox! Dünya heç olsa da,
İnsan elə insandır!
Bəli! Öz qiymətini
Bilə-bilə insandır!
Demirəm ehtiyaca
Düçar olmamışam mən.
Ancaq bir kimsəyə də
Borclu qalmamışam mən.
İmkan suçlu olsa da,
Çəkin, suçlu olma sən.
Dövrən borclu olsa da,
Çalış borclu olma sən.
Borc qayğı tünlüyündə
Yaddan çıxsa söz kimi,
Hardasa kül altında
Közərəcək göz kimi.

Gərək həsrət qalsan da
Bir parça çörəyə sən,
Dik başını büksən də
Bir köhnə örpəyə sən,
Hikmətlə naxışlaşan
Məhəbbətin qədrini,
Gözəlliyin qədrini,
Sədaqətin qədrini
Dünyada bir dəfə yox,
Dönə-dönə biləsən.
Həm yana-yana, həm də
Sönə-sönə biləsən.
Demə öz qədrim qaldı,
Hayıf deyiləmmi mən?
Öz qədrini hər şeydən
Artıq bilməlisən sən.
Öz qədrini bilməyən
Yetişsə də fəryada,
Başqasının qədrini
Nə biləcək dünyada.
Mən səni ürəyimdə
Hələ də yaşadıram.
Səni necə görmüşdüm,
Elə də yaşadıram.
Nə qədər nadir şəkil
Dönübdür solğun gülə.
Sənin solmaz şəklinə
Təvəttüldür hələ.
Su quyusuna düşən
Heykəlin şəkli kimi.
Yox! Yox! Həmişə canlı
Gözəlin şəkli kimi.

Eh, – Sevgi! – Deyə-deyə
Sevgidən bezdi Məcnun.
Səhrada vəhşilərlə
Yanaşı gəzdi Məcnun.
Eh, – Sevgi! – Deyə-deyə
Fərhad yalana uydu.
Qələmlə yox, külümlə
Ömrünə nöqtə qoydu.
Mən – Sevgi! Deyə-deyə
İnadımı yeritdim.
Ömrümü varaqların
Arasında əritdim.
Bəli! Səni həmişə
Ümidlə sevə-sevə,
Sənli kitablarımı
Ucaltdım zirvə-zirvə...
Nə yaxşı ki dünyada
Arzular vardır, gülüm!
Arzularsız ürək də
Geniş yox, dardır, gülüm!
Arzularsız insanlar
Necə yaşardı, necə?
Qismətin sərhəddini
Necə aşardı, necə?
Məndən Vətənə qalan
Ürəyimin sözüdür.
Vətəndən mənə qalan
Ocağının közüdür.

Quşbaşı qar döysə də
Kürəyimi tufanda,
O közlə isidərəm
Ürəyimi tufanda.
O sahilə baxmaqdan
Yorulur göz bəbəyim.
Səni arzulamaqdan
Yorulmayı ürəyim.
Mən Vətəni tək səndən
Soraqlamaq istərəm.
Parça-parça yox, bütöv
Qucaqlamaq istərəm.
Nə mən mənəm, nə sən sən,
Biz hələ bizdən izik.
Biz yalnız birləşəndə
Deyə billik biz bizik.
Bir görüş həsrətilə
Ulduzlar da saralır.
Niyyətləri genəlir,
Arzuları daralır.
Ancaq sanma həmişə
Bürüşür ulduzlar da.
Yox! Axandan-axana
Görüşür ulduzlar da.
Qismət olsa Vətəndə
Biz görüşsək təzədən,
Ya keçsək “Neştəri”dən,
Ya su içsək “Gözə”dən,
Sanacağam sən elə
O zamankı Naxışsan.
Dəyişən həyatımda
Dəyişməyən naxışsan.

İndi məni Vətəndə
Necə xatırlayırsan?
Bəlkə gündüz unudub,
Gecə xatırlayırsan?
Axı son görüşümüz
Bitəndə də gecəydi.
Tanışlar dəstə-dəstə
İtəndə də gecəydi.
Gecə dedim yadıma
Ancaq səhəri saldı.
Bu sahilə xalamdan
Bir qəmli məktub aldım.
Xalam deyirdi bala,
O gecənin səhəri,
Alovlar dalğa-dalğa
Bürüyəndə şəhəri,
Naxış tələş içində
Gəldi mənim yanıma.
Top atəşi yox, Naxış
Alov saldı canıma.
Vahimə soldurmuşdu
Lalə yanaqlarını.
Həyəcan göyərtmişdi
Yaqud dodaqlarını.
O səndən danışanda
Titrəyirdi əlləri.
Sanki səni gəzəndə
Büdrəyirdi əlləri.
Məndən səni soruşdu,
Dedim gecə gəlmişdi.
Qorxulu küçələrdən
Keçə-keçə gəlmişdi.

O dedi Naxışgilə
Getdim, görüşək deyə.
Qapıları bağlıdır,
Niyə yoxdurlar, niyə?
Bu zaman qollarını
Boynuma doladı qız.
Təmkinimi gözünün
Yaşıyla taladı qız.
Dedi! – Xala, toy vardı,
Ərdəbilə getmişdik.
Ancaq bu təhlükəni
Bilə-bilə getmişdik.
Mən də Naxışı qucub
Hönkür-hönkür ağladım.
Sanki çay axdı mənə,
Dənizləşib çağladım.
Özündən çox, o səndən
Qorxurdu qırhaqırda.
Gözlərində qorxudan
Susurdu sırhaşır da.
Qəribədir, gələndə
Məni öpməyən Naxış,
Gedəndə öpüşüylə
Üzümdə saldı naxış...
Sanma qaranlıqlarda
O da itməyə getdi.
Yox! Səni hər xətdən
Xilas etməyə getdi...
Mən o gecədən sonra
Neçə səhərə düşdüm.
Xəyalıma gəlməyən
Neçə xəterə düşdüm.

Sevgin sənsiz qurtardı
Məni neçə xətdən.
Sevən gərək sevgiylə
Zəfər biçə xətdən.
Eh, bəlkə də sən məni
Tanımadın görəndə.
Kitaba dönən insan
Cilddən cildə girəndə,
Tanınmır! Sən nə qədər
Baxırsan üzünə bax!
İstərsə burnuna bax!
İstərsə gözünə bax!
Mən də elə... Sən məni
Süzsən başdan-ayağa,
Lənət oxuyacaqsan
Möhnət yüklü fərağa...
Görəcəksən qar yağıb
Saçımdakı hər telə.
Ancaq bir toz qonmayıb
Məslək aynama hələ.
Məni ya öpə-öpə
Bağrına basacaqsan,
Özünü iki əlli
Boynumdan asacaqsan,
Ya da narazılıqla
Məzəmmət edəcəksən.
Axırda rəşadəti
Həqiqət edəcəksən.
Biləcəksən havayı
Ağarmayıb dik başım.
Yox! Yox! Uzun hicranla
Döyüşdə keçib yaşım...

DE, HARDASAN?

Sənin dediklərimdən

Heydər! Bir nemət varmı
Xatirələr dadında?
Təbriz filarmoniyası
Heç qalibmi yadında?
Deyən nahaq danışdım
Öz şübhəmin adından.
İnsanın yaratdığı
Heç çıxarmı yadından?
Mənim də səsim vardı,
Oxumaq istəyirdim.
Nəğmələrdən çəllənglər
Toxumaq istəyirdim.
Səsim vergiydi... Onu
Nə dandım, nə də öydüm.
Yox! Çəkinə-çəkinə
Sənin qapını döydüm.
Axı, sən müdir idin
O sənət ocağında.
Sən – buyur! – dedin... Gəlib
Əyləşdim qabağında.
Dərhal da tanış çıxdıq,
Gülümsədi dodaqlar,
Sən demə qonşuymuşuq
Bir dərbənddə qabaqlar.
Neçə dəfə dərbənddə
Üz-üzə gəlmişik biz.
Cürət dolu maraqla
Göz-gözə gəlmişik biz.

Mənə elə gəlir ki,
Bəstəkar yoxlaması,
Məni gah oxutdurub,
Gah da ki saxlaması,
Yalnız bir bəhanəydi,
Nə adət, nə peşə.
Sən özün məmnun-məmnun
Məni götürdün işə.
Görəsən niyə, nədən
Elə məmnun idin sən?
O məmnunluq sirrini
Hələ də bilmirəm mən.
Sənin iş otağında
Mən həycanla çarpışdım.
Tərcümeyi-halımı
Sənə qısa danışdım.
İndisə istəyirəm
Daha ətraflı deyim.
Ancaq nə pərakəndə,
Nə də qılaf, deyim.
Mən dünyaya hilallı
Bir axşamda gəlmişəm.
Savalan ətəyində,
Ağ İmamda* gəlmişəm.
Bilmirəm atam-anam
Nə düşünüb, nə duyub,
Kəkliklər oylağında
Adımı Kəklik qoyub.

*Savalanın ətəyində kənd adıdır.

Mən böyükdüm... Bir axşam
Unudub öz yaşıımı,
Anamın dizi üstə
Qoymuşdum öz başımı.
O da sığal çəkirdi
Saçıma yavaş-yavaş.
Dedi: – Kəklik, bilirsən
Nə deyir qohum-qardaş?
Deyir nə uğurluymuş
Kəkliyin qədəmləri!
Belə uşaq doğmamış
Ağ İmam sənəmləri.
Kəkliyin doğulduğu
Payızdan da olmamış.
Sabahın qayğıları
Ürəklərə dolmamış,
Sanki bu qara torpaq
Ağ günə zamin oldu.
Yay gəldi... Xırman dərzlə,
Quyu buğdayla doldu.
Sonralar kəndimizə
Yaz gələndə mehman tək,
Torpaqdan buğ qalxardı
Yerdən çıxan duman tək.
Sanki yerin canından
Qış ağrısı çıxardı.
O yazın gəlişinə
Təbəssümlə baxardı.
Yaz seli istəyərdi
Ləngərlə şahə qalxa,
Dərin dərəldən yox,
Yastı evlərdən axa.

Nəğməli dalğaları
Təpə-təpə qabara,
Dərdi də, kədəri də
Tamam yuyub apara.
Günəş də ağ buludu
Üzündən çəkib tül tək,
Gözlərini açardı
Təzə-tər qızılgül tək.
Payızdan düşüb qalan
Saralmış yarpaqları,
Yox! Ağ qarın altında
Qaralmış yarpaqları,
Çiyində qaldırardı
Körpə otlar, çiyində.
Sanki zümrüd köynəyi
Parlayardı əynində.
Bəli! Yazın yolunu
Körpə otlar açardı.
Yazınsa fərəhindən
Gül dodağı qaçardı.
Sanki ağ qızılğüllər
Ağ don geymiş gəlindi.
Yalnız öz sevgisinə
Boyun əymiş gəlindi.
Yağışda nə titrəyər,
Nə dinərdi o gəlin.
Ancaq soyuq baxışdan
Diksinərdi o gəlin.
Savalan da baxardı,
Başında bulud çətri,
Bir yanında qar ətri,
Bir yanında gül ətri.

Bəli! Sanki qar gülə,
Gül qara qarışardı.
Mehriban təbəssümlə
Qışla yaz barışardı.
Qarlar nədir? Gecənin
Ağaran məşəlləri!
Güllər nədir? Torpağın
Gözəllik heykəlləri!
Şairlər yazdılar ki,
Ağ sülhdən bir nişandır.
Savalanın başında
Ağ çalma var haçandır.
Yazmadılar o ruhun
Dünyada qalmasıdır.
Molla çalması deyil,
Cəngavər çalmasıdır.
Biz dəstəylə çıxanda
Güllə dolu çöllərə,
Yalın ayağımızla
Toxunanda güllərə,
Anam deyərdi durun,
Toxunmayın güllərə!
Çəmənlilik yox, təbiət
Sərilmişdir çöllərə.
Təbiətsə loğmandır,
Tapdamaq olmaz onu.
Gərək özü qocalsa,
Təzə-tər qalsın donu.
O bu boyda dünyanı
Tərəvətlə yaşadır.
Özü də kirəylə yox,
Məhəbbətlə yaşadır.

Siz qızlar da təması
Qayğıya bükməlisiz.
Bir bulaq quruyanda
Göz yaşı tökməlisiz.
Yoxsa itki sarıdan
Cılızlaşar təbiət.
Elə öz içindəcə
Yalqızlaşar təbiət.
Mən gizli tələş duyub
Kövrəkləşmiş canında,
Durardım boynubükük
Bənövşənin yanında.
Yazın soyuq şəhindən
Təmizləyərdim onu,
Sonra da öpə-öpə
Əzizləyərdim onu.
Bəlkə nəvazişimlə
Əyri boynu düzələ.
Bəlkə o da bənzəyə
Şux qamətli gözələ.
Birdən aşiq Qurbani
Görünərdi gözümə.
O mehriban-mehriban
Baxıb mənim üzümə,
Deyərdi, nahaq yerə
Zəhmət çəkmə sən, qızım!
Bənövşəni heç zaman
Düz görmədim mən, qızım!
Bu yanğılı sətirlər
Üşündürərdi məni.
Bənövşənin taleyi
Düşündürərdi məni.

Alışdıqca, yandıqca
Dözülməyən atəşdə,
Üzünü ağ buludla
Yelləyərdi günəş də.
İstidə buz bulağa
Yetirərdim özümü,
Ovuc-ovuc suyuyla
Yuyardım əl-üzümü.
Soyuq su damla-damla
Qabaranda qaynaqda,
Mən utana-utana
Düşünərdim bulaqda:
Bəlkə xəlvət guşədə
Mənə göz vurur bulaq?
O şaqqıldayır gülür,
Mən qızarıram ancaq.
Bulaqdan aralanıb
Yamaca qalxardım mən.
Cığrıdaca əl boyda
Güzgümə baxardım mən.
Görərdim üzumdəki
Qızartı qalır hələ.
Sanki yanaqlarımda.
Şölə qızarır, şölə!
Sən demə bu nə həya,
Nə xəcalət gözüymüş.
Yanaqlarımda yanan,
Soyuq suyun özüymüş!
Birdən nəm üst-başını
Bir az isitsin deyə,
Hönkürən ürəyini
Bir az kiritsin deyə,

Odlu bir ah çəkərdi
Nəhəng bulud qalağı.
Şimşəklər yaralanmış
Qızıl ilan sayağı
Qıvrılıb açılardı,
Açılıb qıvrılardı.
Aldığı yaralardan
Haykırıb qovrulardı.
Göydə öz yuvasını
Tapa bilməyib bir də,
Kəlləmayallaq düşüb
Parçalanardı yerdə.
Yaz yağışı torpağın
Sinəsinə döyərdi.
Anam yaz yağışına
Baxa-baxa deyərdi:
Kim deyir bir-birilə
Yarışmasın damlalar?
Gözlərdə bir-birinə
Qarışmasın damlalar!
Qızların yanaqları
Yağışda allanardı.
Qaşından, kirpiyindən
Damlalar sallanardı.
Sanardım, qaş-kirpikdən
Almaslar asılıbdır.
Soyuqda bir-birinə
Yamanca qısılıbdır...
Yağış kəsərdi... Selin
Nəğməsi başlayardı.
Dağdan axan çınqıllar
Yolları daşlayardı...

Mən atamın, anamın
Gözündə Kəklik idim.
Yox! Sanki təbiətin
Özündə kəklik idim.
Sabahın nəğmələri
Yatırdı ürəyimdə.
Oxumaq ehtirası
Artırdı ürəyimdə.
Qızların arasında
Çöllərə çıxanda mən,
Nadir gözəlliklərə
Heyrətlə baxanda mən,
Oxuyardım... Nəfəsim
Qayaları qarsardı.
Oxuyan kəkliklərsə
Yerlərində susardı.
Mən isə kəklikləri
Rıqqətlə axtarardım.
Bir yerdə oxumaqçın
Şəfqətlə axtarardım:
Yorularsan, çox səkmə
Sən daşdan-daşa, kəklik!
Gəl, ecazkar bir nəğmə
Oxuya qoşa, kəklik!

Səs nədir? Nadir sərvət!
Söz nədir? Qadir dövlət!
Məclisimizdə fəqət
Xalq keçsin başa, kəklik!

Nə qəm, dolsa gözüümüz,
Sevilməsək özümüz,
Təki bircə sözümüz
Gələydi xoşa, kəklik!

Sığışmıram bir kəndə,
Gah küləkdə, gah çəndə...
Quşlar içində mən də
Dönürəm quşa, kəklik!

Oxuyuram... Dinir saz,
Nəğməylə bəzənir yaz...
Gənclərin az qalır, az
Xəyalı çaşa, kəklik!

Dövrən yaman dövrəndir,
Səadət bir gümandır...
Mən ölsəm, sən amandır
Nəğmənlə yaşa, kəklik!
Mənim məhrəm səsimi
Sanki udardı qızlar.
Məni əlləri üstə
Atıb-tutardı qızlar.
Sonra qara saçıma
Əlvən güllər ələrdi.
Mənə zəngin həyatda
Zəngin ömür dilərdi.
Səsimi sınıamazdım
Baha royallarda mən.
Yoxlardım əksi-səda
Verən qayalarda mən.

Nəğməmdəki sözləri
Aram-aram höccələr,
Çayları, bulaqları
Dinləyərdim gecələr...
İstərdim oxuyanda
Mən də rəvan oxuyum.
Beş-altı günlük deyil,
Zaman-zaman oxuyum.
Gülləri öz qardaşım,
Öz bacım sanardım mən.
Bir gül yarpağını da
Əzəni qınardım mən.
Yaşıl-yaşıl otlara
Sürtəndə üzümü mən,
Yaşıl ipək içində
Sanardım özümü mən.
Ürəyim incələrdi
Körpə-körpə ot üstə,
Təranəm köklənərdi
Yaşıl telli ud üstə.
Sanardım yaşıl çəməni
Səyahət çəmənidir.
Yox! Yox! Ucsuz-bucaqsız
Nəhəng bir səmənidir.
Şam-şam yanan lalələr
Yaz şeirində cinasdır.
İşığında şəbnəmlər
Parılayan almasdır.
Qızılgül çıraqlaşıb
Gecələr sozarardı.
Yox! Yox! Qaranlıqda da
Şiddətlə qizarardı.

Sanki öz ürəyini
Alov edərdi bülbül.
Qızılgülün döşündə
Qoyub gedərdi bülbül.
Yaz yolunu gəlidiyi
Mənzilinə salınca,
Bir də qayıtsın deyə,
Su atardıq dalınca.
Yay gələndə, gündüzlər
Günəş çimərdi çayda.
Gecələr istisiylə
Çayda qızardı Ay da.
Kənd qızları güllərin
İçindən keçə-keçə,
Qızıl ləpəli çayda
Gecə çimərdi, gecə...
Payız gələndə, ayaz
Kövşənə buz səpərdi.
Soyuq dodaqlarıyla
Şux gülləri öpərdi.
Yuxulu güllər isə
Əsim-əsim əsərdi.
Ayaza meydan açan
Kövşəndən də küsərdi.
Başını yerə əyib,
Daha göyə qalxmazdı.
Yerdə isə ayazın
Üzünə də baxmazdı.
Qış dəstə-dəstə yolub
Yerin qara qılını,
Gözlərinin ağıyla
Ağardanda yolunu,

Gecələr göydən yerə
Ağ qarlar ələnərdi.
Sanki dağ da, dərə də
Peşməyə bələnərdi.
Ağ qarlar həyətlərdə
Ağ divarlar hörərdi.
Yatanlar yuxuda da
Ağ peşməklər görərdi.
Tufanın zərbəsindən
Yıxılmasınlar deyə,
Odlu şimşəkdən yanıb
Yaxılmasınlar deyə,
Evlər biri-birinə
Bərk-bərk qısaldılar.
Titrək talelərisə
Tükdən asıldılar.
Qapısı bağlanardı
Xeyirin də, şərin də.
Belə təlaşla dolu
Gecələrin birində,
Tufan oxumasa da
Hələ müdhiş ağılar,
İnqilabçı atamı
Öldürdülər yağılar.
Mən isə yetim qaldım
Atalı ola-ola,
Ancaq kənddə yaşadım
Xatalı ola-ola.
Yetimlik imtahandan
İmtahana keçiddir.
Qucaqda yox, ocaqda
Böyüyənlər igiddir.

Gözəl qızın dövləti
Onun gözəlliyidir.
Nə örpəyin, nə də ki,
Donun gözəlliyidir.
Bəs namus? Gözəlliyyin
Sadiq qoruqçusudur.
Bəs kamal? Gözəlliyyin
Müdrək buyruqçusudur.
Anam mənim yolumu
Başqa səmtə döndərdi.
Məni Təbrizdə olan
Bibimgilə göndərdi.
Eh, yetimin qisməti
Nə qayğı, nə naz olar.
Yetimə gəl deyən çox,
Çörək verən az olar.
Onda gərək kiminsə
Minnətini çəkəsən,
Sonra da bir dünyanın
Zillətini çəkəsən.
Minnət nədir? Boğazda
İlişib-qalan tikə.
Minnət nədir? Ətirli
Çayına sızan sirkə.
Minnət nədir? Günəşli
Göydə bir parça bulud.
Minnət nədir? Bir şaqraq
Nəğmədə bir an sükut.
Minnət nədir? Dastana
Calaqlanan bir fəsil.
Minnət nədir? Davamı
Özgələşən bir nəsil.

Minnət nədir? Baş üstdə
Düynlənmiş bir yumruq.
Minnət nədir? Vaxtlı da,
Vaxtsiz da dinən buyruq.
Minnət nədir? Arxanca
Daim dolaşan kölgə.
Minnət nədir? Qızılı
Dəyərdən salan sikkə.
Minnət nədir? Yanında
Özünü öyən adam.
Minnət nədir? Yuxuda
Qapını döyən adam.
Yox! Dəhşətdir kiminsə
Minnətini götürmək.
Bütöv, müstəqil, aydın
Hüququnu itirmək.
Əlacı olan adam
Minnətdən qaçmalıdır.
Üzünə ancaq özü
Bir qapı açmalıdır.
Alovların içində
Rəşadət göstərsə də,
Müşküllərin cəngində
Dəyanət göstərsə də,
Kim deyər ki gözələ
Qəhrəmanlıq yaraşır.
Yox! Yox! Gözələ ancaq
Mehribanlıq yaraşır.
Yoxsa başdan-ayağa
Kobudlaşar dünyamız.
Hissləri quruduqca
Tabutlaşar dünyamız.

Mənim bibim həm gözəl,
Həm də ki, mehribandı.
O bir ulduz olsa da,
Mənimçin kəhkəşandı.
Bibim minnət yox, şəfqət
Timsalıydı dünyada.
Bir evin yox, bir nəslin
Cəlalıydı dünyada.
Ana yaxınsa, inan
Başqa aləmdir bibi.
Axı sənə hər zaman
Səndən məhrəmdir bibi.

Zaman nə deyir? Sabah
Ata olmasa hərgah,
Atadan daha gümrah,
Daha ötkəmdir bibi.

And içəndə ocağa,
Dönər təmiz uşağa.
Sanki başdan-ayağa
Elə qəsəmdir bibi.

Qrovlar içində də,
Alovlar içində də,
Buxovlar içində də
Nazlı sənəmdir bibi.

Dibə cum dəryada da,
Qartal ol qayada da,
Gecələr rəyada da
Sənə həmdəmdir bibi.

Sənin bulud üzündə
Göz yansa qəm közündə,
Öz qayğıkeş gözündə
İsti şəbnəmdir bibi.

Köksü nağıllar yolu,
Bayatılarla dolu...
Həm Qurbani, həm Alı,
Həm də Dilqəmdir bibi.

Həm duyub imkanını
Udsan həyəcanını,
Ömrünün dastanını
Yazan qələmdir bibi.

Qızırqanmaz heç pula,
Paylayar sağa-sola...
Bir qadın ola-ola
Sanki Hatəmdir bibi.

Haçan yel çöldən gedər,
Ətir də güldən gedər,
Səninçin əldən gedər,
Sanki həşəmdir bibi.

Daim döyüşür bəşər,
Min yaran olsa əgər,
Bilki elə o qədər
Nadir məlhəmdir bibi.

Sabahdan pay gətirən,
Dosta qismət yetirən,
Arzuda kam bitirən
Yüngül qədəmdir bibi.

İlk sevgi bəzən şərbət,
Bəzən də zəhər olur.
İçənin damla-damla
Damarlarına dolur.
Həyatını ya şirin,
Ya da acı edir o.
Ancaq hər ikisini
Sevgi tacı edir o.
Mənim sevgim tac nədir?
Heç başmaq da olmadı.
Mənim sevgim don nədir?
Heç yamaq da olmadı.
Mən sevməyə-sevməyə
Ərə getmişdim, axı.
Tamam özgə mühitli
Evdə bitmişdim, axı.
Tacir oğlu boynuma
Cəvahirat taxsa da,
Nadir gözəlliyimə
Heyran-heyran baxsa da,
Mənim bəha hüsnümü
Ucuz tutmuşdu, ucuz.
Yanımda susa-susa
Yalnız qalmışdı, yalnız.
Sanki mənim sahibim
Qaynatam, qaynanamdı.
Başa düşə bilmirdim
Bu necə intizamdı.

Yerişsiz ayaqlarım
Ağ imamın özündə
Uğurlu olsalar da
Kəndlilərin gözündə,
Başım bəlalar çəkdi
Təbrizdə... Bildim tamam
Niyə mən doğulanda,
Ay da yarımış axşam.
Qətiyyətlə, ikrahla
Tüpürüb ər evinə,
Azad həyata çıxdım
Mən sevinə-sevinə...
Hələlik bilməsəm də
Nələr olacaq sabah,
Yalnız filarmonyaya
Pənah gətirdim, pənah.
Sabahlar gəldi, mənə
Şöhrət gətirdi, şöhrət.
Mən təzə nəğmələrdən
Dəmət yaratdım, dəmət.

Mənim dediklərimdən

Kəklik! İş otağında
Biz söhbət eləyəndə,
Sən qısıla-qısıla
Məndən iş diləyəndə,
Təzə tamamlanmışdı
İyirmi iki yaşım.
Müdrikdimmi? Bəs necə?
Enmək bilməyən başım

Daşdan-daşa dəymişdi
Qara dalğalar kimi.
Daralıb genəlmişdi
Yolum halqalar kimi.
Həqiqət ünvanımdı,
Ədalət imanımdır.
Qüdsiyyət vicdanımdı,
Şeiriyyət imkanımdı.
Qələmimdi hörmətim,
Vətənimdi himmətim,
Hədiyyəmdə xidmətim,
Sabahımdı şöhrətim.
Nəydi filarmoniya?
Təbrizdə bir möcüzə!
Təkcə quru ünvanı
İftixardı Təbrizə!
Yox! Yox! Başdan-ayağa
Rübab cəlalıydı o.
Sənətdə bədr olmamış
Şöhrət hilalıydı o.
Mən səni məmnun-məmnun
İşə götürdüm deyə,
Niyə nigaran qalır
Müntəzir könlün, niyə?
Məgər biz bilmədikmi
Yaxın qonşu olmuşuq.
Sən də, mən də kamala
Bir dərbənddə olmuşuq.
Səni həyətinizdə
Çox oxuyan görmüşəm.
Surətini könlümdə
Misralarla hörmüşəm.

Sonra qulaqlarıma
Yığmışam səsini də,
Zilin uçub, qənimət
Bilmişəm pəsini də.
Ancaq istəməmişəm
Sənin sirrin hallana,
Al yanaqların bir də
Xəcalətdən hallana.
Həvəslə işləyirdik
Mən müdir, sən nəğməkar...
İkimiz də Vətənin
Sabahından intizar...
Sən səhnədə təzə-tər
Nəğmələr oxuyanda,
Ömrünü günlərlə yox,
Notlarla toxuyanda,
Mən sinəndə qovuşan
Əllərinə baxardım.
Qara simlərə dönən
Tellərinə baxardım.
Sanki düz barmaqların
Tapança lüləsiydi.
Yupyumru uclarıysa
Ağ üzüm giləsiydi.
Sanki dodaqlarında
Çağlayan nəğmələri,
Bəzən gülən, bəzən də
Ağlayan nəğmələri
Sinəndə mizrablaşan
Əllərin də çalardı.
Çiynində dalğalanan
Tellərin də çalardı.

Sən ecazdan yaranmış
Yanğı dolu səsinlə,
Bir az ötkəm, bir az da
Qayğı dolu səsinlə
Sanki geniş salonu
Alova bürüyərdin.
Az qala öz səsinde
Özün də əriyərdin.
Sən doğrudan kəklikdin,
Səhnədə qaqqıldardın.
Məşqdə şimşəkləşib,
Konsertdə şaqqıldardın.
Musiqi dörd fəsilə,
Baharı muğamatdır.
Əlvən əzəmət dolu
Vüqarı muğamatdır.
Muğamların içində
Azərbaycan muğamı
Sənətinin tacıydı,
Uğurunun məqamı!
Sən segah oxuyanda
Keçmişinə baxırdın.
Həssas ürəyimizi
Yandırırıdın, yaxırdın.
Titrək dodaqlarında
Kövrəlirdi segahın.
Qəm dolu xatirənə
Çevrilirdi segahın.
Haradansa boylanıb
Neçə-neçə nakam da,
Sənə qulaq asırdı
Segahlaşan axşamda.

Sən qatar oxuyanda
Səsin gümrəhləşirdi.
Həyat gözəlləşirdi,
Dövrən mübahlaşirdi.
Arzuların harasa
Qatar-qatar uçurdu.
Sərhədlər aş-aşa
Diyar-diyar uçurdu.
Qürur dolu rübabla
Deyə-deyə sözünü,
Dosta da, düşməyə də
Tanıdırdı özünü.
Sən şüştər oxuyanda
Ömrün şüştərləşirdi.
Sanki yağıyla dolu
Səsin neştərləşirdi.
Sonra o, daşa dönmüş
Ürəkləri dəlirdi.
Qüdrətini görməyən
Bəbəkləri dəlirdi.
Kəklik! Nədənsə tez-tez
Sən şahnaz oxuyurdun.
Dərin muğamı nə xam,
Nə dayaz oxuyurdun.
Yox! Yaman çağlayırdın
İnci dolu ümman tək.
Salonu başdan-başa
Titrədirdin tufan tək.
Sonrasa sanki nazla
İpəkləşirdi səsin.
Sanki titrək salona
Sığal çəkirdi pəsin.

Sən demə muğamatda
Nazın da şahı varmış,
Təntənəli sevinci,
Yanıqlı ahı varmış.
Sənin də ülfətləşən
Şahnazın naz satırdı.
O elə nazıyla da
Ürəklərə yatırdı...
Sən düşünə-düşünə
Çahargah oxuyanda,
Qəribədir, həm yorğun,
Həm gümrəh oxuyanda,
Büllur çilçıraqların
Hərərəti altında,
Dağdan ağır muğamın
Əzəməti altında,
Gül yarpağı dodağın
Bir an da titrəmirdi.
Zirvəyə qalxan səsin
Havada bürümirdi.
Ancaq muğamın özü
Əriyirdi səsində.
Muğamla iliklərə
Yeriyirdi səsin də.
Zəngulənlə kənd boyda
Salon da canlanırdı.
Təpəri olmayan da,
Olan da canlanırdı.
Sənin şaqraq səsində
Heyratı dillənəndə,
Bəmləri dalğa-dalğa
Havada zillənəndə,

Sərhəd dirəklərini
Bir-birinə qatırdı.
Dünyanın bu başından
O başına çatırdı.
Dinləyənlər səsinə
Möcüzə deyən zaman,
Ustad xanəndələr də
Heyran qalırdı, heyran.
Vurğunlar surətini
Gözlərinə tēpirdi.
Başına çiçəklər yox,
Qızılgüllər səpirdi.
Sən qızılgül bağına
Bənzəyirdin səhnədə.
Yox! O bağı hüsnünlə
Bəzəyirdin səhnədə.
Bəs niyə gözlərini
Yuma-yuma qalırdın?
Qızılgülün ətrini
Aram-aram alırdın.
Özündən nə gəlirdi?
Bənövşə rayihəsi...
Axı sən həm istedad,
Həm uğur ilahəsi
Bənövşəli çöllərdən
Nəğməylə keçə-keçə,
Bulaqlarda dumdurur
Sulardan içə-içə
Gəlib şəstlə çıxmışdın
Təbrizin səhnəsinə.
Qərib qız sığınmışdı
Qəriblər nənəsinə...

Sən nə deyirdin? Hər şey
Musiqidən başlayır.
Sanki allah özü də
Musiqini xoşlayır.
Axı dinlədiyimiz
Dəniz də musiqidir,
Bulaq da musiqidir,
Kəhriz də musiqidir,
Külək də musiqidir,
Leysan da musiqidir,
Şimşək də musiqidir,
Tufan da musiqidir,
Nağıl da musiqidir,
Haray da musiqidir,
Ağı da musiqidir,
Laylay da musiqidir,
Şivən də musiqidir,
Gülüş də musiqidir,
Giley də musiqidir,
Öpüş də musiqidir.
Ən qadir musiqiçi
Ürəkdir! Yalnız ürək!
Hər telində min nəğmə
Yaradır yalqız ürək...
Sonra da haldan-hala
Düşür həycan içində.
Nəğməli bir dünyaya
Dönür insan içində...
Musiqi dalğa-dalğa
Şeirləşən dəryadır.
Uyumuş xəyallarda
Xatirələr oyadır.

Hardasa canlıları
Barışdırır musiqi.
Mərhəməti nifrətə
Qarışdırır musiqi.
Musiqi ağrıları
Ürəklərdən qoparır.
Sonra da səni səndən
Ala-ala aparır...
Aclığı, susuzluğu
Unutdurur musiqi.
Səllənən göz yaşını
Qurutdurur musiqi.
Musiqi sevilməyən
Gözəli də sevdilir.
Ürəyi tərpətməyən
Qəzəli də sevdilir.
Deyirdin muğamat da
Milli abidəmizdir.
Bəli! Məğrur muğamat
Sənət iradəməizdir.
Gərək muğamatı da
Zaman-zaman qoruyaq.
Hikmət yüklü xalına
Heyran-heyran qoruyaq.
Neçə-neçə mehriban
Rəfiqənin toyunda,
Zümrüdləşən donunla
Süzdün də şən oyunda.
Sanki qızılgül əsdi
Yaşıl yarpaq içində.
Mən də sənənin hüsnünə
Baxdım maraqlı içində.

Təəssüf etdim, niyə
Gec çıxıbsan qarşıma.
Yoxsa çələng olardın
Xəyal dolu başıma.
Kəklik! Mənə dedilər
Bir məşhur ağa, guya,
Səni oxumaq üçün
Toya çağırır, toya...
Sənə öz ürəyincə
Xələt də vəd eləyib.
Üstəlik övladına
Sərvət də vəd eləyib.
Sənsə öz qürurunla
Vədi rədd eləyibsən.
Xalq üçün oxumağı
Xalqa vəd eləyibsən.
Sən beləydin! Şah özü,
Baxışında min hörmət,
Sənə boyun olsaydı
Daha böyük bir sərvət,
Elə o sərvəti də
Sən rədd edərdin, gülüm!
Məğrur zirvəyə qalxan
Yolla gedərdin, gülüm!
Qəribədir, sən ancaq
Vaxtı unudub tamam,
İstəyərdin mənimlə
Əyləşib səhər-axşam,
İlham dolu səsinlə
Elə nəğmə deyəsən.
Sevgi misralarını
Kəlmə-kəlmə deyəsən.

Sənin dediklərimdən

Heydər! Sənət kətandır,
Həyatsa dahi rəssam.
Nə istəyir, kətanda
Yaradır səhər-axşam.
Kətana imza atır
Dövrən də, sənətkar da.
Gördüyü ecazlardan
Oxuyur nəğməkar da.
O məğrur yaşasa da
Nəğmə ümmanı kimi,
Gah dolur, gah boşalır
Bulud karvanı kimi.
Axı, sənət dünyada
Quru peşə deyildir.
Başdan-ayağa ya qəm,
Ya da nəşə deyildir.
Yox! Yox! Sənət həssaslıq,
Birdə ki, müdriklikdir.
Sənətdə sadəliyin
Özü də böyüklükdür.
Mən deyərdim sənət də
Od-alovlu sevgidir.
Hayıf ki, gah buxovsuz,
Gah buxovlu sevgidir.
Əgər ömrün sevgisi
Ümitsizsə özündən,
Onda sənət sevgisi
Düşəcəkdir gözündən.

Fəryad o zamandan ki
Gül açıla, könül yox.
Gülün yaxasınisa
Külək aç, bülbül yox.
Deyirlər yaşıl da
Torpaqları, daşları,
Həsərdən ağarıbdır
Dağların da başları.
Dağlar çiyin-çiyinə
Dursalar da yer üstə,
Ulduzların keyfini
Sorsalar da yer üstə,
Özləri bir-birilə
Danışa bilməyir, yox.
Gülləri bir-birinə
Qarışa bilməyir, yox.
De, dağlar da həsrətə
Dözə bilmirsə əgər,
Onda həsrət çəkməkdən
Həsərtə dönməz bəşər?
Ürək sözlə dolanda
Ağırlaşar sünbül tək.
Cürətlə açılarda
Söz pardaxlanar gül tək.
Mənsə səni görəndə
Dik başımı əyərdim,
Sənə deyəcəyimi
Ürəyimdə deyərdim:
Bu qədər soyuq olma
Sən mənə qarşı, gülüm!
Təmassız qoruq olma
Hər addımbaşı, gülüm!

Laqeydlik ətalətdir,
Lovğalıq qəbahətdir,
Həmişə sədaqətdir
Sevginin marşı, gülüm!

Sən nəsen? Gənckən müdrik!
Məndən iki yaş böyük...
Sevgi nədir? Bir üzük,
Etiraf qaş, gülüm!

Bir həsrətin büstüdür,
Soyuq deyil, istidir,
Ünsiyyəti isidir
Gözümün yaşı, gülüm!

Donsam da küləyindən,
Qaçmaram köməyindən.
Amandır! Ətəyindən
Tök yerə daşı, gülüm!

Qorxuram dönə üzün,
Od yox, buz ola gözü...
Öz soyuğunda özün
Donasan, naşı gülüm!

Hər xarici parçadan
Paltarın ola-ola,
Elə asılıqandaca
Rəngləri sola-sola,
Sən Vətən parçasından
Adi paltar geyərdin.
Mötəbər kökümü zə
Sədaqətlə deyərdin:

Mən Vətən xalçasında
Yad ilməsi deyiləm.
Qulaqları batıran
Caz nəğməsi deyiləm.
Mən segaham, şüştərəm,
Qatarım, heyratıyam.
Mən sınıq şikəstəyəm,
Alovlu bayatıyam.
Ruhların pərvazıyam,
Duyğuların coşması!
Ataların sözüyəm,
Aşıqların qoşması!
Bəli! Öz sənətimdə
Neçə-neçə məqamam.
Özüm birəm! Vətənə
Neçə-neçə ənamam.
Mənim gözəlliyimə
Bir şəhər heyran idi.
Yalnız sənə qiyətin
Mənimçün mizan idi.
Sən mənə baxan zaman
Gözlərini yumardın.
Məndən nə həzz, nə ilham,
Nə də sevgi umardın.
Dodağımda sönsə də
Ulduz-ulduz sözlərim,
Sanardım gözlərini
Qamaşdırır gözlərim.
Günəşə döndərəndə
Hansı göz işığını,
Demək yanan ürəkdən
Alır öz işığını.

Sonra gördüm yox, tamam
Yanılmışam qarşında.
Deyəsən başqa sevgi
Qanadlanır başında.
İnsan ətrafıyla yox,
Bir olanda özüdür.
Bəli! Qılafıyla yox,
Tək qalanda özüdür.

Xəyallar aləm-aləm,
Tanışlar məhrəm-məhrəm...
Keçmişə qədəm-qədəm
Yol salanda özüdür.

Gah alovlu, gah sulu
Tufan döyəndə yolu,
Ürəyində qəm dolu
Ney çalanda özüdür.

Baxıb özgə sözünə,
Acıyanda özünə,
Damlı-damlı gözüne
Yaş dolanda özüdür.

Gah büsətdir həyatda,
Gah talandır səbatda,
Hayıf ki, o büsət da,
O talan da özüdür.

Tarix varaqılananda,
Dünya maraqılananda,
Söz həm pardaxlananda,
Həm solanda özüdür.

Yataqda gizli-gizli
Alışardım gecələr.
Asta-asta səninlə
Danışardım gecələr.
Nə deyərdim? Sən məni
İstəsəydin söyləydin,
İstəsəydin sancaydın,
İstəsəydin döyəydin.
Yox! Bunlar nədir ki, sən
Məni lap öldürəydin.
Təki bir yol sən məni
Sevginlə güldürəydin.
Dünyada gözəllik də
Qüsurla bir yaranır.
Yaxşı ilə yamansa
Yalnız sonra aranır.
Kişmişdən şirin nə var?
O da çöpsüz olmayır.
Sünbül var, göyə qalxır,
Ancaq dənə dolmayır.
Su var, dürdən parlaqdır,
Ancaq içməli deyil.
Ot var, sanki zümrüddür,
Ancaq biçməli deyil.
Gül var, rəngi gözəldir,
Ancaq ətri duyulmur.
Adam var, sənətkardır,
Ancaq xətri duyulmur.
Eh, mənim də könülsüz
Ərə gedib çıxmağım,
Öz qızlıq cəlalımı
Öz əlimlə yıxmağım,

Mənə qüsurlar olubdur
Qüsurların içində.
Hələ də itib-batmır
Uğurların içində.
“Xoşbəxtlik” qapısını
Mən könülsüz açmışam.
Gözümdən təbəssüm yox,
Yaş, ancaq yaş saçmışam.
Xoşbəxtliyi bölməkçin
Qapı-qapı gəzərlər.
Bədbəxtliyə yalnız
Təkbaşına dözərlər.
Almasa ləkə qonsa,
O da qiymətdən düşər.
Bir tacda parlarsa da,
Yenə hörmətdən düşər.
Gah məni düşündürən
Sualların içində,
Gah məni dilləndirən
Xəyalların içində
Mənə qəzəblə baxan
Bir qız dəydi gözümə.
O qızın simasında
Mən də baxdım özümə.
Özümə baxa-baxa
Bilirsən neylədim mən?
Məzəmmət dolu səslə
Özümə söylədim mən:
Alçalmaq deyil səni
Sevməyəni sevəsən?
Sanasan soyuq çəni
Zorla geyən zirvəsən?

Başqa həvəsə düşmə,
Özgə yolunu eşmə!
Nə olsun, gözü çeşmə,
Kirpiyi də şəvəsən.

Budaqlar arasında,
Yarpaqlar arasında,
Sazaqlar arasında
Yalqız qalan meyvəsən.

Beli sinsə da əgər,
Sevgi əyilər məgər?
Dost susar, düşməni deyər
Sarbanı yox dəvəsən.

Nəğməkarın büsatı
Nədir? Əlvən bayatı!
Sən gəlin yox, həyatı
Təzə duyan nəvəsən.

Nə qədər qısılsan da,
Döyüşdə basılsan da,
Boğazdan asılsan da,
Yenə məğrur qüvvəsən.

Hayıf deyil sən ölsən?
Səlsən! Sussan da səlsən!
Vətəndə vahid dilsən,
Nə ləhcə, nə şivəsən.

Sən sənət heykəlisən,
Sən zəhmət heykəlisən,
Sən qeyrət heykəlisən,
Nə nazsan, nə işvəsən.

Yox! Kim yalçın qayadan
Suya atır özünü,
Dəryanın dərinliyi
Qorxutmayır gözünü.
Ülviləşən günəşi
Həmişə sevən ürək,
Günəşin istisindən
Gileylənməsin gərək!
Yola çıxan baxmayır
Yolun uzaqlığına.
O gedir istiqbalın
Böyük qonaqlığına...
Mən bir yol da sevginin
Əzabından qaçmadım.
Gülüm! Ancaq bir yol da
Onu sənə açmadım.
Qızın sevgisi nədir?
Üzücü nigaranlıq!
Açıb deməsi bəlkə
Ən böyük qəhrəmanlıq!
Sevgisini açan qız
Min yol ölür, dirilir.
Yox! Başdan-ayağadək
Yenə yanır, gərilir.
Məsum sevgisi “yox”la
Qarşılaşan zamanda,
Sanki dar ağacından
Asılır bir meydanda.

Müqtədir sevgisinə
“Hə” cavabı alanda,
Sanki bir çıraq tapır
Qaranlıq bir dalanda.
Sanki zəngin dünyada
Hərə bir şey dilənir.
Yığır... Yığır... Yenə də
Doymayır, hey dilənir.
Eh, dilənçi olmayan
Yoxdur yer kürəsində
Bəli! Dilənçi paydan
Çoxdur yer kürəsində.
Bil ki şahlar, krallar,
Əmirilər dilənçidir.
Neçə-neçə tüfeyli
Ömürlər dilənçidir.
Vəzifə dilənçisi,
Sərvət dilənçisi var.
Dəbdəbə dilənçisi,
Şöhrət dilənçisi var.
Bəs sevgi dilənçisi?
O da varmı? Əlbəttə!
Öz diləyi xətrinə
O tüpürər ismətə.
Bəli! Çox yox, bir tikə
Qüruru olsa əgər,
Könüllü yerə çırpıb
Üstündə təpik döyər.

Səhər-axşam yol üstdə
Dayanar yazıq kimi.
Rədd cavabı alsa da
Əl çəkməz sırtıq kimi.
Yox! Yox! Amandır! Allah
Ürəkləri yoxlasın!
Ülviləşən sevgini
Beləsindən saxlasın!
Məhəbbət bir günəşdir,
Həmişə parlaq olar.
Mərhəmətə sığınsa
Günəş yox, ocaq olar.
Bəlkə kövrək duyğudur
Ünsiyyətdə mərhəmət.
Bəlkə adi güzəştədir
Məhəbbətdə mərhəmət.
Yox! Mərhəmət özü də
Sədəqəyə bənzəyir.
Bəli! Minnət möhürlü
Vərəqəyə bənzəyir.
Dünyada tapılmasa
Bir nəfər də köməyin,
Sənin tək mərhəmətdən
Yoğrulsa da çörəyin,
Mərhəmətdən doğmasın
Məhəbbətin. Amandır!
Mərhəmətli məhəbbət
Sızıldayan kamandır.

Deyirlər insaf dolu
Nəzakətdir mərhəmət.
Yarımçıq qalsa, yenə
Səxavətdir mərhəmət.
Ya bütöv, ya yarımçıq,
Mərhəmət mərhəmətdir.
Kiminə dəyanətdir,
Kiminə xəcalətdir.
Yer üzündə çox şeyi
Peyvənd eləmək olar.
Sevgi peyvənd edilsə
Yenə əslində qalar.
Bilsəm ki kimsə məni
Mərhəmətlə sevəcək,
Bəli! Məhəbbətlə yox,
Səxavətlə sevəcək,
Yar yerinə kəndiri
Bağrıma basaram mən.
O gecə tərəddüdsüz
Özümü asaram mən.
Hər kəsin səadəti
Əlindədir deyirlər.
Həqiqəti necə də
Səmtlərinə əyirlər.
Bilməyirlər həqiqət
Zamanın dilindədir.
Sevənin səadəti
Sevənin əlindədir.

Kim bilmir ki dünyada
Qiyətli nemət çoxdur.
Qadın ləyaqətinə
Bərabər sərvət yoxdur.
Neyləyəsenki o da
Bir tükdən asılıdır.
Bəli! Hər səhər-axşam
Bir tükə qısıldır.
Mənsə göz-bəbəyindən
Asıldım bu dünyanın.
Bəli! Düz bəbəyinə
Qısıldım bu dünyanın.
Osa nədənsə yenə
Məni görə bilmədi.
Özüm heç, hüsnümə də
Qiyət verə bilmədi.
Həyat nə nadir ənam,
Nə təbərrik çələngdir.
Yox! Yox! O da zəhmilə
Bir yırtıcı pələngdir.
Təkləndinmi? O dərhal
Yolunu haçalayar.
Qane olarmı? Yox! Yox!
O səni parçalayar.
İndi silkələdikcə
Məni bu nigaranlıq,
Könlümün boş evinə
Dolan bir pərişanlıq

Qoymayıb rahatlığın
Xumarında məst olam.
Mən arzumla dəstəm! Kaş
Sevgimlə də dəst olam!
Sevgi leysan deyildir
Harayla yağıb susa.
Yox! O sakit ümmandır,
Səsi həm mərd, həm qısa...
O mavi baxışıyla
İlləri yola salır.
Bəli! İllər sovuşur,
Sevgi yerində qalır.
Vay o gündən müqəddəs
Sevgi də ucuzlaşa.
Gözəllikdən yoxsulmuş
Sərgi də ucuzlaşa.
Dağ ömrü parça-parça
Qoparıb yel apara.
Yalnız – Kömək! – deməkdən
Damağı dil apara.
Sevənlər qoşa-qoşa
Dolaşan qu kimidir.
Həm şirin, həm də nakam
Sevgi şor su kimidir.
İçdikcə içəcəksən,
Yanacaqsa yenə də.
Bəli! Təşnə qalacaq
Ürəyində, sinədə.

Əyri kirpiyim nədir?
Öz anamın mirası!
Bir üzük halqasının
Bütövü yox, parası!
Haçan güzgü önündə
Düyünlənir qaşlarım,
Uzun kirpiklərimdən
Asılan göz yaşlarım
Sınmış üzük üstdəki
Almasları andırır.
Bəli! Almas qaşlar da
Ürəyimi yandırır...
Mən güləm! Gül solmayır
Baharın gülzarında.
Məni sən soldurursan
Ömrümün baharında...
Olsun! Mən alışısam
Hər üzünə həyatın.
Külümü üfürərəm
Kor gözüne həyatın.
Suya girməyən adam
Necə üzmək öyrənər?
Səbri tükənən qəvvəs
Necə dözmək öyrənər?

Mənim dediklərimdən

Kəklik! Sanma ən ağır
Elə dəmir yüküdür.
Yox! Çarpaşlıq yollardan
Keçən ömür yüküdür.

Ən böyük qəhrəmanlıq
O yükü daşımaqdır.
Ancaq özüyün deyil,
Xalqıyın yaşamaqdır.
Mən bir yalçın qayayam,
Arxam varsa da el tək,
Yanımdan zaman keçir
Bəndləri yıxan sel tək...
Hər il yaş hesabına
Bir parçamı aparır.
Yox! Çığırdı-çığırdı
Məni məndən qoparır...
Mən zamanla döyüşdə
Mərdliklə yaşayıram.
Şanlı keçmişimi də
Özümlə daşıyıram.
Sən Təbriz səhnəsinin
Ecazkar kəkliyiydın.
Nəğmələrin ülfəti,
Sevginin təkliyiydın.
Yox! Yox! Sən tək deyildin
Boynubükük bənövşə!
Sevdiyin ürəyində
Yaşayardı həmişə...
Sən hər yerdə, hər zaman
İlhamla oxusan da,
Sən əlvən nəğmələrdən
Çələnglər toxusan da,
Sevgi nəğmələrini
Daha çox xoşlayırdın.
Çıxışa sevgi dolu
Nəğməylə başlayırdın:

Sən şamsan, mən pərvanə,
Nə yaman alışırsan.
Bəlkə sənə biganə
Çıraqla yarışırısan.

Sözümü demir dilim,
Demək susmaqdan zülüm...
Mən ağlayıram gülüm,
Sən isə qımışırsan.

Məgər bilməyirsən sən,
Dərdindən dəliyəm mən?
Yolunu tutsa da çən,
Ömrümə qarışırsan.
Sən oxuyurdun... Kimsə
Bilmirdi kövrək nəğmə,
Misraları duyğular,
Özüsə ürək nəğmə,
Axı nə üçün şamla,
Pərvanəylə başlanıb?
Hansı mürüvvətsiz
Ünvanına tuşlanıb?
Gülüm! Çiçək ətirli
Qarı sevən bir mələk,
Qışın soyuqluğundan
Zara gəlməsin gərək!
Axı günahı yuyub
Büllurlaşmış deryada,
Etiraf eləmək də
Kişilikdir dünyada.

Ancaq mənim günahım
Yoxdu sənin yanında.
Sənin eyham vurduğun
O gərginlik anında,
Mən də rahat yerimdə
Haldan-hala düşürdüm.
Sevgi gülüstanında
Yoldan-yola düşürdüm.
Bu zaman başqa gözəl
Gəlirdi nəzakətlə,
Məni çıxdığım yola
Salırdı məzəmmətlə.
Bəli! Günah məndə yox,
Səndəydi...Sevgi! – deyə,
Başqasını sevəni
Niyə sevirdin, niyə?
Bəli! Sən nəğmə dolu
Şəlalə yox, dənizdin.
Ancaq duruluğunla
Dənizdən də təmizdin.
Sevgiydi məzhəbin də,
Dinin də, allahın da.
Tək məni sevməyindi
Günahsız günahın da.
Məni sevirdin... Ancaq
Məndən yoxdu xəbərin.
Bilmirdin munisiyəm
Mən də başqa dilbərin.
Bəli! Sənə vardısı
Dünya qədər hörmətim,
Bir sevgiyə dönmüşdü
O gözəllə ülfətim.

Demək sevə bilməzdim
Mən də səni sənin tək.
O dilbərin yoxdusa
Şəni sənin şənin tək,
Özü sorğu-sualsız
Girmişdi ürəyimə.
Qanaddı xəyalıma,
Zirvəydi diləyimə...
Sanma ki, hələ gənçdim,
Sevgidə naşıydım mən.
Yox! Neçə sevən qızın
Gözünün yaşıydım mən.
Qısqanclıq bir qayçıdır
İpək sevgidə deyə,
Gərək sevən-sevəni
Qısqanmasın heç nəyə.
Bilirdim hər şeirimi
Sən bağrıma basırsan,
Əksimi divardan yox,
Ürəyindən asırsan.
Mənsə “səni sevirəm”
Desəydim sənə əgər,
Günahsız ola-ola
Sarsıldadı o dilbər.
Dəhşətə bax! Ona da
Mən deyə bilməyirdim
“Səni sevirəm”, qəti
Bir rəyə gəlməyirdim.
Axı, özüm bilmirdim
Sabahım nə olacaq.
Bilirdim basılırsa
Günahım nə olacaq.

Sən də işdə salamlə
Çox yanaşırdın mənə.
Danışırdıq... Amma sən
Açıb demirdin yenə
Niyə soyuqluğunla
Sən üşüdürsən məni?
Bu qədər soyuq olma,
Axı sevirəm səni.
Yox! Yox! Özün demirdin,
Məsum üzün deyirdi.
Kırpıqları nəmlənən
Ala gözün deyirdi.
Haçan yanan gözünü
Sən dikirdin üzümə,
İstəmirdim gözündən
İşıq düşə gözümə.
Gözündən ürəyimə
İşıq yox, sevgi yağa...
Mən də dönəm sevginin
Yağışında bir dağa...
Sənin gedişində də,
Sənin gəlişində də,
Sənin hönkürtündə də,
Sənin gülüşündə də
Giley vardı... Bir işlə
Yüklənsə də hər anım,
Mən səndən soruşardım:
– Necəsən, Kəklək xanım?
Sən gülərdin... Üzümə
Məhrəm-məhrəm baxardın.
Gah məsum-məsum, gah da
Ötkəm-ötkəm baxardın.

Deyərdin, gərək səndən
Soruşam mən necəyəm?
Ömrün göyündə Aylı,
Yoxsa Aysız gecəyəm.
Mən də gülərdim... Ancaq
Duysam da eyhamını,
Sevdiyim dilrubanın
Möhtəşəm inamını
Söz yazan əllərimlə
Uçurmağa qıymazdım.
Nə desəydin... Özümü
Mən o yerə qoymazdım.
Yadımdamı, bir axşam
Hərərətlə yenə də,
Gözəl sevgi nəğməsi
Oxuyurdun səhnədə.
O deyirdi sevgidə
İndi tez nədir, gec nə?
Sevənlər sevənlərdən
Əsirgəmirdi heç nə!
Doğrudan yaraşıqdın
Sən sənət növrağıma.
Konsertdən sonra gəlib
Mənim iş otağıma,
Dedin bircə uğur da
Asan yaranmır inan!
Bəzən uğur yolunda
Qurban da verir insan...

Mən isə sevdiyimə
Daim səcdə qılardım.
Yolunda başqa şey yox,
Özüm qurban olardım.
Amma yenə demədin
Kimi sevirsen, kimi?
Yox! Susdu hərərətlə
Danışan tarın simi.
Axşamdı. Soyuq axşam.
Çalxalanırdı Təbriz.
Yox! Yox! Sanki hardasa
Yaxalanırdı Təbriz.
Bəli! O gözlərilə
Alovlar görə-görə,
İnqilabçı millətə
Səadət verə-verə,
Kiminsə nəzərində
Günahkar sayılırdı.
Hələ dodaqlar susur,
Baxışlar qıyılırdı.
Qaranlıq alay-alay
Çıxırdı küçələrə.
Sanki qara mürəkkəb
Axırdı küçələrə.
O qara mürəkkəbə
Qələm batıraraq şah,
Fəlakət yazacaqdı –
Təbrizin baxtına, ah!

Yalnız bir axşam əvvəl
Şölələnən ulduzlar,
Kəhkəşan salxımında
Gilələnən ulduzlar,
Vahimədən bərəlməmiş
Gözləri andırırdı.
Baxırdım, ürəyimin
Başını yandırır...
Birdən zülmət içində
Sən çıxdın qabağıma.
Mənə elə gəldi ki
Sən mənim sorağıma
Dünyanın o başından
Qaç-qaç gəlibsən.
Yolu od nəfəsinlə
Aça-aça gəlibsən.
Döşlərin titrəyirdi
Zəncirdəki halqa tək.
Yox! Yox! Acı çaydakı
Şahə qalxan dalğa tək.
Təbrizin qaranlığı
Bir az azalsın deyə,
Mehriban ürəyini
Qış yox, yaz alsın deyə,
Gözlərinə yığmışdın
Sən qaranlığı qat-qat.
İnsafsız qaranlıqsa
Azalmayırdı heyhat.

Sanki sən axırıncı
Nəğməni bitirmişdin.
Yox! Salonlar titrədən
Səsini itirmişdin.
Yoxsa məhrəm Təbrizin
Naməhrəm axşamında,
Odu sabah yanacaq
Cəhənnəm axşamında,
Heç olmasa bircə bənd
Bayatı oxuyardın.
Qəzəblə lənətləyib
Həyatı, oxuyardın!
Qaranquş sərcə oldu,
Qızılgül qönçə oldu.
Mən dövlətdim, bəs mənim
Cəlalım necə oldu?
Yox! Canım, oxumağa
Məgər macalımı vardı?
İmkanın məsafəsi
Elə dar, elə dardı...
İnsan bir an içində
Tora düşə bilərdi.
Tor nədir? Diri gözlü
Gora düşə bilərdi.
Qəribədir, o boyda
Əzəmətli şəhərdə,
Yuvasız quşlara da
Mərhəmətli şəhərdə,
Küləklərə yer vardı,
Bizə isə yox, gülüm!
Yolda durmaq olmazdı
Bircə an da çox, gülüm!

Sənsə sanki Təbrizi
Öz əyninə geyirdin.
Yeri-göyü yandıran
Hərərətlə deyirdin:
Bir güləm! Qar düşsə də
Sarılıb-solmaram mən.
Yoxdan var olmuşamsa,
Vardan yox olmaram mən.
Gedirəm! Gəldim səni
Görüm vida anında.
Yoxsa ki yarı canım
Qalacaqdı yanında.
Sonra susdun... Qəhərdən
Danışmadın daha sən.
Bəli! Demədin hara
Gedəcəksən tənha sən.
Kim ki öz hisslərini
Sözlərlə deyə bilmir,
Xəcaləti udsa da,
İsməti yeyə bilmir.
Hisslərini öpüşlə
Keçirir sevdini.
Sanki nəşə dolu mey
İçirir sevdini.
Birdən zülmət içində
Alışdı dodaqların,
Mənim soyuq üzümə
Yapışdı dodaqların.
Özün bir an içində
Qaçdınsa ceyran kimi,
Mən dondum hərərətli
Sevginə heyran kimi.

Yox! Sanki uyumuşdum,
Zəlzələdən oyandım.
Alovlu öpüşünün
İşığına boyandım.
Sanki sən zaman-zaman
Ürəyində yığılan,
Sonra səssiz-səmirsiz
Baxışından sağılan
Alovu şölə, şölə
Öpüşünə qatmışdın.
O dəhşətli axşamda
Diləyinə çatmışdın.
Yolları bir-birinə
Sarıya-sarıya sən,
Köksündə nəğmələri
Qoruya-qoruya sən,
Harayasa üz tutub
Getdin, əbədi getdin.
Musiqi ocağının
Nəğmə məbədi, getdin.
Sən getdin... Mənim isə
Əlim üzümdə qaldı.
Ecaz dolu surətin
Naşı gözümdə qaldı.
Sanma öpüşün mənə
Nəşə dolu mey oldu.
Qulağımın dibində
Yanğı dolu ney oldu.
Düşüb bir gün əvvəlki
Büsatın sorağına,
Son dəfə baxdım nəhəng
Musiqi ocağına.

O ocağı mən özüm
Yandırmışdım Təbrizdə.
Kim dansa, sözlərimi
Təsdiq edər Təbriz də.
Susurdu kamançalar,
Tarlər, dəflər, tütəklər.
Bir ayrılıq nəğməsi
Oxuyurdu küləklər.
Mən könüllü yox, zorla
Ayrıldım Təbrizimdən.
O qındı... Mən qılıncdım...
Sıyrıldım Təbrizimdən.
Soyutmaq istəyəndə
Məni Vətəndən hicran,
Sənin öpüşün yandı
Soyuq üzümdə, inan!
Gülüm! Sənin haqqında
Bir hekayə yazdım mən.
Sanki sarı simində
Nəğmə çalan sazdım mən.
Hekayəni oxuyan
Alışdı da, yandı da.
Səni məsum sevginin
İlahəsi sandı da.
Sonra məndən soruşdu
Kəklilik indi hardadır?
Azadlıqda gəzirmi?
Yoxsa yenə dardadır?
Dedim mən də bilmirəm
O gözəlin yerini.
Bəlkə gələcək açdı
Bir nəğməkar sirrini.

Birdən sanki nəfəsin
Dəydi yanaqlarıma.
Yenə mehriban səsin
Gəldi qulaqlarıma:
Sən təzadda gücə bax,
Dolaşır dünya boyu...
O neçə rəngə salır
Bir ümmandakı suyu...
Yerə-göyə sığmayan
Dağı da iki bölür.
Görürsən zirvədə qış,
Ətəkdəsə yaz gülür.
Mənimsə başımda qış,
Ürəyimdə yaz gülür.
Ancaq sənsiz Vətəndə
O da çox yox, az gülür.
Sən şairdin... Mən isə
Nəğməkardım o zaman.
Yox! Yox! Mən təşnə idim,
Sənsə dalğalı ümman.
Sahilinə gəlirdim
Mən axşamlar şamla da,
Ancaq içə bilmirdim
Suyundan bir damla da.
Bəli! Su sahilində
Susuzluqdan yanırdım.
Səni yenə özümə
Bir xilaskar sanırdım.
Üzümə baxa-baxa
Sənsə elə susurdun.
Niyyətimi üzümdən
Bilə-bilə susurdun.

Mən içdikcə yandıran
Məhəbbət susuzuydum.
Bir də könlümə yatan
Şeiriyyət susuzuydum.
İndi sən deyirsən ki
Nəsrə nəzmə yozubsan.
Nəğmələşən Kəlikdən
Bir hekayə yazıbsan.
Düzü nə eşitmişəm,
Nə də ki, oxumuşam.
Sanki mən yazı dolu
Dünyada yoxumuşam.
Ancaq nakam ürəyim
Sevinir yenə, şair.
Dönə-dönə təşəkkür
Edirəm sənə, şair.
Sən mənim gözlərimin
Yaşını görməsən də,
Min suallı sevgimə
Bir cavab verməsən də,
Heç olmasa haqqımda
Bir hekayə yazıbsan.
Adımı sənətinin
Lövhesində qazıbsan.
Bir zaman sən sevginlə
Yaman gərəkdin mənə.
İndisə gərəyimsən
Deyir Vətənin sənə.

Sən də yadında saxla,
Dərd də bir toxum olur.
Düşdüyü yer gah zirvə,
Gah da ki, uçrum olur.
Yeri münbitləşəndə
O da qol-budaq atır.
Kölgəsi pərvazlanıb
Ürəkdən gözə çatır.
Sən çalış o toxumu
Qanında üyüdəsən.
O səni çürütməmiş,
Sən onu çürüdəsən.
Mən səni axtarmaqçın
Sözə ehtiyac duyub,
Əmim qızı Həvvaya
Məktub yolladım, məktub!
Sanma yorğun gözündə
Yolu itirər məktub.
Qərrib daşın özündə
Ünvan bitirər məktub.

Tufan döysə üzünü,
Zirvə sanar özünü...
Dostun ürək sözünü
Dosta yetirər məktub.

O doğsa da qəhərdən,
Danışar şən səfərdən...
Axtardığın dilbərdən
Soraq gətirər məktub.

Günlər keçdi... Həvvadan
Məktub aldım bir səhər.
O yazırdı: Heydərcan,
Sənin bu dünya qədər
Xətrini istəsəm də,
Bəlkə yenə azdır, az.
Doğma ocağımızda
Sən sazsan! Nəğməli saz!
Məktubunu alanda
Mən sevindim o ki var,
Bildim sağ-salamatsan,
Allah sənə olub yar.
Mən sabahı tək-tənha
Yollandım Ağ imama.
Mən o kəndə çatanda
Az qalırdı axşama.
Ancaq sanki Ağ imam
Yanırdı torpaq üstə.
Neçə-neçə gözəl qız
Durmuşdu bulaq üstə.
Qayada açılmışdı
Bulaq gümüş yaxa tək.
Səhənglər dayanmışdı
Bir-birinə arxa tək.
Mən də bulaq başına
Getdim maraq içində.
Sanki qərib bir güldüm
Özgə yarpaq içində.
Qızlara salam verdim
Bir məhrəm insan kimi,
Dedim Çanaxbulaqdan
Gəlmişəm mehman kimi.

Sonra mən Kəklikgilin
Evini xəbər aldım.
Heyrətlənən qızlara
Diqqətlə nəzər saldım.
Qızlar gah bir-birinin
Üzünə baxırdılar,
Gah da ağzından çıxan
Sözünə baxırdılar.
Bir qız dedi Kəklikgil
Kənddə qalmırlar daha.
Dostları da Kəklidən
Soraq almırlar daha.
Sanma ana-baladan
Nişanədir evləri.
Yox! Yox! Başdan-ayağa
Viranədir evləri.
Mən sarsıldım. Bu zaman
Əl-ayağa düşdü qız.
Səhəngini unudub
Tez qabağa düşdü qız.
Dedi gedək, bəlkə də
Qonşusu bir şey bilir.
Axı hava çalanın
Niyyətini ney bilir.
Bir evə gəldik... Sanki
Yel tökmüşdü əynini.
Yox! Yox! Kimsə qılıncla
Salmışdı bir çiyini.

Bəli! Yanındakı ev
Viranəyə dönmüşdü.
Misraları pozulan
Təranəyə dönmüşdü.
Qız qapını döyəndə
Başından uçdu xəyal.
Bir nurani qadınsa
Qapıya çıxdı dərhal.
Qız dedi: – Yaxşı xala,
Salam qədimdən qalır.
Bu gələn kənd içində
Kəkliyi xəbər alır.
Sonra qız üzr istəyib
Yenə getdi bulağa.
Yaxşı məni diqqətlə
Süzdü başdan-ayağa.
Dedi hardan gəlibsən?
Dedim Çanaxbulaqdan.
Sanki günəş yorulub
Kəndə naxış salmaqdan,
Öz doğma mənzilinə
Çəkilirdi insan tək.
Daha yanıqlı əzan
Dinəcəkdi kaman tək.
Çanaxbulaq sözünü
Yaxşı eşidən zaman,
Bir məsum təbəssümlə
Yaman sevindi, yaman.
Sanki batıq sinəsi
Dalğa-dalğa qabardı.
Sonra qolumdan tutub
Məni evə apardı.

Süfrə açdı... Dedi sən,
Yol gəlibsən, ay qızım!
Boğazımdan qonaqsız
Keçməyib hələ ruzum.
Biz yedik-içdik. Sonra
Dedi vardan-yoxdan o.
Sanki, elə bir həyan
Gözləyirmiş çoxdan o.
Dedi, mən öz ərimi
Haçandır itirmişəm.
İlləri tək başıma
İllərə yetirmişəm.
İnqilabçı atası
Həlak olandan sonra,
Anasının könlünə
Qorxu dolandan sonra,
Kəklik kənddə qalmadı,
Təbrizə getdi... Ancaq
Bibisinin yanında
Qonaq qaldı o, qonaq.
Sonra bir tacir oğlu
Alıb apardı onu.
Sanki bir şamamaydı,
Tağdan qopardı onu...
Ancaq nədənsə Kəklik
Çox qalmadı o evdə.
Budaq-budaq qalxsa da
Kök salmadı o evdə.
Bibisinin yanına
Qayıtdı yana-yana.
Sənin ayaq qoyduğun
Bu kəndi ana-ana.

Sonra dedilər məşhur
Müğənni olub Kəklik.
Nəğmələr deyə-deyə
Kamala dolub Kəklik.
Axı, o uşaqlıqda
Kənddə də oxuyardı.
Ürəklərdə şeiriyyət
Çələngi toxuyardı.
Sonra dedilər Kəklik
Müdirinə vurulub.
Bəli! Lillənən bulaq
Sanki bir də durulub.
Müdür də sizin kənddən
Bir şairmiş... Bu zaman
Həsət dolu ürəyim
Yaman çırpındı, yaman.
Kəklik yağan qardan da
Sanki işıq qapardı.
O şairin şəklini
Haradansa tapardı.
Sonra öz anasına
Göndərərdi məktubla.
Sanki bir kənddə tilu*
Danışardı qürubla...
Anası şəkillərə
Baxardı dönə-dönə.
Onlardan birini də
Mənə vermişdi, mənə.

*Günəşin çıxması

Sandım hekayətini
Daha bitirdi Yaxşı.
Yox! Yox! Ayağa qalxıb
Şəkil gətirdi Yaxşı.
Alıb baxdım... Ay aman!
Bu sənən ki... Aləmdir!
Sənin məğrur baxışın
Nə qədər də məhrəmdir.
– Hanı mənim o gözəl
Növrəyim? – Deyə-deyə,
Sanki meydan oxuyur
Baxışın yerə-göy...
Nəfəsiz şəkildə də
Təzadlı bir sükut var.
Dodaqlarında gülüş,
Gözlərində bulud var!
Sənin iri gözlərin
Qaynasa da bulaq tək,
Gizlədə bilməmişdir
O buludu qaçaq tək.
Mən də buluda döndüm,
Bacarmadım özümlə.
Allah özü eləsin
Divanını dözümlə.
Yox! Yox! Kim dözərdi ki,
Mən də dözə biləydim?
Dayanıb sakit-sakit
Səni süzə biləydim?
Birdən hönkürdüm... Sənin
Şəklini öpə-öpə.
Üstünə alovlanan
Göz yaşı səpə-səpə.

Ürəyimin başına
Sıxdım sənin şəklini.
Həsrət dolu sinəmə
Taxdım sənin şəklini.
Yaxşı, nigaran Yaxşı
Yaman həycana düşdü.
Mən tufana düşmüşdüm,
O da tufana düşdü...
Sonra heyrət içində
Şair nəyindir? – dedi.
Bəlkə nəğməylə dolu
İtmiş neyindir? – dedi.
Mən hıçqıra-hıçqıra
Əmim oğludur – dedim.
Bir nəslin hikmət dolu
Müdrək ağlıdır – dedim.
Yaxşının da göz yaşı
Sakit çeşməyə döndü.
Hıçqırtımın içində
Səssiz nəğməyə döndü.
İkimiz də yorulub
Susduq dərin ümman tək.
Sonra Yaxşı təzədən
Varaqlandı dastan tək.
Dedi Kəklik Təbrizdən
Kəndə qayıdan zaman,
Çaxxaxsız qapıları
Tufan döyürdü, tufan...
Gecənin qara üzü
Ağarırdı qorxudan.
Kəndlilərsə hərasan
Oyanırdı yuxudan.

O, dolu evdən ancaq
Anasını götürdü.
Bəli! Bütün ömrünün
Mənasını götürdü.
İkisi də mənimlə
Bərk-bərk qucaqlaşdılar.
Xoruzlar banlamamış
Kənddən uzaqlaşdılar.
Mən dua etdim. Onlar
Yolda düşməsin dara.
Mən Yaxşıdan soruşdum:
– Hara getdilər, hara?
Sonra cavab gözlədim
Sözə tamarzı kimi.
Yaxşı, mehriban Yaxşı
Dedi narazı kimi:
Bilmədim. Yoldan bir an
Qanrılıb mənə sarı,
Demədilər haraya
Gedirik gecə yarı.
Sabahı əmniyyətlər
Töküldülər, gəldilər.
İnsafa yox, qəzəbə
Büküldülər, gəldilər...
Kəkləgilin evini
Taladılar oğru tək.
Bəli! Bir ev yarıldı
İki qadın bağı tək.
İndi yanımızdakı
Bayquş dolu viranə,
Bir möhtəşəm cəlalı
Yurddan qalır nişanə.

Mən gecəni Yaxşının
Ocağında keçirdim.
Sanki Yaxşı zəmiydi,
Mən də sünbül biçirdim.
Yaxşının hekayəti
Obaşdan bitdi ancaq.
Haradasa ana da,
Kəklik də itdi ancaq.
Səhər qərrib şəklini
Bir də öpdüm, bir də mən.
Gözlərimi ağardıb
Sırtıqlaşan dərdə mən,
Şəkilini Yaxşıya
Qaytardım minnətdar tək.
Yaxşı aldı... Üzünə
Boylandı bəxtiyar tək.
Yaxşı sənin şəklinə
Baxdıqca sevinirdi.
Qəribəydi, göz yaşı
Axdıqca sevinirdi.
Aman! Yaş dolu gözlər
Nə iriymiş, nə iri?
Yaxşı göz yaşı içmiş
Şekli qaytardı geri.
Dedi al, mənim gülüm,
Bu sənin qismətidir.
Mənim qürurumdursa,
Sən də şöhrətidir.
Mənsə şəklini alıb
Təşəkkür etdim ona.
Təəssüf dolu görüş
Belə yetişdi sona.

Uzaq olsa da məni
Yaxından duydu Yaxşı.
Hələ kiçik heybəmə
Yemək də qoydu Yaxşı.
Biz öpüşüb ayrıldıq
Dərin hörmət içində.
Mən evimizə qayıtdım
Yenə həsrət içində.
Kəklik! Təbrizdə sənsiz
Yetim səhnə ağlayır.
O səni ana-ana
Dönə-dönə ağlayır.
Sən yadıma düşəndə.

Təlatümlü dənizdə
Əlim əldən üzülür.
Zülmət dolu yoluma
Şam yox, mərmə düzülür
Sən yadıma düşəndə.

Sanki ürəyimdəki
Odumu itirirəm.
Yox! Alov məmləkəti
Yurdumu itirirəm
Sən yadıma düşəndə.

Mənim qulaqlarımda
Ney, ud, tar, kaman dinir.
Nəğmələr dünyasında
Nəğməli hicran dinir
Sən yadıma düşəndə.

Sanki qürurla dolu
Səsini axtarıram.
Zilin bir yana! Həzin
Pəsini axtarıram
Sən yadıma düşəndə.

Sanki gəlib mənimlə
Neçə adam dərdləşir.
Sərtlər də həlimləşir,
Namərdlər də mərdləşir
Sən yadıma düşəndə.

Sanki həssaslıq hakim,
Laqeydlik məhkum olur.
Həsrətlə dolu gözlər
Daha da məsum olur
Sən yadıma düşəndə.

Sanki tarix diqqətlə
Dövrəndən hesab çəkir.
Mənim isə günahsız
Vəcdanım əzab çəkir
Sən yadıma düşəndə.
Özüm yenə soraqla
Çabaladıqca darda,
Səndən xəbər alıram,
De hardasan, de harda?

1988.

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Əli Tudə	5
Əli Tudə heç vaxt vətənsiz yaşamamışdır	9

Sənət aləmi

Qələmin nə təqsiri	14
Şeir təəssübü	15
Şair, şeir, ehtiyac	18
Ay qələm	20
Ürək nəğməsi	21
Bilmərəm	22
Hayıf	24
Bilmədin ki...	27
Haqq	28
Şairlər	29
İtirmə	31
Söz ömrü	32

Ömür yolum

Əməlim – arzum	36
İndən belə	36
Çeşmə	38
Yaxşı ki...	38
Könlüm deyir ki...	40

İş-güc	40
Çaylar	41
Sevgilimə dedim ki...	42
Tənə	43
Səmimi etiraf	44
Macərəlar	46
Sən dedin ki...	48
Danlana-danlana	50
Halal əməyim	51
Minnətdaram	52

Şairin düşüncələri

Şahmat	54
Açıqlıq	54
Bənzəyiş	55
Göy çəməndə yığıncaq	56
Qızım gileylənir	57
Düz baxsın	57
Ləyaqət	59
Doğuşlar	60
Bəlkə...	62
O gənclik ki...	63
“Yeddi qardaş” ulduz	64
İsti yay	65
Dəmir	67
Ağac da ağlayır	68
Vicdanlar qəbristanda	69
Köç	70
Ölüm... İlham... haqqında	71
Arzu uğrunda	72

Ucalıq	74
Dahilər	75

Qarabağ ağrısı

Qarabağ düşüncələri	78
Barmaq	82
Didərginlər	86
Kərəm faciəsi	89
Sarı gəlin	92
Əbədi məşəl	93
Cəngi	95
Qara zurna	97
Sən döyüş!	99

İthaf

Sərdar	104
İki qardaş vardı...	105
Oxtay	107
Kolnel	109
Əşrəf	111
Qılinc	113
Mehri	115
Doğruçu inam	118
Çanaxbulaq suyu	121
Sonra bilinən qədir	121
Yoxsa...	123
Xəbərsiz ayrılıq	124
Şərikli yol	126
Ünsiyyət körpüsü	127

Sənət yarpaqları

Mənim qələmim	132
İstedad	134
Mövzular	135
Sənət əzabı	135
Şairin vəzifəsi	137
Şöhrət zirvəsi	139
Şair həsədi	141
Tənqid	143
Şam fədakarlığı	143
Gəlin yazıq!	144
Ürək odu	145
Sənət yarpaqları	146
Ən böyük alim	149

Könül sirdaşına

Mehribanım	152
Sənsən, sən!	153
Darıxaram mən	155
Məsləhət	156
Sənin əllərin	159
Yenə sənin əllərin	161
Qadın var...	163
Gülüm	164
Qadın diqqəti	166
Boyunbağı	168
Ağ tellər	170
Qadın var...	171

Qoşa şam kimi	173
Həyat düşüncələri	174
Bəxt güzgüsü	176
Məhrəm etiraf	178
Mənim Şəfiqəm	180
Ömrün zirvəsində	181
Könül sirdaşına	183

POEMALAR

Hökmdar qızın sevgisi	185
Sevgi naxışları	205
De, hardasan?	276

ƏLİ TUDƏ
SÖZ ÖMRÜ

XI cild

Kitab Natiq Əli Tudə oğlu Cavadzadənin
şəxsi vəsaiti ilə çap olunub.

Redaktor	<i>Natiq Cavadzadə</i>
Rəssam	<i>Nazim Rzaquliyev</i>
Korrektor	<i>Fidan Ramazanova</i>
Kompüter yığımı	<i>Yaqut Rəhimova</i>
Kompüter işləri	<i>Sevda Allahverdiyeva</i>

Çapa imzalanmışdır 25.12.2017. Kağız formatı 60x90¹/₁₆.
Fiziki çap vərəqi 22,0. Şerti çap vərəqi 22,0. Qarnituru Times.
Sifariş 3730. Tiraj 500.

“Azərbaycan” nəşriyyatının mətbəəsində çap edilmişdir.
Az 1073, Bakı, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə.
Tel.: (99412) 5380010. Faks: (99412) 5380014.
E-mail: azerb_nesch@mail.ru